

T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZİK ANASANAT DALI

TRT REPERTUARINDA BULUNAN ELAZIĞ YÖRESİ İLE
ERZURUM YÖRESİ UŞŞÂK KARAKTERLİ TÜRKÜLERİN
RİTMİK VE MAKAMSAL YÖNDEN İNCELENMESİ

HAZIRLAYAN
OĞUZHAN TÜRKYILMAZ

DANIŞMAN
DR. ÖĞRETİM ÜYESİ DENİZ AYDAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORDU 2019

BEYAN BİLDİRİ METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak savunduğum “TRT REPERTUARINDA BULUNAN ELAZIĞ YÖRESİ İLE ERZURUM YÖRESİ UŞŞÂK KARAKTERLİ TÜRKÜLERİN RİTMİK VE MAKAMSAL YÖNDEN İNCELENMESİ” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmadan yazdığımı ve yararlandığım kaynakların “Kaynakça” bölümünde gösterilenlerden farklı olmadığını, belirtilen kaynaklara atıf yapılarak yararlandığımı belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

23 /05/ 2019

Oğuzhan TÜRKYILMAZ

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Oğuzhan TÜRKYILMAZ 'ın hazırladığı "TRT REPERTUARINDA BULUNAN ELAZIĞ YÖRESİ İLE ERZURUM YÖRESİ UŞŞÂK KARAKTERLİ TÜRKÜLERİN RİTMİK VE MAKAMSAL YÖNDEN İNCELENMESİ" başlıklı tez 19 /07/ 2019 tarihinde aşağıda imzaları olan jüri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

	Adı-Soyadı	Üniversite	İmza
Başkan :	Prof. Sabri YENER	ORDU ÜNİVERSİTESİ	
Jüri Üyeleri :	Prof. Dr. Vasıf HASANOĞLU	GİRESUN ÜNİVERSİTESİ	
	Dr. Öğr. Üyesi Deniz AYDAR	ORDU ÜNİVERSİTESİ	

ONAY

19/ 07 / 2019

Dr. Öğr. Üyesi Seçkin EVCİM

Enstitü Müdürü V.

TEŞEKKÜR

Çalışmalarım boyunca bilimsel geleceğime yön veren ve büyük bir maneviyatla bilimsel heyecanlara ulaşmamda yardımlarını ve katkılarını esirgemeyen değerli hocam tez danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Deniz AYDAR' a, mesleki anlamda temel bilgileri alıp akademik hayata yönlenmemde ilk adımlarımı atmakta bana yol gösteren, akademik anlamda yardımlarını esirgemeyen kıymetli tecrübelerinden faydalandığım değerli hocam Prof. Sabri YENER'e, Dr. Öğretim Üyesi Cüneyt ÖZATA'ya, hoşgörüde ve sevgide sınır tanımayan, maddi ve manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen, beni her zaman destekleyen annem Rahime TÜRKYILMAZ'a, Babam Servet TÜRKYILMAZ'a ve kardeşim Batuhan TÜRKYILMAZ'a saygı, sevgi ve şükranlarımı sunarım.

Oğuzhan TÜRKYILMAZ
Ordu-2019

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
İÇİNDEKİLER	ii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ	vi
TABLOLAR DİZİNİ	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	viii
GİRİŞ	1
BÖLÜM I.....	3
PROBLEM DURUMU	3
1.1 ALT PROBLEMLER.....	3
1.2. AMAÇ	3
1.3. ÖNEM	3
1.4. SAYILTILAR	4
1.5. SINIRLILIKLAR	4
1.6. TANIMLAR.....	4
BÖLÜM II.....	6
KURAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1. DOĞU ANADOLU BÖLGESİNİN COĞRAFİ KONUMU	6
2.1.1. Elazığ Yöresinin Coğrafi Konumu	7
2.1.2 Erzurum Yöresinin Coğrafi Konumu	8
2.2. TÜRK MÜZİK KÜLTÜRÜNE GENEL BİR BAKIŞ	9
2.3. ERZURUM YÖRESİNİN TARİHİ YAPISI	11
2.4. ERZURUM YÖRESİNİN SOSYAL VE KÜLTÜREL YAPISI	13

2.5. ELAZIĞ YÖRESİNİN TARİHİ YAPISI.....	14
2.6. ELAZIĞ YÖRESİNİN SOSYAL VE KÜLTÜREL YAPISI	15
2.7. TRT REPERTUARINDA BULUNAN ELAZIĞ YÖRESİNE AİT UŞŞÂK KARAKTERLİ TÜRKÜLER	17
2.8. TRT REPERTUARINDA BULUNAN ERZURUM YÖRESİNE AİT UŞŞÂK KARAKTERLİ TÜRKÜLER	18
2.9. GTM YAZILI KAYNAKLARDA BELİRTİLEN UŞŞÂK MAKAMI DİZİSİ	23
2.10. GELENEKSEL TÜRK SANAT MUSİKİSİNDE ZAMANLARINA GÖRE USÛLLER	26
2.11 İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR	28
BÖLÜM III	30
YÖNTEM.....	30
3.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	30
3.2. ARAŞTIRMA MODELİ.....	30
3.3. EVREN VE ÖRNEKLEM	30
3.4. VERİLERİN TOPLANMASI.....	31
3.5. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ VE YORUMLANMASI.....	31
BÖLÜM IV	32
BULGULAR VE YORUM.....	32
4.1. ELAZIĞ YÖRESİNE AİT TÜRKÜLERİN RİTMİK ANALİZİ	32
4.2. ERZURUM YÖRESİNE AİT TÜRKÜLERİN RİTMİK ANALİZİ	55
4.3. ELAZIĞ YÖRESİNE AİT TÜRKÜLERİN MAKAMSAL ANALİZİ	85
4.4. ERZURUM YÖRESİNE AİT TÜRKÜLERİN MAKAMSAL ANALİZİ	132
SONUÇ VE ÖNERİLER	175
KAYNAKÇA.....	179

ÖZET

TRT REPERTUARINDA BULUNAN ELAZIĞ YÖRESİ İLE ERZURUM YÖRESİ UŞŞÂK KARAKTERLİ TÜRKÜLERİN RİTMİK VE MAKAMSAL YÖNDEN İNCELENMESİ

Oğuzhan TÜRKYILMAZ

Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Müzik Anasanat Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Deniz AYDAR

Temmuz 2019

Geleneksel kültürümüzün günümüze kadarki aktarımında önemli bir konuma sahip olan Türk Halk Müziği, icrası esnasındaki makamsal ve ritimsel yapıları bakımından bölgeden bölgeye değişik özellikler göstermektedir. Sosyo-kültürel ortamı, coğrafi özellikleri ve tarihi yönüyle de türkülerin yöreden yöreye benzerlik veya farklılıklar gösterebileceği varsayımından hareketle, betimsel araştırma yöntemi ile hâli hazırda bulunan durumların saptanabilmesine yönelik ele alınan bu çalışmada, TRT repertuarı dâhilinde yer alan Erzurum ve Elazığ yörelerine ait Uşşâk karakterli halk türkülerinin, makamsal özellikleri ve ritimsel yapıları bakımından karşılaştırılarak analiz edilmesi konusu üzerinde, günümüzdeki çalışmaların yetersiz olması, ele alınan konunun araştırma devinimine önemli derecede yön vermektedir.

Ayrıca yöresel olarak tarihi, kültürel ve coğrafi özelliklerin halk müziği üzerinde ne kadar etkisinin olduğu kuramının da, araştırmada ele alınan örneklemin çözümlenmesi sonucu tesis edilmesi düşünülmektedir.

Bu araştırmada, TRT repertuarına dâhil edilen Erzurum ve Elazığ yörelerine ait Uşşâk karakterli türkülerin, ritimsel ve makamsal özellikleri yönünden, Türk Sanat Müziği nazari kaynaklarında belirtilen özelliklerle ne oranda benzerlik veya farklılıklar gösterdiği incelenmiş, bu bağlamda analiz edilen eserler üzerinde tespitler yapılarak elde edilen veriler ışığında sonuç ve önerilerde bulunulmuştur.

Araştırmada elde edilen veriler ışığında, Elazığ yöresine ait Uşşâk karakterli 17, Erzurum yöresine ait Uşşâk karakterli 93 türküyeye ulaşılmıştır. Ulaşılan Uşşâk karakterli türküler arasından Seçkisiz (Random) yöntemle seçilen 15'er türkünün makam analizinde; durağı, dizisi, güçlüsü, asma karar perdeleri, donanımı, perdelerin Türk Müziğindeki isimleri, yeden'i, seyri ve genişlemesi incelenmiştir. Eserlerin usûl analizinde ise usûl türü, zaman, birim, darb ve nota süreleri incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Erzurum, Elazığ, Uşşâk, Usûl, Müzik

ABSTRACT

ANALYSIS OF UŞŞÂK CHARACTERED FOLKLORIC SONGS OF ELAZIĞ AND ERZURUM REGIONS WHICH TAKES PLACE IN TRT REPERTOIR IN TERMS OF RHYTHM AND MODE

Oğuzhan TÜRKYILMAZ

Ordu University, Graduate School of Social Sciences

Music Department/ Music Art Major

Master's Thesis

Advisor: Dr. Lecturer Deniz AYDAR

July 2019

Turkish Folk Music, which has an important position in the transfer of our traditional culture to the present day, shows different characteristics from region to region in terms of its theoretical and rhythmic structures during its performance. Based on the assumption that folk songs may show similarities or difference from region to region with their social-cultural environment, geographical featured and historical aspects, descriptive research method is used to determine the current situation in this study, the lack of current studies on the comparative analysis of the folk songs of the Uşşak character belonging to Erzurum and Elazığ regions within the TRT repertoire in terms of their maqamical features and rhythmic structures gives a significant direction to the research cycle of the subject.

In addition, in the theory of how many local, historical, cultural and geographical features have an impact on folk music, it is thought to be established as a result of the analysis of the examples discussed in the research.

In this study, it has been examined how many similarities and differences between Uşşak folk songs belonging to Erzurum and Elazığ regions included in TRT repertoire in terms of rhythmic and maqamical features with the features mentioned in Turkish Art Music sources, in this context findings and suggestions were made in the light of the data obtained by making determinations on the analyzed works.

In light of the data obtained from the study, it has been reached that there are 17 Uşşak characters folk songs which belong to elazığ, and 93 Uşşak characters folk songs which belong to Erzurum. In the analysis of the authority of 15 folk songs which was chosen randomly among the Uşşak folk songs reached; their stop, course, sequence, strong, hanging curtains, equipment, names of curtains in Turkish music, yeden, and expansion has been examined. In the method analysis of the works, the method type, time, unit, pulse and note times has been examined.

Key Words: Erzurum, Elazığ, Uşşak, Usûl, Music

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

Fr	: Frekans
Fr%	: Yüzde
GHM	: Geleneksel Halk müziği
GTHM	: Geleneksel Türk Halk Müziği
GTM	: Geleneksel Türk Müziği
İnc.	: İnceleme
m	: metre
P.T.M.İ	: Perdelerin Türk Müziğindeki İsimleri
Rep. No	: Repertuar Numarası
s.	: Sayfa
THM	: Türk Halk Müziği
TM	: Türk Müziği
TRT	: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
TSM	: Türk Sanat Müziği
vb.	: ve benzeri

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. TRT Repertuarında Bulunan Elazığ Yöresine Ait 17 Uşşâk Karakterli Türküyü Gösteren Tablo	18
Tablo 2. TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresine Ait 93 Uşşâk Karakterli Türküyü Gösteren Tablo	19
Tablo 3. TRT Repertuarında Bulunan Elazığ Yöresi Türküleri Tablosu.....	33
Tablo 4. TRT Repertuarında Bulunan Elazığ Yöresine Ait Uşşâk karakterli Türkülerinin Ritmik, Yüzdellik Dağılım Tablosu.....	34
Tablo 5. TRT Repertuarında Bulunan Elazığ Yöresine Ait Uşşâk Karakterli 15 Türkünün Tablosu	35
Tablo 6. TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresine Ait Uşşâk Karakterli Türkülerin Tablosu.....	56
Tablo 7. TRT Repertuarında Erzurum Yöresine Ait 93 Adet Uşşâk Karakterli Türkülerin Ritmik Dağılım Tablosu.....	60
Tablo 8. TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresine Ait Uşşâk Karakterli 15 Türkünün Tablosu	62
Tablo 9. Seçkisiz Yöntemle Seçilmiş Elazığ Yöresine Ait Uşşâk Karakterli 15 Türkünün Kimlik Bilgileri	85
Tablo 10. Seçkisiz Yöntemle Seçilmiş Erzurum Yöresine Ait Uşşâk Karakterli 15 Türkünün Kimlik Bilgileri	133

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Doğu Anadolu Bölgesini Gösteren Harita	6
Şekil 2. Elazığ İlini Gösteren Harita	8
Şekil 3. Erzurum İlini Gösteren Harita	9
Şekil 4. Yerinde Uşşâk Makamı Dizisi	23
Şekil 5. Uşşâk Makamı Dizisi Perdelerin Türk Müziğindeki İsimleri	24
Şekil 6. Uşşâk Makamı Dizisinin Genişlemesi	24
Şekil 7. Yerinde Uşşâk Dörtlüsü Simetrik Genişleme	25
Şekil 8. Nevâ'da Bûselik Dizisi	25
Şekil 9. Rast Perdesinde Rastlı Asma Kalış	25
Şekil 10. Segâh'ta Eksik Segâhlı ve Eksik Ferahnaklı Asma Kalışlar	26
Şekil 11. TRT Repertuarında Bulunan Elazığ Yöresi Türkülerinin Ritmik Yüzdellik Dağılım Grafiği	34
Şekil 12. Elazığ Yöresine Ait Sofyân ve Mürekkeb (Bileşik) Semâî Usûlünde Yazılan "Bebek" isimli Türkünün Darblarını Gösteren Nota	37
Şekil 13. Elazığ Yöresine Ait Sofyân Usûlünde Yazılan "Kaşların Karesine" isimli Türkünün Darblarını Gösteren Nota	39
Şekil 14. Elazığ Yöresine Ait Curcuna Usûlünde Yazılan "Al Almayı Daldan Al" isimli Türkünün Darblarını Gösteren Nota	40
Şekil 15. Elazığ Yöresine Ait Curcuna Usûlünde Yazılan "Evimin Önü Evlek" isimli Türkünün Darblarını Gösteren Nota	42
Şekil 16. Elazığ Yöresine Ait 2+3+2+3 Şeklindeki 10/8'lik Usûlde Yazılan "Demedi Yar Demedi" İsimli Türkünün Darblarını Gösteren Nota	43
Şekil 17. Elazığ Yöresine Ait Curcuna Usûlünde Yazılan "Yoğurt Koydum Dolaba" isimli Türkünün Darblarını Gösteren Nota	45
Şekil 18. Elazığ Yöresine Ait Sengin Semaî Usûlünde Yazılan "Sinemde Bir Tutuşmuş Yanmış Ocağ Olaydı" isimli Türkünün Darblarını Gösteren Nota	47
Şekil 19. Elazığ Yöresine Ait Curcuna Usûlünde Yazılan "Ahçik" isimli Türkünün Darblarını Gösteren Nota	48
Şekil 20. Elazığ Yöresine Ait Türk Aksağı Usûlünde Yazılan "Hüseynik'ten Çıktım Seher Yoluna" isimli Türkünün Darblarını Gösteren Nota	49
Şekil 21. Elazığ Yöresine Ait Yürük Semaî Usûlünde Yazılan "Bahçalarda Bal Erük" isimli Türkünün Darblarını Gösteren Nota	51
Şekil 22. Elazığ Yöresine Ait 2+3+2+3 şeklindeki 10/8'lik Usûlde Yazılan "Karanfil Ekilende" isimli Türkünün Darblarını Gösteren Nota	52
Şekil 23. Elazığ Yöresine Ait Oynak Usûlünde Yazılan "Güvercin Vurdum Kalkmaz" İsimli Türkünün Darblarını Gösteren Nota	54
Şekil 24. TRT Repertuarında Erzurum Yöresine Ait 93 Adet Uşşâk Karakterli Türkülerin Ritmik Dağılım Grafiği	61
Şekil 25. TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresine Ait "Ay Ağşamdan Işığdır" isimli Türkünün Usûlünü ve Usûl Özelliklerini Gösteren Nota	63
Şekil 26. TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresine Ait "İnceden İnce" isimli Türkünün Usûlünü ve Usûl Özelliklerini Gösteren Nota	64

Şekil 27. TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresine Ait "Suda Balık Yan Gider" isimli Türkünün Usûlünü ve Usûl Özelliklerini Gösteren Nota.....	66
Şekil 28. TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresine Ait "Liverimin Kaytanı" isimli Türkünün Usûlünü ve Usûl Özelliklerini Gösteren Nota.....	67
Şekil 29. TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresine Ait "Tarla Tumbu Yumuşak" isimli Türkünün Usûlünü ve Usûl Özelliklerini Gösteren Nota.....	69
Şekil 30. TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresine Ait "Gel Gidelim Sevdığım" isimli Türkünün Usûlünü ve Usûl Özelliklerini Gösteren Nota.....	70
Şekil 31. TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresine Ait "Kelo Gurban Söyleme" isimli Türkünün Usûlünü ve Usûl Özelliklerini Gösteren Nota.....	71
Şekil 32. TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresine Ait "Gayalar Direk Direk" isimli Türkünün Usûlünü ve Usûl Özelliklerini Gösteren Nota.....	73
Şekil 33. TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresine Ait "Bahçayı Bellediler" isimli Türkünün Usûlünü ve Usûl Özelliklerini Gösteren Nota.....	74
Şekil 34. TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresine Ait "Çayda Balık Yan Gider" isimli Türkünün Usûlünü ve Usûl Özelliklerini Gösteren Nota.....	76
Şekil 35. TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresine Ait "Ekdiğim Yonca" isimli Türkünün Usûlünü ve Usûl Özelliklerini Gösteren Nota.....	77
Şekil 36. TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresine Ait "Ben Bir Kavak" isimli Türkünün Usûlünü ve Usûl Özelliklerini Gösteren Nota.....	79
Şekil 37. TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresine Ait "Denizin Kenarında Dönüyor Elek" isimli Türkünün Usûlünü ve Usûl Özelliklerini Gösteren Nota ..	80
Şekil 38. TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresine Ait "Aşağı Mehlenin Allı Gelini" isimli Türkünün Usûlünü ve Usûl Özelliklerini Gösteren Nota.....	82
Şekil 39. TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresine Ait "Durna Sesi Geliyor" isimli Türkünün Usûlünü ve Usûl Özelliklerini Gösteren Nota.....	83
Şekil 40. Elazığ Yöresine Ait "Meteristen İneydim" Adlı Türkünün Notası.....	87
Şekil 41. Elazığ Yöresine Ait "Bebek " Adlı Türkünün Notası.....	89
Şekil 42. Elazığ Yöresine Ait "Kaşların Karesine " Adlı Türkünün Notası	92
Şekil 43. Elazığ Yöresine Ait "Al Almayı Daldan Al " Adlı Türkünün Notası....	95
Şekil 44. Elazığ Yöresine Ait "Evimin Önü Evlek" Adlı Türkünün Notası	98
Şekil 45. Elazığ Yöresine Ait "Demedi Yar Demedi" Adlı Türkünün Notası....	100
Şekil 46. Elazığ Yöresine Ait "Duman Almış Mezarımın Üstünü " Adlı Türkünün Notası	103
Şekil 47. Elazığ Yöresine Ait "Yoğurt Koydum Dolaba" Adlı Türkünün Notası	106
Şekil 48. Elazığ Yöresine Ait "Sinemde Bir Tutuşmuş Yanmış Ocağ Olaydı " Adlı Türkünün Notası	111
Şekil 49. Elazığ Yöresine Ait "Ahçik" Adlı Türkünün Notası	114
Şekil 50. Elazığ Yöresine Ait "Hüseyinik'ten Çıktım Seher Yoluna " Adlı Türkünün Notası	117
Şekil 51. Elazığ Yöresine Ait "Bahçalarda Bal Erük " Adlı Türkünün Notası...	121
Şekil 52. Elazığ Yöresine Ait "Karanfil Ekilende " Adlı Türkünün Notası.....	123

Şekil 53. Elazığ Yöresine Ait "Ah Nayim Nayim Başı Belalı Nayim" Adlı Türkünün Notası	126
Şekil 54. Elazığ Yöresine Ait "Güvercin Vurdum Kalkmaz " Adlı Türkünün Notası	130
Şekil 55. Erzurum Yöresine Ait "Ay Ağşamdan Işığdır" Adlı Türkünün Notası	135
Şekil 56. Erzurum Yöresine Ait "İnceden İnce" Adlı Türkünün Notası.....	138
Şekil 57. Erzurum Yöresine Ait "Suda Balık Yan Gider" Adlı Türkünün Notası	141
Şekil 58. Erzurum Yöresine Ait "Liverimin Kaytanı" Adlı Türkünün Notası....	144
Şekil 59. Erzurum Yöresine Ait "Tarla Tumbu Yumuşak " Adlı Türkünün Notası	146
Şekil 60. Erzurum Yöresine Ait "Gel Gidelim Sevdığım " Adlı Türkünün Notası	149
Şekil 61. Erzurum Yöresine Ait "Kelo Gurban Söyleme" Adlı Türkünün Notası	151
Şekil 62. Erzurum Yöresine Ait "Gayalar Direk Direk" Adlı Türkünün Notası	154
Şekil 63. Erzurum Yöresine Ait "Bahçayı Bellediler " Adlı Türkünün Notası ..	156
Şekil 64. Erzurum Yöresine Ait "Çayda Balık Yan Gider" Adlı Türkünün Notası	159
Şekil 65. Erzurum Yöresine Ait "Ekdiğim Yonca " Adlı Türkünün Notası	162
Şekil 66. Erzurum Yöresine Ait "Ben Bir Kavak" Adlı Türkünün Notası	165
Şekil 67. Erzurum Yöresine Ait "Denizin Kenarında Dönüyor Elek" Adlı Türkünün Notası	167
Şekil 68. Erzurum Yöresine Ait "Aşşağı Mehlenin Allı Gelini " Adlı Türkünün Notası	169
Şekil 69. Erzurum Yöresine Ait "Durna Sesi Geliyor" Adlı Türkünün Notası ..	172

GİRİŞ

Tarih içerisindeki gelişimiyle birlikte doğuşu Orta Asya'daki Türk kavimlerinden başlayarak günümüze kadar süregelen Türk Halk Müziği (THM), kulaktan kulağa yayılmak suretiyle nesilden nesile aktarılan, toplumsal olaylar, kahramanlık, özlem, gurbet gibi birçok konuyu inceleyen ve halka mal edilen bir müzik türüdür. Bu müzik türü yüzyıllar boyunca yaşayan toplumların sosyo-kültürel gelişimleriyle beraber günümüze kadar varlığını sürdürmüş ve geçmişin izlerini benliğinde barındırmıştır.

“Türk Halk Müziği tarihinin, Türklerin tarihi kadar eski olduğu ve Türk Halk Müziğinin esas temelini Orta Asya'daki Türk kavimlerinden oluştuğu bilinmektedir” (Emnalar, 1998, s.29).

İlk Türk kavimlerinden başlayarak yakın tarihimize kadar göçebe bir hayat tarzı benimseyen Türk milleti, Orta Asya'dan Anadolu'ya olan göçüne kadar birçok milletin kültüründen etkilenmiş ve etkilemiştir.

Batıda Adriyatik kıyılarından başlayarak bütün Balkanlar'da ve Anadolu'da, doğuda Sibirya'da, Lena ırmağında Çin Seddi'ne kadar uzanan topraklarda, Kırım'da, Urallar'da, Kuzey İran'da, bütün Orta Asya'da, Arap Yarım Adası'nın Anadolu'ya yakın yörelerinde, bir başka deyişle, Türkçe'nin konuşulduğu geniş bir coğrafi alanda Türk Halk Müziği'ne ve onun çalgılarına rastlamak mümkündür (Pelikoğlu, 2012, s.19).

Anadolu'nun her bir bölgesinde Türk Halk Müziğinin farklı türlerine rastlamak mümkündür. Coğrafi konum ve yörelere göre değişkenlik gösteren bu türde âşıklık geleneği önemli bir yer tutmaktadır.

Tarihi oldukça eski olan Erzurum yöresinde âşıklık geleneğinin geçmişten günümüze kadar süregeldiği bilinmektedir. Özellikle bağlama, dilsiz kaval, zurna gibi THM enstrümanlarıyla âşıklar kahvehanesinde, usta çırak ilişkisi içerisinde genç âşıkların yetiştirildiği ve gelecek nesillere bir ışık tuttuğu görülmektedir.

Kırık havaları ve uzun havalarına sıklıkla rastlanılan Elazığ yöresinde ise makamların kendine has isimleriyle de telaffuz edildiği görülmektedir. THM enstrümanlarının yanı sıra keman, ud, klarnet, cümbüş gibi enstrümanların da sıklıkla görüldüğü bu yörede Türk Sanat Müziği (TSM) türlerine de rastlamak mümkündür.

Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) repertuarında bulunan Elazığ ve Erzurum yöresine ait Uşşâk karakterli türkülerin makamsal yapı ve usûlüne göre tam anlamıyla notaya uygun bir şekilde, yöresel sanatçılar, saz üstatları ve ses sanatçıları tarafından seslendirilmediği ve bu alanda bir boşluk olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle geçmişten günümüze kadar kendine has kültürünü ve tarihsel yapısını korumuş bu iki yörenin, TRT repertuarındaki Uşşâk karakterli türkülerinin makamsal ve ritmik yapısı incelenerek saz üstatları, ses sanatçıları ve genç nesillere bir ışık tutması amaçlanmıştır.

BÖLÜM I

PROBLEM DURUMU

Araştırmanın problem cümlesi genelde şu şekilde belirlenmiştir: TRT repertuarında yer alan Elazığ ve Erzurum yörelerine ait Uşşâk karakterli eserlerin, ritimsel yapı ve makamsal özellikleri bakımından Türk Halk Müziğinde kullanılan usûller ve dizi ile Türk Sanat Müziğinde kullanılan usûller ve Uşşâk dizisinin benzer ve farklı yönlerinin neler olduğunun yeterince aydınlığa kavuşmadığı düşünülmektedir.

1.1 ALT PROBLEMLER

1- TRT repertuarında yer alan *Erzurum* yöresine ait Uşşâk karakterli türkülerin *ritmik yapısı* ve *makamsal özellikleri* nasıldır?

2- TRT repertuarında yer alan *Elazığ* yöresine ait Uşşâk karakterli türkülerin *ritmik yapısı* ve *makamsal özellikleri* nasıldır?

1.2. AMAÇ

Bu araştırmada amaç, TRT Repertuarında bulunan Elazığ ve Erzurum yörelerine ait Uşşâk karakterli türkülerin, ritimsel yapı ve makamsal özellikleri yönünden ne oranda benzerlik ve farklılık gösterdiğini tespit etmektir. Bu amaç ekseninde Elazığ ve Erzurum yörelerine ait Uşşâk karakterli türkülerin, ritimsel yapı ve makamsal özellikleri tespit edilmiştir.

1.3. ÖNEM

Bu araştırma; TRT Repertuarında bulunan Elazığ ve Erzurum yörelerine ait Uşşâk karakterli türkülerin, ritimsel yapı ve makamsal yönlerden ne oranda benzerlik ve farklılık gösterdiğini ortaya koyması, analizi yapılan türkülerin Türk Sanat Müziği usûlleri ve Uşşâk makam dizisi ile adlandırılması açısından önemlidir.

Ayrıca yörelerdeki kültürel benzerlik ve farklılıkların, tarihi yapı ve coğrafi özelliklerin, yörelerde icra edilen müzik yapısına etkide bulunduğu varsayılarak, elde edilen veriler ışığında açıklanması da çalışmayı önemli hale getirmektedir.

1.4. SAYILTILAR

Bu araştırmada;

- Kullanılan veri toplama araçlarının, araştırma için geçerli ve güvenilir olduğu,
- Kullanılan yöntemin araştırma probleminin zm için uygun olduğu,
- Araştırma için bilgilerine başvurulan ilgililerin verdikleri yanıtların gerçek durumu yansıtığı,
- Seçilen örneklemin araştırmanın evrenini temsil ettiği sayıtlılarından hareket edilmiştir.

1.5. SINIRLILIKLAR

Bu araştırma;

- TRT repertuarında yer alan Erzurum yöresine ait Uşşak karakterli türkülerle,
- TRT repertuarında yer alan Elazığ yöresine ait Uşşak karakterli türkülerle,
- Yüksek Lisans tezlerinin, Yükseköğretim Kurulu ereve yönetmeliğinde belirtilen resmi süresi ile sınırlıdır.

1.6. TANIMLAR

Türk Halk Müziği: *“Halkın ya da halk sanatlarının çeşitli olaylar karşısındaki etkileniş biçimleri ve yaşamış oldukları duygu yoğunluklarının ezgiyle anlatımı olarak kısaca tanımlayabileceğimiz Geleneksel Türk Halk Müziği: Kendine özgü algıları, alış ve söyleyiş tavırları, türleri, biçimleri ve geniş dağarcığıyla ulusal nitelikleri bünyesinde taşıyan, halk biliminin diğer dallarıyla i içe oluşan, yöresel müziklerin birleşimiyle ortaya çıkan bir müzik çeşitidir”* (Emnalar, 1998, s.27).

Türk Sanat Müziği: *“Daha çok saray ve Şehir kesiminde gelişen sanat amaçlı bir müziktir. Bu türün kr, kre, beste, semai vb. büyük formlarda yazılmış müzik eserleri vardır. Uygarlığımızın müziği olarak kabul edilmektedir”* (Yener, 2006, s.28).

Türkü: “*Türk Halk Müziğinin en zengin ve en yaygın olan sözlü müzik biçimidir. Sözler genellikle hece veznededir. Daha çok bir veya birkaç müzik cümlesinden oluşan türküler ölçülü (usûllü) olarak yazılır. Sözler genellikle dört mısralı ve nakaratlıdır. Nakarat kısmı aynı zamanda ara nağme olarak çalınır. Türkü içinde zaman zaman usûlsüz kısımlarda bulunabilir*” (Yener, 2005, s.75).

Makam: “*Türk musikisinde belirli aralıklarla birbirine uyan mülayim seslerden kurulu bir gam içerisinde özel bir seyir kuralı olan musiki cümlelerinin meydana getirdiği çeşniye makam denir*” (Karadeniz, 1982, s.64)

“*Dizide veya lâhinde seslerin durakla ve güçlü ile münâsebetlerinden doğan husûsiyete makam denilir. Şu halde makam: bir durakla bir güçlüünün etrafında bunlara bağlı olarak toplanmış seslerin umumî durumudur*” (Ezgi, 1933, s.48).

“*Durak ve güçlü sesler etrafında belli kurallara göre seyreden kalıp dizilerine makam denir*” (Yener, 2005, s.69).

Dizi: “*Bir dörtlünün sonuna bir beşli, yahut bir beşlinin sonuna bir dörtlü ekleyerek bir takım sekizliler vücuda getirebiliriz. Bu suretle yapılan sekizlilere dizi denir*” (Akdoğan, 1991, s.1347).

Usûl: “*Safiyüddin Urmevi’ye göre; muayyen düzümlerden yapılarak kalıp halinde tespit edilmiş ölçülere usûl denir*” (Uygun’dan aktaran Yalçın, 2018, s.176).

“*Abdülkadir Meragi’ye göre ise; aralarında kalıplaşmış çeşitli zaman dilimleri bulunan vuruşlar topluluğudur*” (Kolukırık’tan aktaran Yalçın, 2018, s.176).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. DOĞU ANADOLU BÖLGESİNİN COĞRAFI KONUMU

Türkiye'nin 7 coğrafi bölgesinden birisi olan *Doğu Anadolu bölgesi*; adından da anlaşılacağı gibi Anadolu'nun doğusunda bulunan, yüksek ve engebeli yeryüzü şekline sahip bir bölgedir.

Türkiye'nin doğusunu oluşturan Doğu Anadolu Bölgesi, doğudan batıya doğru daralarak şekil 1'de görüldüğü üzere adeta bir üçgen şeklini oluşturur. Bölgenin coğrafi konumu incelendiğinde, kuzeybatısında Gürcistan ve Ermenistan, doğusunda Nahcivan ve İran, güneyinde Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve kuzeyinde de Karadeniz Bölgesi yer alır. Bölge batı yönünde, Tahtalı Dağları ile başlayıp, kuzey yönünde ise Kızıldağ'a ulaşan bir sınır ile İç Anadolu Bölgesi'nden ayrılır (<https://alonot.com>).

Şekil 1. Doğu Anadolu Bölgesini Gösteren Harita

Yurdumuzun doğusunda 164.000 km²'lik bir alanla Türkiye yüz ölçümünün %21'ini kaplamaktadır. Tüm coğrafi bölgelerimiz arasında yüz ölçümünün büyüklüğü bakımından 1. sırada yer alır (<http://www.egitimhane.com>).

Şekil 1'den yola çıkarak bölgede bulunan iller; Ağrı, Ardahan, Bingöl, Bitlis, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Hakkâri, Iğdır, Kars, Malatya ve Muş olarak toplamda 12 tanedir.

Doğu Anadolu Bölgesinin ortalama rakımı 2000-2200 m arasındadır. Bu da bölgeye ortalama yükseltisi en fazla olan bölge olma unvanını kazandırmıştır. Bu bölge "Türkiye'nin çatısı" olarak kabul edilir. Bölgenin en alçak yeri olan Iğdır Ovası (850m) dâhi İç Anadolu Bölgesinin ortalama rakımına oldukça yakındır. Doğu Anadolu Bölgesinin en yüksek yerleşim yerlerinden olan Erzurum Ovası 1800 m, Yüksekova ise 2200 m yükseltiye sahiptir. Bölgede yer alan ovaların ortalama rakımı 1500 metredir. (<http://www.egitimhane.com>).

2.1.1. Elazığ Yöresinin Coğrafi Konumu

Elazığ veya Elazığ'ın eski yerleşim yeri olan Harput; doğudan Bingöl, batıdan Malatya, kuzeyden Tunceli, güneyden Diyarbakır ve kısmen Malatya illeri ile çevrilmiştir. Yukarı Fırat bölümünün orta kısmında yer alan Elazığ, günümüzde de kullanılmaya devam eden tarihi yollar üzerinde kurulmuş, doğuyu batıya bağlayan yolların kavşak noktasındadır. Bu bağlantı yollarının kesişim noktalarının Elazığ'da birleşmesi, şehrin ekonomik ve sosyal yönden de gelişmesine önemli derecede etki etmiştir (Ekici, 2009, s. 22).

“Harput şehri bulunduğu mevki itibariyle doğal bir geçiş alanı üzerinde yer alması sebebiyle, ulaşımın yoğunluk kazandığı bir düğüm noktasına tekabül etmektedir. Nitekim Asurlular zamanında bile başkent Ninova'yı Karadeniz'e bağlayan yol Harput'un kontrol ettiği bu oluk sahadan geçmektedir” (Darkot'tan aktaran Hayli, 1992, s.6).

Böylesine stratejik bir konum üzerinde kurulan Elazığ-Haput'un diğer yöreler ve ülkelerle etkileşim halinde olması, yöre müziğinin ve halk oyunlarının gelişmesinde önemli bir yer tutmuştur. Nitekim bu şehrin tarihi ticaret yolları üzerinde bulunmuş olması, müzikal kültürlenme ve kültürleşmeyi sağlamış, bu kültürel etkileşimin de yöre müziğine olan yansımaları görülmüştür.

Şekil 2. Elazığ İlini Gösteren Harita

Elazığ ili, doğusundan, batısından ve güneyinden, Güneydoğu Torosların batıya doğru olan uzanırları ile çevrili olup, Güneydoğu Toroslar, Malatya şehri sınırları içinden doğuya doğru uzanarak Elazığ şehriden geçer. Doğuda ise Van Gölü'nün güneyine doğru kıvrımlar halinde devam ederek ülkemizin hudutlarını terk eder. Yükselti bakımından Elazığ ilinin sınırları içerisinde bulunan dağların en büyüğü Hasan Dağları (2.118 m)'dir. Hasan Dağlarının güney yönünde Bulutlu Dağı (2.004 m), Karga Dağı (1.925 m) ve Kamışlık Dağı (2.016 m) yer alır (<https://www.elazig.bel.tr>).

Şekil 2'den yola çıkarak Elazığ ilinin ilçeleri, Karakoçan, Palu, Kovancılar, Arıcak, Baskil, Sivrice, Maden, Alacakaya, Ağın, Keban ve merkez ilçe olmak üzere 11 tanedir.

2.1.2 Erzurum Yöresinin Coğrafi Konumu

Erzurum şehri, coğrafi konum ve yerleşim yeri olarak ipek yolu ulaşım hattının üzerinde bulunan, stratejik, ekonomik ve askeri bakımdan da önemli bir yere sahip olan, Doğu Anadolu Bölgesinin en büyük şehridir.

Doğu Anadolu bölgesi ve Doğu Karadeniz bölgesinin bir kısmında toprakları bulunan *Erzurum* şehrinin yüz ölçümü, yaklaşık 25.066 km² kadar yer tutar. Bu toprakların kuzey kesiminde bulunan İspir, Narman, Oltu, Olur, Pazaryolu, Tortum ve Uzundere ilçelerinin toprakları, Karadeniz Bölgesinin Doğu Karadeniz sınırları içerisinde yer almaktadır. Ancak bu kesimde bulunan ilçeler, il topraklarının yaklaşık % 30'luk bölümünü oluşturur. Geriye kalan % 70 gibi büyük bir bölüm, *Doğu Anadolu Bölgesi* içerisinde yer alır. Erzurum şehri, yüz

ölçümü bakımından, sırası ile Konya, Sivas ve Ankara şehirlerinden sonra, Türkiye'nin 4. büyük şehri konumundadır (<http://www.erzurum.gov.tr>).

Şekil 3. Erzurum İlini Gösteren Harita

Erzurum ili, genel hatları yönünden yüksek rakımlı arazilerden oluşur. Platoların deniz seviyesine göre yükseklikleri 2000 m'yi bulur, bu yükseltinin üstünde yer alan dağlar ise, 3000 m ve daha yüksektir. Erzurum ilini güney yönünden çevreleyen dağlar; Karasu-Aras Dağları'nın bazı dağ kütleleri, Palandöken Dağları (Büyük Ejder 3176 m.), Şahveled Dağları (Çakmak Dağı 3063 m.) ve Bingöl Dağları'nın kuzey yarısıdır. İlin kuzey yönünü çevreleyen dağlar; Mescit Dağları (en yüksek nokta 3239 m.), Kargapazarı Dağları (Dumlu Dağı 3169 m.) ve bir bölümü Kars ilinin sınırları içinde bulunan Allahuekber Dağlarıdır (<http://www.erzurum.gov.tr>).

Şekil 3'den yola çıkarak Erzurum ilinde bulunan ilçeler; Aşkale, Aziziye, Çat, Hınıs, Horasan, İspir, Karaçoban, Karayazı, Köprüköy, Narman, Oltu, Olur, Palandöken, Pasinler, Pazaryolu, Şenkaya, Tekman, Tortum, Uzundere ve Yakutiye olmak üzere toplamda 20 tanedir.

2.2. TÜRK MÜZİK KÜLTÜRÜNE GENEL BİR BAKIŞ

İnsanlığın yüzyıllar boyunca süregelen hayatında edindiği bilgi-birikimleri gelecek nesillere aktarmada ve özellikle yaşamsal faaliyetlerini sürdürmede kültür

kavramının büyük bir yeri vardır. İnsanoğlu kültür kavramı ile birlikte insani değerler özelinde birlik, beraberlik ve dayanışma gibi olguları oluşturmuş ve geçirdiği bütün evrelerde bu olguları şekillendirip aktarmıştır. İlk insandan günümüze kadar olan zaman akımıyla birlikte elde edilen birikim ve tecrübeler paylaşılmış, bu bağlamda kültürlenme ve kültürleşme özelinde insanlığın gelişim süreci gelişerek devam etmiştir.

Kültür, kimlik ve kişilik kaynağı olarak ‘ulusal kimlik’ ve ‘ulusal kişilik’ kavramlarının oluşumunu sağlayan en önemli kavramdır. Ulasal devlet, ulusal dayanışma, ulusal birlik-bütünlük, ulusal özgürlük, ulusal bağımsızlık ve ulusal egemenlik; tamamen kültüre, ulusal kültüre ve onunla oluşan ulusal kimlik ve kişiliğe dayanmaktadır (Uçan, 2000, s.58).

İnsanoğlu tarihi sürecinde bilerek ya da bilmeden yaşamsal tecrübelerini sonraki nesillere aktarmıştır. İnsanlığın geirmış olduğu tüm evrelerdeki tecrübe ve birikimler, insanın yaşama tutunmasında belirleyici rol üstlenmiştir. Tüm bu birikimler sonu oluşan kültür insanlığın en önemli yapı taşlarındanır. Çünkü insanı insan yapan değerler, kültürel öğeler tarafından şekillenir, belirlenir (Nacakcı, 2015, s.26).

Türklerin kendilerine özgü kültür tarihi genel olarak ‘‘Altay dönemi’’ ile başlar. M.. III binden itibaren Altay-Türk kültürü, aynı zamanda Altay-Türk müzik kültürünün de belirleyicisidir. Altaylılar, Orhun kıyıları, Moğol bozkırları ve İrtiş boylarına etkide bulunarak ve milattan önce II. binden itibaren de ilk yurtlarından ayrılarak gelecekleri Orta Asya Türk müzik kültürünün temellerini hazırlamışlardır (Ak, 2014, s.37).

Hayvancılık ve Avcılık yapan Orta Asya Türkleri göçebe bir yaşam tarzına sahip olduklarından gittikleri yerlerin kültürleriyle etkileşim içinde bulunmuşlardır. Geçiş sürecinde doğal yapısı içinde değişim ve evrim geçiren müzik, Anadolu uygarlıklarından Lidya, Frigya, Hitit, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı sanatları ile bütünleşerek günümüze kadar gelmiştir (Canbay, 2015, s.202).

Bilindiği zere Anadolu toprakları yüzyıllar boyunca binlerce kabileye, topluma ve uygarlığa ev sahibi yapan zengin bir kültür mirasına sahiptir. Türkler; ilk Türk kavminden başlayarak Anadolu topraklarına yerleşinceye kadar birçok toplumun yaşayış biçimi, dili, dini, ırkı, kültürü ve müziğinden etkilenmiş, etkilemişlerdir.

Anadolu’ya yerleşiminden sonra ise özellikle kendisine yakın ve ticaret hattı üzerinde bulunan İnan, Azerbaycan, Ermenistan, Suriye gibi komşu ülkelerin kültürlerinden ve müziklerinden etkilenmiş aynı zamanda onları etkilemişlerdir. Bu yoğrulmayla şekillenen Türk kültürünün ve müzikal kültürün aktarımında ise Türk müziğinin bir türü olan GHM’den bahsetmek mümkündür.

“Halk müziği kim tarafından yaratılmış olursa olsun, yüzyıllar boyunca kulaktan kulağa, dilden dile dolaşarak geldiği için, geçmiş döneme ait kültür konusunda bilgi edinmemizi sağlamaktadır” (Kaygısız, 2000, s.178).

Kültürün varlığı, yaşaması ve aktarılması konusundaki en önemli araç olan müziğin bu özelliğiyle aslında kültürel kimliğin en önemli temsilcisi olduğunu kabul etmemiz gerekmektedir. Çünkü halk ezgileri içerisinde; dil, tarih, inançlar, gelenekler, kıyafetler, eşyalar, yemek kültürü vb. kültürün alt başlıklarına ait bilgiler yaşatılıp aktarıldığı gibi topluma ait duygu ve düşünce yükü de dile getirilmektedir (Özdek, 2012, s.55).

2.3. ERZURUM YÖRESİNİN TARİHİ YAPISI

Geniş bir tarihe ve bu tarihi süreç içerisinde çok yönlü bir kültüre sahip olan Erzurum; birçok kavim, medeniyet ve devlete ev sahipliği yapmıştır. Doğu Anadolu İpek yolu ticaret yolu hattında bulunan bu il, stratejik konumu ile üzerinde kurulan birçok devletin tarihi kalıntılarını, izlerini ve kültürel mirasını günümüze kadar taşımıştır.

6000 yıllık geniş zaman dilimi içerisinde Erzurum; Hurri, Urartu, Saka (İskitler), Med, Pers, Partlar ve halefleri, Roma, Bizans, Sasani, Araplar (Dört Halife Devri), Emevi, Abbasi, Selçuklu, Moğol, İlhanlılar ve halefleri, Karakoyunlu, Timurlu, Akkoyunlu, Safevi, Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyeti devletlerinin hükümrânlığı altında kalmıştır (Kayserili, 2014, s.79).

Erzurum ilinin tarihi derinlemesine incelendiğinde, tarihi kaynaklarda ilk adının, Doğu Roma (Bizans) İmparatoru II. Theodosios’a (408-450) izafe edilen Theodosiopolis olduğu bilinmektedir. Bölgede yaşayan Ermeniler ise Erzurum’a Karin ve Karnoi-Kalak isimlerini vermişlerdir. Daha sonra bu isim Bizanslılar tarafından Yunancaleştirilerek Karintis şekline dönüştürülmüştür. Belâzürî, bölgeye hâkim olan kişinin ölümünün ardından yerine geçen karısı Kali tarafından kurulduğu için Kalikale (Kali’nin ihsanı) adı verilen şehre Araplar’ın Kālîkalâ dediklerini söyler (Küçük, 1995, s.321).

Türklerin X. Yüzyıldan itibaren Anadolu’ya gelmeleriyle birlikte, Selçukluların Erzen şehrini zaptettikleri bilinmektedir. Büyük Selçuklu Sultanı Tuğrul Bey tarafından Erzurum ve çevresine fethetmekle görevlendirilen İbrahim Yınal ve Kutalmış Beyler, Eleşkirt üzerinden Pasin ovasına girmiş ve oradan Erzurum üzerine yürüyerek şehri kuşatmışlardır. Ancak kuşatmanın uzun süreceğinin anlaşılması üzerine Erzurum ovasının batı kısmında yer alan büyük Erzen şehrine yönelmişlerdir. Yapılan mücadele esnasında, büyük ölçüde tahribe uğrayan ve önceleri ”Kara Erzen” olarak isimlendirilen şehir, “Erzen” adıyla anılmaya başlamıştır. Siirt tarafındaki Erzen’den ayrılmak ve Anadolu’ya ait olduğunu vurgulamak

içinde, sonuna “Rum” kelimesi eklenerek “Erzen-i Rum” şeklinde adlandırılmıştır.(Küçük’ten aktaran Özarlan, 2001, s.8-9).” “Daha sonra “Arz-ı Rum” olan şehrin adı nihayet bugünkü Erzurum şeklini almıştır (Tankut’tan aktaran Özarlan, 2001, s.9).

Erzurum şehrinin tamamıyla Türklerin eline geçmesi Malazgirt Meydan Muharebesinin kazanılması ile gerçekleşmiştir. Onlarca devletin kurulup yıkıldığı bu şehirden günümüze kadar birçok eser gelmiştir. Özellikle Arap, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı’dan günümüze kadar gelen ve bir kültür mirası olan eserlerden bazıları; Çifte Minareli Medrese, Üç Kümbetler, Erzurum Kalesi, Erzurum Evleri, Rüstem paşa Bedesteni (Taşhan), Lala Paşa Camii, Murat Paşa Camii, Ulu camii, Çoban dere Köprüsü, Hasan kale ve Meryemana Kilisesi’dir.

Malazgirt Meydan Muharebesiyle fethedildikten sonra Türk hâkimiyetinde kalan ve bir daha alınamayan Erzurum şehrinin Selçuklulardan sonra birden fazla Türk boyu arasında el değiştirdiği ve nihayetinde Yavuz Sultan Selimin Osmanlıya bağladığı bilinmektedir. Osmanlı devletinin himayesinde bölgede bir savaş üssü gibi kullanılan Erzurum’dan İran’a birçok sefer düzenlendiği bilinmektedir. 1635 yılında İran üzerine düzenlenen seferde ise IV. Murat’ın orduyu Erzurum’da konaklattığı yazılı kaynaklarda görülmektedir. Özellikle Osmanlı İmparatorluğunun gerileme dönemine girmesiyle yüzyıllar boyunca yörede bir arada yaşayan ve farklı etnik yapıdaki nüfusa sahip olan Erzurum XIX. Yüzyılda, Avrupa’nın ve Rusların Ermenilere verdiği desteklerle birlikte, Ermeni örgütlerinin faaliyetleriyle zarar görmüştür. Burada yaşayan Türkler Anadolu’nun iç kesimlerine doğru göç etmek zorunda kalmıştır. Boşalan bu yerlere Rusların destekleriyle beraber Ermeniler yerleştirilmiştir. (Özarlan, 2001, s.10).

Tarihi ve kültürel mirası oldukça eskilere dayanan Erzurum, Kurtuluş mücadelesinde de önemli bir yer tutmuştur. Anadolu’da Rusların ve İngilizlerin yardımıyla bir Ermani devleti kurulması için planlar yapılmıştır. Kurulması planlanan bu devlete karşı, Erzurum halkı tarafından “İstihlas-ı Vatan” adıyla gizli bir Cemiyet kurulmuştur. Cemiyetin dağılması üzerine ise yerine “Vilayet-i Şarkıyye Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti” Erzurum şubesi devreye geçirilmiştir (Özarlan, 2001, s.10).

“Milli mücadelenin başlangıcı sayılan Erzurum kongresine de ev sahipliği yapan bu il Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşunda önemli bir rol oynamıştır” (Özarlan, 2001, s.11).

2.4. ERZURUM YÖRESİNİN SOSYAL VE KÜLTÜREL YAPISI

Uzak Doğu ülkelerini Karadeniz'e bağlayan İpek yolu ticaret hattının üzerindeki Erzurum, kendine ait halk ezgilerinin yanı sıra kültürel etkileşimle beraber Kırgızistan, Özbekistan, İran, Nahcivan ve Azerbaycan gibi ülkelerin de müzikal kültürlerini müşkülpesent bir şekilde günümüze kadar ulaştıran, bu değerleri hâlâ korumaya devam eden ve tarihini türkülerinde bir arşiv gibi saklayan, Doğu Anadolu Bölgesinin en büyük şehridir.

Bu arşiv ve kültürel mirasın günümüze kadar ulaşmasında etkin rol oynayan Âşıklık geleneği, Âşıklar kahvehanesinde usta çırak ilişkisiyle yeni âşıklar yetiştirme amacı güderek devam ettirilmiş ve var olan dokusu korunmuştur. Türkülerinde ve bestelerinde halk şiiri edebiyatını ince ince nakşeden Âşıklar, toplumun sorunlarını ve sosyal yaşantılarındaki zorluklarını yöresel halk müziği enstrümanları eşliğinde köy köy, şehir şehir gezerek dile getirip, kahramanlık, sevgi, sevgili, ölüm, din, tasavvuf, ayrılık, gurbet, askerlik gibi konuları da işlemişlerdir.

Âşıklar, *“Halk şiiri ve müziğimizin önemli temsilcileridir. XV. Yüzyıldan itibaren Anadolu’da ortaya çıkmıştır. Ayak disiplinleri, âşık makamları, hikâye anlatma, divan şiirinin dil ve türlerine yaklaşma, muamma gibi kurallar görürüz. Âşıkların bir kısmı ümmîdir. Söylediklerinin pek çoğu dini ve ahlakidir”* (Tuna, 2001, s.66).

“Kadı Darir, Nefi, İbrahim Hakkı gibi söz ustalarını, ilim ve irfan erbabını yetiştiren Erzurum, geniş halk kitlelerinin temsilcisi olan âşıkları ortaya koymakta geç kalmamış; Emrah, Erbabı, Sümmani gibi her biri kendi dönemine damgasını vuran ustaları da kültür tarihimize mal etmiştir” (Düzgün, 1994, s.31).

Günümüzde de hâlâ âşıklar kahvehanesi kültürünün yaşatıldığı ve devam ettirildiği görülmektedir.

“Son elli yıllık dönem içinde Erzurum’da kabul görmüş âşık kahvelerinin bir kısmı da şunlardır: Tahtacılar da Maviköşe kahvesi, Habip Baba Türbesi’nin yanındaki Maran Gazinosu, Mahalle başında Pasinler Oteli’nin altındaki kahve, Erzincankapı’da Bingol Kahvesi, Gölbaşı’nda Kompostu’nun kahvesi” (Düzgün, 1994, s.31).

Âşıklık geleneğinin yanı sıra oyun geleneği de yörede önemli bir yer tutmaktadır. Tarihi süreci yüzyıllar öncesine dayanan oyun geleneğinin yörede kültürel bir değer olarak varlığını sürdürdüğü ve günümüze kadar aktarıldığı görülmektedir. Yörede hâlâ düğün, dernek, asker uğurlamaları gibi özel günlerde varlığını sürdüren bu gelenek yazılı kaynaklarda da yerini bulmuştur. Yöredeki en önemli oyun türlerinden biri “Bar” oyunudur.

Türk Halk Oyunları türleri arasında “Bar” olarak tasnif edilmiş olan oyunlar, kadın ve erkek barları diye ikiye ayrılmıştır. Erkek barlarında erkeğin yiğitliğini ve mertliğini ifade eden vakar ve onuru temsil edercesine sert; aynı zamanda da estetik, çevik figürlerin hâkimiyetinin yanında, kadın barlarında da kadının zarafetini, ağır başlılığını ve estetiğini ifade eden figürler barınmaktadır (Doğan, 2011, s.132).

Kadın Barı oyununa TRT repertuarında bulunan Çift beyaz güvercin, Tersine (Döne), Kavak, Sallama (Bayburt Sallaması), Aşşahdan gelirem, Ağca ferikler, Habudiyar, Atın üstünde eğer, Loy- loy (Kavak uzanır gider), Çarşıda üzüm kara örnek olarak gösterilebilir (Bulut, 1984’ten aktaran Bayburtlu, 2017, s.277).

Erkek Barı oyununa ise Başbar (Birinci bar, Sarhoş barı), Dikine (İkinci bar, Birinci aşırma), Hoşbilezik, Sekme, Koçeri, Dello, Temirağa, Tamzara, Aşırma, Yayvan, Köroğlu, Uzundere, Nare, Tavuk barı (Felek), Daldalan, Çingenler, Hançer barı örnek olarak gösterilebilir (Atılcan, 1991’den aktaran Doğan, 2011, s. 133).

Yörede Bar oyun havası dışında oynanan oyun türlerine de, “Deli kız”, “Köylü Güzeli” ve “Çeşmeye vardım” örnek olarak gösterilebilir.

2.5. ELAZIĞ YÖRESİNİN TARİHİ YAPISI

Tarihi oldukça eskilere dayanan Elazığ günümüze kadar birçok medeniyette ev sahipliği yapmış ve değişik isimlerle anılmıştır.

“Bugünkü Elazığ; tarihi şehir Harput’un “Mezra-Mezire” adı ile bilinen ovaya 1834 yılında taşınması ile kurulmuş ve Harput’un ovadaki devamı olmuştur. Bu nedenle Elazığ’ı Harput’la, Harput’u da Elazığ’la birlikte düşünmek, anlamak ve anmak daha doğru olacaktır” (Ekici, 2009, s. 16).

“Elazığ-Harput yöresinin tarihi incelendiğinde; Yörenin bilinen en eski sakinlerinin, yörede Mitanni adında bir devlet kuran Hurriler veya bununla akraba kavimler olduğunu göstermektedir” (Ekici 2009, s.16).

Hurrilerin ardından yörede hâkimiyet süren topluluklar ve devletler; Hititler, Urartular, Eski Yunanlılar, Romalılar, Ermeniler, Sasaniler, Bizanslılar, Araplar ve Türklerdir.

Türklerin Elazığ yöresine gelişi 1071'deki “Malazgirt Zaferi'nden” sonradır. Türkler, merkezin otoritesine başkaldırmış olan Bizans komutanı Filateros'un elinde bulunan Diyarbakır, Urfa, Malatya, Maraş ve Tarsus'u sırayla ele geçirdiler. Filateros'un elinde yalnızca Harput kalmıştı. Kutulmuşoğlu Süleyman, Fahrüdevle gibi Türkmen akıncılar yakın bölgeleri ele geçirince Ermenilerden destek alan bu Bizans komutanı giderek zayıf düştü. Sonunda akıncı beylerden Çubuk Bey de Harput'u ele geçirdi ve onun egemenliğine tümüyle son verdi. Böylece yörede günümüze kadar süregelecek olan Türk egemenliği başlamış oldu (Abacı, 2000, s.15).

“Malazgirt Zaferinden sonra (1087 yılında) Türk egemenliğine giren Harput, önce Çubukoğulları, sonra Artukoğulları, Selçuklular, Dulkadiroğulları ve Akkoyunlular elinde kalmış, 1515 yılında Yavuz Sultan SELİM tarafından Osmanlı imparatorluğuna katılmıştır” (Arslan, 2006, s. 9).

Yüzyıllar boyunca geniş bir alana sahip olan Elazığ-Harput ilinin, özellikle Osmanlı imparatorluğundan günümüze kadar geçen sürede ekonomiye ve sanata da büyük önem verdiğini ve katkılarda bulunduğunu söylemek mümkündür.

“Osmanlı İmparatorluğu zamanında Harput şehri, Doğu Anadolu'nun en önemli ticaret, kültür ve el sanatları merkezlerinden biri haline geldi. Bu dönem, yaklaşık 400 yıl boyunca eksilmeden sürdü” (Abacı, 2000, s. 19).

2.6. ELAZIĞ YÖRESİNİN SOSYAL VE KÜLTÜREL YAPISI

Harput ve Elaziz isimleriyle de anılan Elazığ şehri, Doğu Anadolu Bölgesinin en köklü tarihine sahip olan yerleşim yeridir. Yüzyıllar boyunca onlarca devletin kurulup yıkıldığı bu topraklarda bilinen en eski kavim Hurrilerdir. Hititler, Urartular, Bizanslılar, Araplar ve Türklerin hüküm sürdüğü bu topraklarda tarihin kalıntıları, üzerinde yaşayan halkın yaşayış biçimi ve kültürel mirasın yazılı kaynaklarla günümüze kadar aktarıldığı görülmektedir. Yazılı aktarımın yanı sıra kültürel etkileşimle beraber bu coğrafyada yaşayan her

kavmin, her topluluğun ve her devletin yaşayış biçimine ve kültürüne, sözlü aktarım kaynaklarından biri olan Türkülerle de ulaşmak ziyadesiyle mümkündür.

Elazığ yöresine ait Türküler incelendiğinde, diğer yörelerden farklı olarak Halk şiiri ile divan şiirinin birbiriyle olan ilişkisi göze çarpmaktadır. Bununla birlikte TM'nin yapı taşı olan THM ve TSM'nin de birlikte kullanıldığı görülmektedir. Bunun sebebi ise Elazığ-Harput'ta yetişen halk şairlerinin; Harput'un idari ve kültürel merkez olması, yaşamış olduğu yüksek medeniyet ve bilgi birikimi nedeniyle, divan şairleri ve şiirlerinden oldukça etkilenmesidir (Karkın, Metin & İmik, 2010, s. 3).

O dönemlerde Divan şiiri ve TSM'nin, özellikle İstanbul'da yaşayan ve üst tabaka olarak adlandırılabilir kesim tarafından dinlendiği, halkla direkt ilişkisinin bulunmadığı ve sadece saraylarda yapıldığı tarihi kaynaklarda belirtilmiştir. Hâlbuki Harput'ta şehir ile kırsal kesimin, aydınlar ile halkın arasında o ölçüde bir kopukluktan ve ayrılıktan söz edilemez. Elazığ-Harputlu şairlere bakıldığında hemen hemen hepsinin, halk şiirinin yanı sıra divan şiiri örnekleri vermeleri de aynı durumun göstergesidir (Abacı, 2000, s. 37-38).

Divan şiiri ve Halk şiirinin birbiriyle olan ilişkisi ve bu ilişkinin yöre müziğine olan yansımaları, yörede kullanılan enstrümanlarla da kendisini ortaya koymaktadır. Halk müziği ekseninde köklü bir tarihe sahip olan bağlama ve geleneksel halk müziği enstrümanları dışında, Türk Sanat Müziği ailesine ait olan ud, cümbüş, keman, klarnet, kanun gibi enstrümanların da yörede sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Sözlü eserlerin başında dinleyiciyi makama ve usûle alıştırmak amacıyla peşrevlerin çalınması da yöre müziğinin Türk Sanat Müziğiyle olan ilişkisinden kaynaklanmaktadır. Türk Sanat Müziği makamlarının sıklıkla görüldüğü bu yörede kendine has isimleriyle anılan ve yöreye ait olan makamlara da rastlanır.

Öyle ki yörenin TRT repertuarına dâhil edilen eserleri incelendiğinde, Rast, Nihavend, Hicaz ailesi makamları, Saba, Hüseyini, Mahur, Karcıgar, Hüzzam, Acem Aşîrân, Uşşâk, Muhayyer gibi TSM makamlarına ait eserler sıklıkla görülür. Divan, Elezber, İbrahimiye, Tecnis, Tatvan, Varsak, Muhalif, Müstezat, Kürdî, Nevruz gibi makamlar ise yöreye ait isimleriyle anılırlar.

Yörede özellikle eserlerin başında ve ortasında Hoyratlar, Uzun Havalar ve Ağıtların okunması, divan edebiyatının yanı sıra halk edebiyatının da yörede yaygın olduğunu göstermektedir.

Bilindiği üzere Türk Halk Müziği, daha çok kırsal kesimin ürünüdür. Kırsal kesimdeki yaşam şartları ve özellikle tarıma dayalı yaşama biçimi bu müziğin ortamını oluşturur. Nitekim Harput ve çevresinin kırsal kesimi de, köy türküleri ve yöresel oyunlarıyla birlikte yöre müziğinin ana kaynaklarından. Özellikle geleneksel halk oyunlarının ve halk müziğinin büyük bir bölümü kırsal kesimlere aittir (Abacı, 2000, s. 38).

Oyun kültürü de oldukça zengin olan Elazığ'ın geleneksel halk oyunları içerisindeki en önemli oyunu Çayda çıkarır. Bu halk oyununun yanında yörede oynanan oyunlar; halay, avreş, uçayak, ağır halay (ağırlama), temürağa, keçike, bıçak, kalkan kılıç ve çepik'tir. Yalnızca kadınları tarafından oynanan oyunlar ise gelin oyunu, şeve ve kırmadır. Sözlü olarak oynanan oyunlar ise delilo, fatmalı (nure), tamzara, büyük ceviz, güvercin, ısfahan ve leblebici'dir (<http://elazigkulturturizm.gov.tr>).

Yüzyıllar boyunca onlarca medeniyete ev sahipliği yapan Elazığ'ın "Entelektüel" yaşam tarzı da bulunduğu coğrafyada önemli bir yer tutmaktadır. Elazığ'ın bu yönünü Tahir Abacı; Elazığ'da öteden beri canlı bir "entelektüel hayat" ve toplumsal ilişkiler gözlenebilmektedir. Sürekli vurgulandığı gibi, Elazığ, Harput'un entelektüel hayatının da mirasçısı olmuştur. Elazıglılar, öteden beri kültür hayatına özel bir önem verdiler. Evlerinde zengin kitaplıklar kuran, yörenin tarihini, kültürünü, folklorunu, müziğini araştırmaya çaba harcayan, okul, kitaplık, müze gibi kültür kurumlarının kurulmasına önyak olan, sanatsal etkinliklerde bulunan, dergiler çıkartan Elazıglı aydınlar sürekli var olmuştur şeklinde anlatmıştır (Abacı, 2000, s.34).

2.7. TRT REPERTUARINDA BULUNAN ELAZIĞ YÖRESİNE AİT UŞŞÂK KARAKTERLİ TÜRKÜLER

Mevcut TRT repertuarı incelendiğinde, Doğu Anadolu bölgesinde bulunan Elazığ yöresine ait eserlere ulaşılmış, titizlikle ayıklanan eserler içerisinde 17 tane Uşşâk karakterli Türkü olduğu tespit edilmiştir. Elazığ yöresine ait tespit edilen Uşşâk karakterli türküler Tablo 1'de çizelge olarak gösterilmiştir.

Tablo 1. TRT Repertuarında Bulunan Elazığ Yöresine Ait 17 Uşşâk Karakterli Türküyü Gösteren Tablo

Elazığ Yöresi	TRT Rep. No	Türkü İsmi	Usûl
1	771	Meteristen İneydim	2/4
2	776	Bebek	4/4
3	1173	Kaşların Karesine	4/4
4	1348	Al Almayı Daldan Al	10/8
5	1553	Evimin Önü Evlek	10/8
6	1570	Demedi Yar Demedi	10/8
7	1831	Duman Almış Mezarımın Üstünü	2/4
8	2563	Yoğurt Koydum Dolaba	10/8
9	2571	Sinemde Bir Tutuşmuş Yanmış Ocağ Olaydı	6/4
10	2574	Ahçıği Yolladım Urum Eline	4/4
11	2576	Hüseynikten Çıktım Seher Yoluna	5/8
12	3024	Bahçalarda Bal Erük	6/8
13	3083	Karanfil Ekilende	10/8
14	3230	Ah Nayim Nayim Başı Belalı Nayim	4/4
15	3940	Güvercin Vurdum Kalkmaz	9/8
16	4058	Bir Tel Vurdum Yemende Gardaşıma	10/8
17	4304	Aman Urum Kızı	4/4

2.8. TRT REPERTUARINDA BULUNAN ERZURUM YÖRESİNE AİT UŞŞÂK KARAKTERLİ TÜRKÜLER

Mevcut TRT repertuarı incelendiğinde, Doğu Anadolu bölgesinde bulunan Erzurum yöresine ait eserlere ulaşılmış, titizlikle ayıklanan eserler içerisinde 93 tane Uşşâk karakterli Türkü olduğu tespit edilmiştir. Erzurum yöresine ait tespit edilen Türküler Tablo 2’de çizelge olarak gösterilmiştir.

Tablo 2. TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresine Ait 93 Uşşâk Karakterli Türküyü Gösteren Tablo

Erzurum Yöresi	TRT Rep. No	Türkü İsmi	Usûl
1	1348	Al Almayı Daldan Al	10/8
2	1692	Al Şalım Mavi Şalım	12/8
3	1405	Alişli Gey Aleyle	18/8
4	1342	Alkanlar İçinde Yatan Meleşim	10/8
5	1678	Anacan Ana	5/8
6	410	Aras Aras Han Aras	4/4
7	4184	Ardahandan Gelen Katar	4/4
8	2383	Aşığı Mehlenin Allı Gelini	10/8
9	1416	Aşşaktan Gelirem	12/8
10	3711	Ay Ağalar	10/16
11	97	Ay Akşamdan Işığdır	4/4
12	2047	Ay Aydıdır Ayılmaz	4/4
13	1253	Bahçayı Bellediler	12/8
14	2557	Belle Beni Bellerinen	10/8
15	1363	Ben Bir Kavak	10/8
16	196	Ben Çaya İndim	3/8
17	3799	Ben Horozam Öterim	6/8
18	2663	Bir Bostan Ektim Pazı	6/8
19	1256	Bir Gurşun Atacağım	12/8
20	1105	Bu Derenin Geveni	6/8
21	2695	Bu Dünyada Muradıma	7/8
22	1216	Bu Gece Ay Doğacak	18/8
23	1385	Bu Tepe Pullu Tepe	12/8
24	955	Bülbül	6/8

Tablo 2 (Devam Ediyor)

Tablo 2 (Devam)

TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresine Ait 93 Uşşâk Karakterli Türküyü Gösteren Tablo

Erzurum Yöresi	TRT Rep. No	Türkü İsmi	Usûl
25	2157	Can Ellerinden Gelmişem	4/4
26	3498	Cigara Attım Yara	16/8
27	1257	Çayda Balık Yan Gider	4/4
28	1790	Çıgırık Benim Tel Benim	4/4
29	1515	Çıktım Kerpiç Duvara	10/8
30	557	Daldalan	5/8
31	3206	Damda Duran Bir Gelin	4/4
32	1518	Denizin Kenarında Dönüyor Elek	12/8
33	2068	Dere Gum Gaynıyor	18/8
34	3644	Durna Sesi Geliyor	12/8
35	15	Düngürçüler Geldi Sıra Sıra Dizildi	10/8
36	1285	Ekdiğim Yonca	10/8
37	2928	Ela Gözlm	2/4
38	1299	Eledim Eledim	4/4
39	2433	Elma Attım Yuvarlandı	10/8
40	3851	Ervahı Ezelden	7/8-8/8-11/8
41	615	Erzurum Çarşı Pazar	10/8
42	2066	Erzurum Ovaları	4/4
43	2687	Erzurumdan Kemahdan	4/4
44	1286	Evlerinin Önü Harman	10/8
45	1296	Evlerinin Önü Yoldur	10/8
46	1259	Gar Yağar Bardan Bardan	4/4
47	85	Garsın Önünde Gar Yağmış	6/4

Tablo 2 (Devam Ediyor)

Tablo 2 (Devam)

TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresine Ait 93 Uşşâk Karakterli Türküyü Gösteren Tablo

Erzurum Yöresi	TRT Rep. No	Türkü İsmi	Usûl
48	1252	Gayalar Direk Direk	12/8
49	2699	Gel Ey Talib	2/4
50	1249	Gel Gidelim Sevdiğim	4/4
51	1992	Get O Dağdan Gar Getir Eminem	8/4
52	654	Geydiğim Aldır	10/8
53	1698	Giderken Eyle Beni	10/16
54	3852	Gülşeni Aşka Varalı	10/8
55	3410	Hani Yaylam	10/8
56	3529	Hayal Hayal Olmuş Karşiki Dağlar	30/8
57	1152	İki Dağın Arasında Kalmışam	10/8
58	159	İnceden İnce	4/4
59	1754	Kağızmana Ismarladım	12/8
60	2384	Kalksak Bu Yerlerden Hicret	5/8
61	1696	Karanfili Gül Dalında Eğende	18/8
62	1721	Karşı Geçeye Geçerem	10/8
63	1250	Kelo Gurban Söyle	12/8
64	1980	Keşkem Bu Ellere Gelmez Olaydım	10/8
65	1175	Kırmızı Gül	13/4
66	1632	Köprünün Başlarında	12/8
67	2762	Kutnu Döşek Yüzledim	12/8
68	181	Kutuda Karabiber	18/8
69	1178	Liverimin Kaytanı	10/8
70	614	Maral Sen Güzelsin	3/4
71	798	Mavi Yelek	4/4

Tablo 2 (Devam Ediyor)

Tablo 2 (Devam)

TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresine Ait 93 Uşşâk Karakterli Türküyü Gösteren Tablo

Erzurum Yöresi	TRT Rep. No	Türkü İsmi	Usûl
72	3226	Mendilimde Tuz Taşı	4/4
73	2737	O Yaylalar	12/8
74	3496	Ocak Başında Leğen	4/4
75	465	Oduncular Kısa Keser Odunu	9/8
76	3499	Pınarın Başı Güzel	9/8
77	1781	Sarı Babuç Tabanda	12/8
78	1402	Sarı Gızı Aldım Çıktım Yaylaya	6/8
79	604	Seherde Bir Bülbül	6/8
80	2402	Seyreyle Güzel Kudreti Mevlam	10/8
81	807	Suda Balık Yan Gider	10/8
82	2616	Susuz Yerin Bülbülü	6/8
83	1220	Tarla Tumbu Yumuşah	4/4
84	1669	Tello Gider Yan Gider	18/8
85	3750	Testiyi Aldın Kızım	6/8
86	3411	Un Elerler Eleğinen	10/8
87	3916	Ülkeler Teraziler	10/8
88	3242	Yarın Mahşer Yerine	10/8
89	1219	Yılan Akar Gamişa	4/4
90	2930	Yol Aşağı Düz Gider	4/4
91	1833	Yüce Dağ Başında Bir Sürü Kuzu	12/8
92	1312	Yüksek Minareden Attım Kedimi	10/8
93	162	Yüzünü Sevdüğim Seyrana Çıkış	¾

2.9. GTM YAZILI KAYNAKLARDA BELİRTİLEN UŞŞÂK MAKAMI DİZİSİ

Geleneksel Türk Müziği yazılı kaynakları incelendiğinde Uşşâk makamının karakteristik yapısı ve inici-çıkıcılık durumu göz önüne alındığında çıkıcı bir seyir'e sahip olduğu görülür. Bu makam pest bölgelerden başladığı için ağır başlı bir seyir karakterine sahiptir. Bu ağır başlılığa sahip olması sebebiyle derin aşk ve mistik duyguların ifade vasıtasıdır. Arapça Âşıklar (hakiki aşk) anlamına gelmektedir. Bu makamın insan üzerinde mutluluk, neşe, keyif, kudret, cesaret verici psikolojik etkilerinin de olduğunu söylemek mümkündür. Uşşâk makamına ilk kez 14.yy da yaşayan Safiyüddün Abdülmümin URMEVÎ' nin eserlerinde rastlanır.

Uşşâk Makamı

a)*Durağr*: Dügâh (1a) perdesidir.

b)*Seyri*: Çıkıcıdır.

c)*Dizisi*: Yerinde (Dügâh perdesinde) Uşşâk dörtlüsüne Nevâ' da Bûselik beşlisinin eklenmesiyle meydana gelmiştir.

Şekil 4. Yerinde Uşşâk Makamı Dizisi

d)*Güçlüsü*: Nevâ (Re) perdesidir.

e)*Donanımı*: Sadece si sesi için koma(Segâh) bemolü kullanılır.

f)*Yedeni*: Sol (Râst) perdesidir.

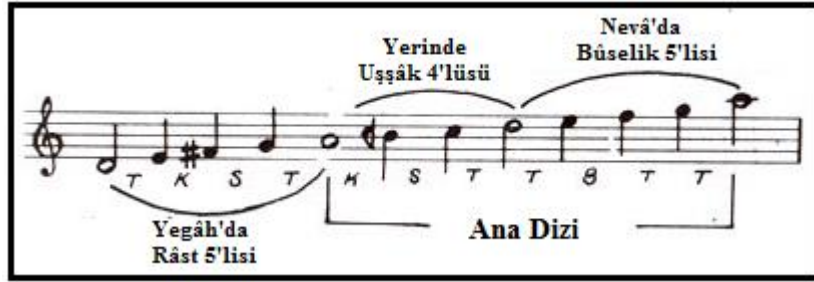
g)*Dizinin seyri*: Durak sesi veya durak sesinin altı olan genişlemiş bölgenin seslerinden seyre başlanır. Diziyi oluşturan sesler karışık gezinildikten sonra güçlü perdesi olan Nevâ 'da yarım karar yapılır. Makamın karakteristik etkisi göz önünde bulundurularak gerekli yerlerde de asma kalışlar yapıldıktan sonra Dügâh perdesinde Uşşâk çeşniysiyle tam karar yapılır.

h) *Perdelerim T.M'deki İsimleri:* Dügâh, Segâh, Çârgâh, Nevâ, Hüseyinî, Acem, Gerdâniye ve Muhayyer'dir.

Şekil 5. Uşşâk Makamı Dizisi Perdelerin Türk Müziğindeki İsimleri

ı) *Dizinin genişlemesi:* Uşşâk makamı çıkıcı bir makamdır ve dini duyguları barındırır. Makamın genişlemesi yapılırken güçlü sesi olan Nevâ perdesi üzerindeki Rast beşlisi durağın altına, Yegâh perdesine göçürülür. Makamın genişlemesi yalnızca pest tarafından yani durağın altından yapılır.

Şekil 6. Uşşâk Makamı Dizisinin Genişlemesi

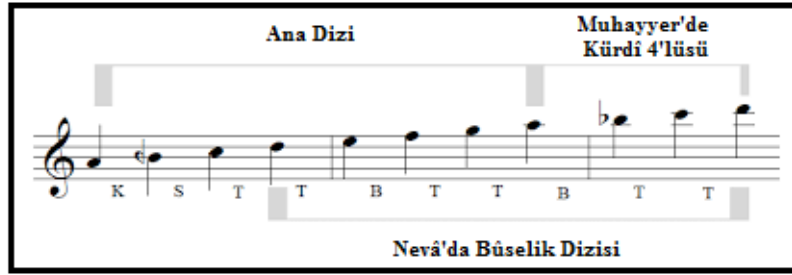
Uşşâk makamının genişlemesi tiz taraftan hemen hiç yapılmaz. Tiz taraftan yapılacak olan genişleme Bayâtî makamı için düşünülebilir. Bununla beraber çok nâdir de olsa bazen nağmeler tiz durağı aşabilir. O zaman hangi seslerin kullanılacağını tespit etmek gerektiğinden tiz taraftan bir genişleme tamamen teorik de olsa söz konusudur. Tiz tarafta düşünülen genişleme iki şekilde olabilir:

1- Yerindeki Uşşâk dörtlüsü simetrik olarak tiz durağın üstüne göçürülebilir.

Şekil 7. Yerinde Uşşâk Dörtlüsü Simetrik Genişleme

2- Güçlü Nevâ perdesi üzerindeki Bûselik beşlisi Muhayyer perdesine bir Kürdî dörtlüsü eklenmesiyle, Nevâ'da Bûselik dizisi halinde uzatılabilir.

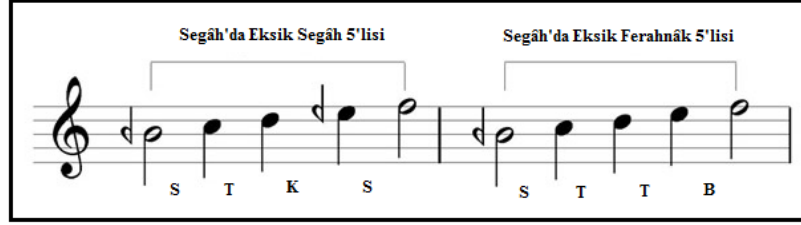
Şekil 8. Nevâ'da Bûselik Dizisi

i)**Asma karar perdeleri:** Uşşâk dörtlüsünün bir tam ses altında Rast perdesinin teşekkül ettiğini biliyoruz. İşte, Uşşâk makamında zaman zaman Rast perdesine düşülür ki, burada meydana gelecek olan dizi Rast dizisidir. Böylece Rast'ta Rast'lı asma karar yapılmış olur.

Şekil 9. Rast Perdesinde Rastlı Asma Kalış

Ayrıca Uşşâk makamına kişiliğini kazandıran en önemli asma kalış perdesi de Segâh perdesidir ki bu perde üzerinde Segâh'lı ve Ferahnâk'lı asma kalışlar yapılır (Özkan, 2013, s.143-145).

Şekil 10. Segâh'ta Eksik Segâh'lı ve Eksik Ferahnaklı Asma Kalışlar

2.10. GELENEKSEL TÜRK SANAT MUSİKİSİNDE ZAMANLARINA GÖRE USÛLLER

Aşağıda küçük usûlleri meydana getiren basit ve bileşik usûller ile kullanılan mertebeleri yanlarına yazılmıştır. Büyük usûllerin ise sadece zaman ve isimleri belirtilmiştir.

A) Küçük Usûller

- 2 zamanlı usûl: Nîm Sofyân
- 3 zamanlı usûl: Semaî
- 4 zamanlı usûl: Sofyân (2+2)
- 5 zamanlı usûl: Türk Aksağı (2+3) (3+2)
- 6 zamanlı usûl: Yürük Semaî (6/8), Sengin Semaî (6/4), Ağır Sengin Semaî (6/2) (2+2+2) veya (3+3)
- 7 zamanlı usûl: Devr-i Hîndî (3+4), Devr-i Turan (4+3)
- 8 zamanlı usûl: Düyek (8/8), Ağır Düyek (8/4) (4+4), Müsemmen (8/8) (3+5)
- 9 zamanlı usûl: Aksak (9/8) (4+5), Ağır Aksak (9/4) (4+5), Evfer (9/8) (4+5), Mevlevî Evferî veya Ağır Evfer (9+4) (4+5), Raks Aksağı (9/8) (5+4), Oynak (9/8) (3+6), Mürekkep Semaî (9/8) (3+3+3)
- 10 zamanlı usûl: Aksak Semaî (10/8) (5+5), Curcuna (10/16) (5+5), Ağır Aksak Semaî (10/4) (5+5), Lenk Fahte (Nim fahte) (10/8) (10/4) (6+4), Ceng-i Harbî (10/8) (2+2+3+3)
- 11 zamanlı usûl: Tek vuruş (11/8) (11/4) (5+6)
- 12 zamanlı usûl: Firenkçin (12/8) (12/4) (3+3+2+2+2), Nim Çember (12/8) (12/4) (4+6+2), İkiz Aksak (12/8) (7+5)

- 13 zamanlı usûl: Nim Evsat (13/8) (13/4) (5+4+4), Şarkı Devr-i Revanı (13/8) (13/4) (3+4+4+2), Bektaşî Devr-i Revanı (13/8) (13/4) (4+5+4)
- 14 zamanlı usûl: Ayin Devr-i Revanı (14/8) (14/4) (7+7)
- 15 zamanlı usûl: Raksan (15/8) (3+5+4+3), Bektaşî Raksanı (15/8) (5+5+5)

B) Büyük Usûller

- 16 zamanlı usûl: Çifte Düyek, Fer'i, Nim Berefşan, Nim Hafif
- 18 zamanlı usûl: Türki Darb, Nim Devir
- 20 zamanlı usûl: Fahte
- 21 zamanlı usûl: Durak Evferi
- 22 zamanlı usûl: Hezeç
- 24 zamanlı usûl: Çember, Nim Sakil
- 26 zamanlı usûl: Evsat, Beste Devr-i Revanı
- 28 zamanlı usûl: Frengi Fer, Devr-i Kebir, Remel
- 32 zamanlı usûl: Muhammes, Hafif, Berefşan
- 38 zamanlı usûl: Darb-ı Hüner
- 48 zamanlı usûl: Sakil
- 60 zamanlı usûl: Nim zincir
- 64 zamanlı usûl: Havi
- 88 zamanlı usûl: Darb-ı Fetih

C) Dizi Usûller

- 60 zamanlı usûl: Nim Zencir
- 120 zamanlı usûl: Zencir
- 124 zamanlı usûl: Çehar (Emnalar, 1998, s.112-114)

2.11 İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Çalışmanın bu bölümünde, usûl, makam ve tür yönünden literatüre girmiş çalışmaların açıklamalarına yer verilmiştir.

Açar tarafından 2014 yılında gerçekleştirilen “TRT Türk Halk Müziği Repertuarında Bulunan Kına Türkülerinin, Makam Dizileri, Usûl Ve Güfte Yönünden Analizi” isimli araştırmada, TRT repertuarında bulunan kına Türkülerinin makam, usûl ve güfte özelliklerinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

- Çalışmada eserlerin makamsal özellikleri karar perdeleri, güçlülere, yedenleri ve asma kalışları ekseninde,
- Usûl özellikleri, zaman, birim, usûl türü, usûl kalıpları, metronomları ve nota süreleri ekseninde,
- Güfte özellikleri ise kafiye düzenleri ve vezinleri ekseninde incelenmiştir.

Araştırmanın sonuçlarına göre, elde edilen veriler ışığında, seçilen 75 türküden 66 tanesinin değişik yörelere ait olduğu ve Türkiye'nin çoğu il, ilçe, yöre ve bölgesinde kına türkülerinin var olduğu ortaya konulmuştur.

Öztürk tarafından 2015 yılında gerçekleştirilen “TRT Repertuarında yer alan Adana Türkülerinin Tür ve Biçim yönünden incelenmesi” isimli araştırmada, TRT repertuarında bulunan Adana türkülerinin tür ve biçim özelliklerinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

- Çalışmada Adana yöresine ait toplam elli adet türkü ele alınmıştır.
- Ele alınan eserler, Makam, Usûl, Tür ve Biçim ekseninde incelenmiştir
- İncelenen eserlerin usûlleri, makamları, türleri ve biçimleri yüzdelik dilimle grafiksel olarak belirtilmiştir.

Araştırmanın sonuçlarına göre, elde edilen veriler ışığında seçilen 50 türkü incelendiğinde, yöreye ait türkülerin TSM eserleri gibi belirli kurallar çerçevesinde üretilmediği görülmüştür.

Köktürk tarafından 2018 yılında gerçekleştirilen “TRT Türk Halk Müziği Repertuarındaki Trabzon Türkülerinin Türk Müziğindeki Makamsal Karşılıkları Açısından Analizi” isimli araştırmada, TRT Türk Halk Müziği repertuarında

bulunan Trabzon yöresine ait türkülerin makamsam analizi yapılmış, var olan genel sorunu ve kavram problemleri çözülmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın sonuçlarında, Trabzon Türkülerinin makamsal özellikleri ve makamsal karşılıkları tespit edilerek, kullanılan makamların yüzdelik oranları tespit edilmiştir. Ayrıca repertuarda yöreleri belirtilmeyen eserlerin hangi yöreye ait oldukları, kimden alındığı belirtilmeyen Türkülerin kimden alındığı vb. şeklindeki eksiklikler de tespit edilmiş, giderilmiştir.

Şengül tarafından 2004 yılında gerçekleştirilen, “TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Türkülerinin Makam-Ayak, Tür-Biçim ve Usûl Yönünden İncelenmesi” isimli çalışmada, belirlenen türküler detaylı olarak incelenmiş, makam, tür ve usûl özellikleri tespit edilmiştir.

Araştırmanın sonuçlarında, 243 türkü tespit edilmiştir. Tespit edilen türkülerin 11 ayrı makam ve çeşniden oluştuğu, ayrıca GTHM’de bulunan usûllerin hepsinin kullanıldığı tespit edilmiştir.

Tunç tarafından 2015 yılında gerçekleştirilen “Klarnet’in Elazığ-Harput Müziğindeki Yeri” isimli çalışmada, yöredeki Klarnet sazının durumunu belirlemeye yönelik bulgular ortaya konulmuştur.

Elde edilen veriler ışığında Klarnet’in yöredeki icrasında çeşitli teknik özelliklerin geliştirildiği sonucuna ulaşılmış ve bu konu ile alakalı önerilere yer verilmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın yöntemi, evren ve örneklem, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve yorumlanması gibi konulara yer verilmiştir.

3.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu araştırma sistematik veri toplama ve elde edilen verileri analiz etmeye yönelik olarak yapılmıştır. Bu yaklaşıma göre; Betimsel ve tarihsel modeller işlenerek istatistiklere niceliksel (amprik) olarak yaklaşılmıştır. Betimsel araştırmalarda var olan problem durumunu olağan şekliyle ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu araştırma yöntemlerinin en temel ve önemli özelliği, mevcut olan hâlihazır durumu veya problemi kendi şartları içerisinde olduğu gibi çalışmaktır. Bu araştırma, betimsel araştırmanın yanı sıra Niteliksel Araştırma (Qualitative Research) olarak da özellik göstermektedir. Literatürde Nitel araştırmalar, içerik analizi, durum analizi, teori geliştirme ve sosyal yönlerde ise şu sorulara cevap ararlar; Kültürler neden ve nasıl gelişir? Sosyal gruplar arasındaki benzerlik ve farklılıklar nelerdir? Gibi konuları temel alarak incelerken Neden? Nasıl? Ne Şekilde? sorularına yanıt arar ve sosyal bir ortamı tasvir eder (Mazlum vd., 2017).

3.2. ARAŞTIRMA MODELİ

Araştırmanın yürütülme sürecinde genel tarama modeli kullanılmıştır. Bu çalışma konusu gereği, Erzurum ve Elazığ yörelerinin TRT repertuarında yer alan Uşşâk karakterli türkülerinin; ritmik yapı ve makamsal yönden yöreler arası karşılaştırma araştırmasıdır. Ayrıca genel tarama modeli ile elde edilen soyut verilerin istatistiksel programlar (MS Word v.b) yardımıyla somut hale getirilmesi açısından analizsel olarak da yorumlanmıştır.

3.3. EVREN VE ÖRNEKLEM

Bu araştırmanın evrenini TRT repertuarı dâhilinde bulunan Uşşâk karakterli türküler, örneklemini ise TRT repertuarı dâhilinde bulunan Erzurum ve Elazığ yörelerine ait Uşşâk karakterli 110 türküden Seçkisiz örneklem (Random sampling) yöntemiyle eşit miktarlarda seçilen 15'er türkü oluşturmaktadır.

3.4. VERİLERİN TOPLANMASI

Verileri toplama aşamasında öncelikle internet araştırması yapılmıştır. Daha sonra, detaylı bir şekilde yazılı ve sözlü literatür taraması yapılmıştır. İlk olarak mevcut halde bulunan TRT repertuarına ulaşılmaya çalışılmış, konu ile ilgili elektronik ortamda uzman kişilerle gerekli görüşmelerde bulunulmuştur. Mevcut TRT repertuarının elde edilmesiyle, ilgili konunun örneklemini oluşturan Erzurum ve Elazığ yörelerine ait Uşşâk karakterli Türküler tek tek incelenerek tespit edilmiş, mevcut repertuar içerisinde titizlikle ayıklanmıştır. Verilerin elde edilmesi sürecinde belgesel tarama teknikleri kullanılmıştır.

3.5. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ VE YORUMLANMASI

Araştırmanın bu evresinde, TRT repertuarında bulunan Erzurum ve Elazığ yörelerine ait Uşşâk karakterli türküler tespit edilmiş, elde edilen veriler ışığında istatistiksel olarak bir sonuca ulaşılabilmesi için MSOffice ve Spss gibi istatistiksel yazılım programları kullanılmış, örnekleme alınan eserlerin ritmik yapı ve makamsal yönlerden birbirleriyle olan benzerlik ve farklılıkları ortaya konulmuştur.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu evresinde, TRT repertuarında yer alan Elazığ ve Erzurum yöresine ait Uşşâk karakterli türküler incelenmiş, ritmik ve makamsal yönden analizleri yer almıştır. Elde edilen veriler ışığında MSOffice-Spss gibi yazılım programları yardımıyla Frekansları (fr) ve kullanım yüzdeleri (%) tespit edilmiş, grafik değerleri saptanarak veriler daha da somut hale getirilmiştir.

4.1. ELAZIĞ YÖRESİNE AİT TÜRKÜLERİN RİTMİK ANALİZİ

Mevcut TRT repertuarı incelendiğinde, Elazığ yöresine ait 147 türkü içerisinde Uşşâk karakterli 17 adet türkü tespit edilmiştir. Tespit edilen Uşşâk karakterli türküler içerisinde Seçkisiz (Random) yöntemle seçilen 15 türkü, Usûl Türü, Zamanı, Birimi, Darbları ve Nota Süreleri olmak üzere 5 madde halinde detaylı bir şekilde incelenmiştir.

Mevcut repertuar içerisinde titizlikle tek tek ayıklanan Uşşâk karakterli 17 türkünün repertuar numaraları ve ritmik yapıları Tablo 3'de çizelge olarak gösterilmiştir.

Tablo 3. TRT Repertuarında Bulunan Elazığ Yöresi Türküleri Tablosu

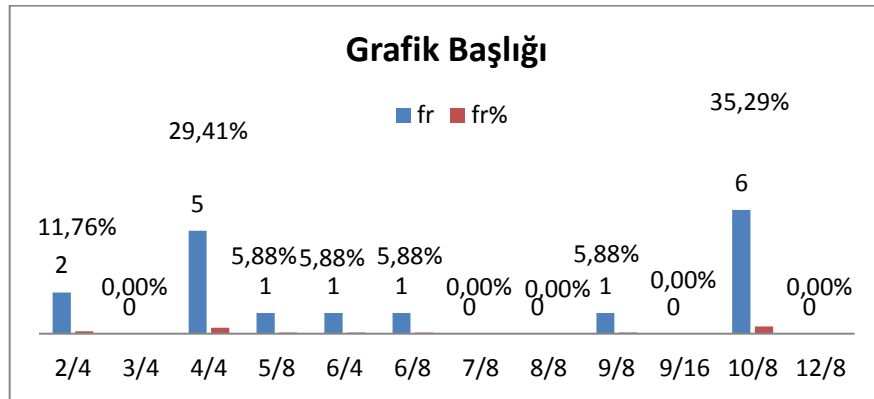
Elazığ Yöresi	TRT Repertuar No	Türkü İsmi	Ritmi
1	771	Meteristen İneydim	2/4
2	776	Bebek	4/4
3	1173	Kaşların Karesine	4/4
4	1348	Al Almayı Daldan Al	10/8
5	1553	Evimin Önü Evlek	10/8
6	1570	Demedi Yar Demedi	10/8
7	1831	Duman Almış Mezarımın Üstünü	2/4
8	2563	Yoğurt Koydum Dolaba	10/8
9	2571	Sinemde Bir Tutuşmuş Yanmış Ocağ Olaydı	6/4
10	2574	Ahçıği Yolladım Urum Eline	4/4
11	2576	Hüseynikten Çıktım Seher Yoluna	5/8
12	3024	Bahçalarda Bal Erük	6/8
13	3083	Karanfil Ekilende	10/8
14	3230	Ah Nayim Nayim Baş Belalı Nayim	4/4
15	3940	Güvercin Vurdum Kalkmaz	9/8
16	4058	Bir Tel Vurdum Yemende Gardaşına	10/8
17	4304	Aman Urum Kızı	4/4

Tablo 3’de Repertuar Numarası ve Ritmi verilen çizelgeden hareketle Tablo 4’de yüzdeler dağılım çizelgesi oluşturulmuştur. Elde edilen veriler ışığında Elazığ yöresinde kullanılan ritim kalıpları repertuar sırasına göre incelendiğinde; Tablo 4’de görüldüğü üzere % 35,29 oranında en fazla kullanılan ritim kalıbının 10/8’lik, ikinci sırada % 29,41 oranında 4/4’lük ritim kalıbının, üçüncü sırada ise % 11,76’lık oranla 2/4’lük ritim kalıbının olduğu tespit edilmiştir. 5/8, 6/4, 6/8 ve 9/8’lik ritim kalıplarının ise % 5,88’lik oranla eşit olarak dağıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 4. TRT Repertuarında Bulunan Elazığ Yöresine Ait Uşşâk karakterli Türkülerinin Ritmik, Yüzelik Dağılım Tablosu

Usül	Fr	Fr %
2/4	2	11,76%
¾	0	0,00%
4/4	5	29,41%
5/8	1	5,88%
6/4	1	5,88%
6/8	1	5,88%
7/8	0	0,00%
8/8	0	0,00%
9/8	1	5,88%
9/16	0	0,00%
10/8	6	35,29%
12/8	0	0,00%
Toplam	17	100,00%

Tablo 4’de yer alan çizelgeden yola çıkarak aşağıdaki gibi bir grafik oluşturmak mümkündür. Şekil 11’de bulunan grafikte Tablo 4’deki sayısal veriler görsel hale getirilmiştir.

Şekil 11. TRT Repertuarında Bulunan Elazığ Yöresi Türkülerinin Ritmik Yüzelik Dağılım Grafiği

Tablo 5’de Elazığ yöresine ait Uşşâk karakterli 17 türkü içerisinde seçkisiz (Random) yöntemle belirlenen 15 türkü, repertuar numarası ve ritmik yapılarıyla birlikte çizelge olarak ifade edilmiştir.

Tablo 5. TRT Repertuarında Bulunan Elazığ Yöresine Ait Uşşâk Karakterli 15 Türkünün Tablosu

Elazığ Yöresi	TRT Rep. No	Türkü İsmi	Ritmi
1	771	Meteristen İneydim	2/4
2	776	Bebek	4/4
3	1173	Kaşların Karesine	4/4
4	1348	Al Almayı Daldan Al	10/8
5	1553	Evimin Önü Evlek	10/8
6	1570	Demedi Yar Demedi	10/8
7	1831	Duman Almış Mezarımın Üstünü	2/4
8	2563	Yoğurt Koydum Dolaba	10/8
9	2571	Sinemde Bir Tutuşmuş Yanmış Ocağ Olaydı	6/4
10	2574	Ahçıği Yolladım Urum Eline	4/4
11	2576	Hüseynikten Çıktım Seher Yoluna	5/8
12	3024	Bahçalarda Bal Erük	6/8
13	3083	Karanfil Ekilende	10/8
14	3230	Ah Nayim Nayim Başı Belalı Nayim	4/4
15	3940	Güvercin Vurdum Kalkmaz	9/8

1. TRT Repertuarında bulunan 771 numaralı “Meteristen İneydim” isimli eserin ritmik açıdan analizi

Usûl Türü

GTM yazılı kaynaklarında 2/4'lük usûl; Ana usûller içerisinde Nîm Sofyân olarak isimlendirilmiştir. Ritmik analizi yapılan eserin notada 2/4'lük olduğu tespit edilmiştir.

Zaman

İncelenen eserin usûlünün 2 zamanlı olduğu tespit edilmiştir.

Birim

2 zamanlı usûllerin GTM yazılı kaynaklarında 2'lik, 4'lük ve 8'lik mertebelerinin kullanıldığı görülmektedir. İncelenen eserin zaman içerisindeki birim vuruşunun 4'lük olduğu tespit edilmiştir. Eser zaman ve birim kavramı ile birlikte düşünüldüğünde usûlün 2/4'lük kullanım şekli görülmektedir.

Darbları

“Meteristen İneydim” adlı eser incelendiğinde, usûlü iki tane 4'lük birimin yan yana gelerek oluşturduğu görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanım şekli göz önüne alındığında, usûlün Nîm Sofyân olabileceği düşünülmektedir. 1.darb kuvvetli, 2. darb zayıftır

Nota Süreleri

Eser ölçü ölçü incelendiğinde, eser içerisinde en uzun süre değerine sahip olan nota 1 vuruş değerindeki 4'lük notadır. Ayrıca eser içerisinde 1/2 değerinde 8'lik nota, 1/4 değerinde 16'lık nota ve 1/8 değerinde 32'lik notalar da kullanıldığı tespit edilmiştir.

2. TRT Repertuarında bulunan 776 numaralı “Bebek” isimli eserin ritmik açıdan analizi

Usûl Türü

GTM yazılı kaynaklarında 4/4'lük usûl; Ana usûller içerisinde Sofyân olarak isimlendirilmiştir. Usûlün darbları 2+2 şeklinde tanımlanmıştır.

GTM yazılı kaynaklarında 9/8'lik usûl; Birleşik usûller içerisinde tanımlanmıştır. Usûlün 3+3+3 şeklindeki darblarına Mürekkeb (Bileşik) Semâî adı verilmiştir.

Ritmik analizi yapılan eserde 4/4 ve 9/8'lik olmak üzere iki adet usûl kullanıldığı tespit edilmiştir. Eser incelendiğinde, 2+2 ve 3+3+3 şeklindeki darbların çoğaltılarak kullanıldığı görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanımını Şekil 12'de gösterildiği gibidir.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 776
İNCELEME TARİHİ 4. 1974

DERLEYEYEN
EMİN ALDEMİR

DERLEME TARİHİ
1956

YÖRESİ
ELAZIĞ

KİMDEN ALINDIĞI
ŞEMSİ ERGİN

SÜRESİ
J = 78

BEBEK
(BEBEĞİN BEŞİĞİ ÇAMDAN)

NOTAYA ALAN
EMİN ALDEMİR

2+2 2+2 2+2

BE BE ĞİN BE Şİ Ğİ ÇAM DAN YU VAR LAN DI
BE BEK BE Nİ HA LEY LE Dİ E Sİ RET Tİ

2+2 2+2 2+2

DUŞ TÜ DAM DAN BEN BE BE Ğİ ÇOK SE VER DIM
MA LEY LE Dİ BİR KA PI YA KU LEY LE Dİ

3+3+3

OY

3+3+3 3+3+3 3+3+3

Şİ Rİ NOY NA Rİ NOY BE BE KOY

Şekil 12. Elazığ Yöresine Ait Sofyân ve Mürekkeb (Bileşik) Semâî Usûlünde Yazılan "Bebek" isimli Türkünün Darblarını Gösteren Nota

Zaman

Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde, eser içerisinde 2 adet usûl kullanıldığı görülmüştür. Kullanılan usûllerin 4 ve 9 zamanlı olduğu tespit edilmiştir.

Birim

4 zamanlı usûllerin GTM yazılı kaynaklarında 4'lük ve 8'lik mertebelerinin kullanıldığı görülmektedir. İncelenen eserin zaman içerisindeki birim vuruşunun 4'lük olduğu tespit edilmiştir.

9 zamanlı usûllerin GTM yazılı kaynaklarında 2'lik, 4'lük ve 8'lik mertebelerinin kullanıldığı görülmektedir. İncelenen eserin zaman içerisindeki birim vuruşunun 8'lik olduğu tespit edilmiştir.

Tamamı incelenen eser zaman ve birim kavramı ile birlikte düşünüldüğünde, usûlün eser içerisinde 4/4'lük ve 9/8'lik kullanım şekilleri görülmektedir.

Darbları

“Bebek” adlı eser incelendiğinde, usûlü dört tane 4'lük birimin yan yana gelerek oluşturduğu görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanım şekli göz önüne alındığında, eserin usûlünün Sofyân olabileceği düşünülmektedir. 1.darb kuvvetli, 2. darb yarı kuvvetli ve 3. darb zayıftır.

Nota Süreleri

Eser ölçü ölçü incelendiğinde, eser içerisinde en uzun süre değerine sahip olan nota 1 vuruş değerindeki 4'lük notadır. Ayrıca eser içerisinde 1/2 değerinde 8'lik nota, 1/4 değerinde 16'lık notaların da kullanıldığı tespit edilmiştir.

3. TRT Repertuarında bulunan 1173 numaralı "Kaşların Karesine" isimli eserin ritmik açıdan analizi

Usûl Türü

GTM yazılı kaynaklarında 4/4'lik usûl; Ana usûller içerisinde Sofyân olarak isimlendirilmiştir. Usûlün darbları 2+2 şeklinde tanımlanmıştır.

Ritmik analizi yapılan eserin notada 4/4'lük olduğu tespit edilmiştir. Eser incelendiğinde, 2+2 şeklindeki darbların çoğaltılarak kullanıldığı görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanımını Şekil 13'de gösterildiği gibidir.

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 1173
İNCELEME TARİHİ: 4-12-1975

DERLEYEN
M. SARISOZEN

YÖRESİ
ELAZIĞ

DERLEME TARİHİ
23-10-1945

KİMDEN ALINDIĞI
AHMET SÜSLÜ

NOTAYA ALAN
M. SARISOZEN

SÜRESİ :

KAŞLARIN KARESİNE

KAŞ LA RIN KA RE Sİ NE U YU GÜL KOY DUM A RE Sİ NE
KAŞ LA RIN KA LEM KA LEM İL YU MA LIM YOK VE REM A LAM

AZ VE Rİ DİM ÇOK YAL VAR DİM U YU Fİ DE NİN A NA Sİ NA
BE Nİ BA BAN TUT MAZ KI U YU KA PIN DA KÖ LEN O LAM

Şekil 13. Elazığ Yöresine Ait Sofyân Usûlünde Yazılan "Kaşların Karesine" isimli Türkünün Darblarını Gösteren Nota

Zaman

Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde kullanılan usûlün 4 zamanlı olduğu tespit edilmiştir.

Birim

4 zamanlı usûllerin TM yazılı kaynaklarında 4'lük ve 8'lik mertebelerinin kullanıldığı görülmektedir. İncelenen eserin zaman içerisindeki birim vuruşunun 4'lük olduğu tespit edilmiştir. Eser zaman ve birim kavramı ile birlikte düşünüldüğünde usûlün 4/4'lük kullanım şekli görülmektedir.

Darbları

“Kaşların Karesine” adlı eser incelendiğinde, usûlü dört tane 4’lük birimin yan yana gelerek oluşturduğu görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanım şekli göz önüne alındığında, eserin usûlünün Sofyân olabileceği düşünülmektedir. 1. darb kuvvetli, 2. darb yarı kuvvetli ve 3. darb zayıftır.

Nota Süreleri

Eser ölçü ölçü incelendiğinde, eser içerisinde en uzun süre değerine sahip olan nota 1/2 vuruş değerindeki 8’lik notadır. Ayrıca eser içerisinde 1/4 değerinde 16’lık notalar da kullanılmıştır.

4. TRT Repertuarında bulunan 1348 numaralı “Al Almayı Daldan Al” isimli eserin ritmik açıdan analizi

Usûl Türü

Geleneksel Türk Müziği yazılı kaynaklarında 10/8’lik usûl; karma usûller içerisinde tanımlanmaktadır. Usûlün 3 zamanlı olan kısmı yer değiştirebilmektedir. GTM kaynaklarında 10/8’lik Curcuna usûlünün parça vuruşu 3+2+2+3 ve 2+3+3+2 şeklinde tanımlanmıştır.

Ritmik analizi yapılan eserin notada 10/8’lik usûl ile kullanıldığı tespit edilmiştir. Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde, 3+2+2+3 ve 2+3+2+3 şeklindeki kalıpların çoğaltılarak kullanıldığı görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanımını Şekil 14’de gösterildiği gibidir.

The image shows a musical score for the song "Al Almayı Daldan Al" in 10/8 time. The score is written on two staves. The first staff has a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The second staff has a bass clef. The lyrics are written below the notes. The score is annotated with red circles and numbers indicating rhythmic patterns: 2+3+2+3 and 3+2+2+3. The text at the top left of the score reads: "T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI", "T H M REPERTUAR SIRA No: 1348", "İNCELEME TARİHİ : 25-5-1977". The text at the top right reads: "DERLEYEN NERİMAN TÜFEKÇİ", "DERLEME TARİHİ", "NOTAYA ALAN NERİMAN TÜFEKÇİ". The lyrics are: "A L A L M A Y I D A L D A N A L", "A L A L M A Y I D A L D A N A L", "A L A L M A Y I D A L D A N A L", "A L A L M A Y I D A L D A N A L".

Şekil 14. Elazığ Yöresine Ait Curcuna Usûlünde Yazılan "Al Almayı Daldan Al" isimli Türkünün Darblarını Gösteren Nota

Zaman

Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde kullanılan usûlün 10 zamanlı olduğu tespit edilmiştir.

Birim

10 zamanlı usûllerin TM yazılı kaynaklarında 4'lük 8'lik ve 16'lık mertebelerinin kullanıldığı görülmektedir. İncelenen eserin zaman içerisindeki birim vuruşunun 8'lik olduğu tespit edilmiştir. Eser zaman ve birim kavramı ile birlikte düşünüldüğünde usûlün 10/8'lik kullanım şekli görülmektedir.

Darbları

“Al Almayı Daldan Al” adlı eser incelendiğinde, eserin 2+3+2+3 ve 3+2+2+3 şeklindeki küme vuruşlarından oluştuğu görülmektedir. Eserde usûlün üçlününün yer değiştirdiği tespit edilmiştir. GTM yazılı kaynakları incelendiğinde, eserin usûlünün Curcuna olabileceği düşünülmektedir. 1.darb kuvvetli, 2. darb zayıf, 3. zaman kuvvetli, 4. Zaman kuvvetli, 5. darb yarı kuvvetli, 6 darb zayıftır.

Nota Süreleri

Eser ölçü ölçü incelendiğinde, eser içerisinde en uzun süre değerine sahip olan nota 1 vuruş değerindeki 4'lük notadır. Ayrıca eser içerisinde 1/2 değerinde 8'lik nota, 1/4 değerinde 16'lık notaların da kullanıldığı tespit edilmiştir.

5. TRT Repertuarında bulunan 1553 numaralı “Evimin Önü Evlek” isimli eserin ritmik açıdan analizi

Usûl Türü

Geleneksel Türk Müziği yazılı kaynaklarında 10/8'lik usûl; karma usûller içerisinde tanımlanmaktadır. Usûlün 3 zamanlı olan kısmı yer değiştirebilmektedir. GTM kaynaklarında 10/8'lik Curcuna usûlünün parça vuruşu 3+2+2+3 ve 2+3+3+2 şeklinde tanımlanmıştır.

Ritmik analizi yapılan eserin notada 10/8'lik usûl ile kullanıldığı tespit edilmiştir. Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde, 3+2+2+3 ve 2+3+2+3 şeklindeki kalıpların kullanıldığı görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanımı Şekil 15'de gösterildiği gibidir.

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 1553
İNCELEME TARİHİ : 23.2.1978

DERLEYEN
AHMET YAMACI

YÖRESİ
ELAZIĞ -Maden

KİMDEN ALINDIĞI
SUAT ALBAYRAK

SÜRESİ
♩ : 58

DERLEME TARİHİ
1961

NOTAYA ALAN
AHMET YAMACI

EVİMİN ÖNÜ EVLEK

Şekil 15. Elazığ Yöresine Ait Curcuna Usûlünde Yazılan "Evimin Önü Evlek" isimli Türkünün Darblarını Gösteren Nota

Zaman

Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde kullanılan usûlün 10 zamanlı olduğu tespit edilmiştir.

Birim

10 zamanlı usûllerin TM yazılı kaynaklarında 4'lük 8'lik ve 16'luk mertebelerinin kullanıldığı görülmektedir. İncelenen eserin zaman içerisindeki birim vuruşunun 8'lik olduğu tespit edilmiştir. Eser zaman ve birim kavramı ile birlikte düşünüldüğünde usûlün 10/8'lik kullanım şekli görülmektedir.

Darbları

"Evimin Önü Evlek" adlı eser incelendiğinde, eserin 2+3+2+3 ve 3+2+2+3 şeklindeki küme vuruşlarından oluştuğu görülmektedir. Eserde usûlün üçlüsünün yer değiştirdiği tespit edilmiştir. GTM yazılı kaynakları incelendiğinde, eserin usûlünün Curcuna olabileceği düşünülmektedir. 1.darb kuvvetli, 2. darb zayıf, 3. zaman kuvvetli, 4. Zaman kuvvetli, 5. darb yarı kuvvetli, 6 darb zayıftır.

Nota Süreleri

Eser ölçü ölçü incelendiğinde, eser içerisinde en uzun süre değerine sahip olan nota 1 vuruş değerindeki 4'lük notadır. Ayrıca eser içerisinde 1/2 değerinde 8'lik notalar da kullanılmıştır.

6. TRT Repertuarında bulunan 1570 numaralı "Demedi Yar Demedi" isimli eserin ritmik açıdan analizi

Usûl Türü

GTM yazılı kaynaklarında 10/8'lik usûl; karma usûller içerisinde Curcuna olarak isimlendirilmiştir. Usûlün 3 zamanlı olan kısmı yer değiştirebilmektedir. Usûlün darbları 3+2+2+3 ve 2+3+3+2 şeklinde tanımlanmıştır.

Ritmik analizi yapılan eserin notada 10/8'lik olduğu tespit edilmiştir. Eserin usûl yapısı incelendiğinde, 2+3+2+3 (2 tane Türk Aksağı) şeklindeki darbların çoğaltılarak kullanıldığı görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanımını Şekil 16'da gösterildiği gibidir.

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI T H M REPERTUAR SIRA No : 1570 İNCELEME TARİHİ : 14 _ 2 _ 1978	DERLEYEN NERİMAN TÜFEKÇİ
<u>YÖRESİ</u> ELAZIĞ	<u>DERLEME TARİHİ</u>
<u>KİMDEN ALINDIĞI</u> İFFET GÜLGEÇ	<u>NOTAYA ALAN</u> NERİMAN TÜFEKÇİ
SÜRESİ ♩ = 52	
DEMEDİ YAR DEMEDİ	
	

Şekil 16. Elazığ Yöresine Ait 2+3+2+3 Şeklindeki 10/8'lik Usûlde Yazılan "Demedi Yar Demedi" İsimli Türkünün Darblarını Gösteren Nota

Zaman

Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde kullanılan usûlün 10 zamanlı olduğu tespit edilmiştir.

Birim

10 zamanlı usûllerin TM yazılı kaynaklarında 4'lük 8'lik ve 16'luk mertebelerinin kullanıldığı görülmektedir. İncelenen eserin zaman içerisindeki birim vuruşunun 8'lik olduğu tespit edilmiştir. Eser zaman ve birim kavramı ile birlikte düşünüldüğünde usûlün 10/8'lik kullanım şekli görülmektedir.

Darbları

“Demedi Yar Demedi” adlı eser incelendiğinde, eserin usûlünü 2 tane 5/8’lik ritm kalıbının, başka bir deyişle 2+3+2+3 şeklindeki 2 tane Türk Aksağı’nın yan yana gelerek oluşturduğu görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanım şekli göz önüne alındığında her ne kadar 10/8’lik ritm kalıbıyla yazılmış olsa da eserin usûlü Türk Aksağı şeklinde vurulabilir. Bu durumun halk müziğinin kendisine has yapısından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Nota Süreleri

Eser ölçü ölçü incelendiğinde, eser içerisinde en uzun süre değerine sahip olan nota 1 vuruş değerindeki 4’lük notadır. Ayrıca eser içerisinde 1/2 değerinde 8’lik notalar da kullanılmıştır.

7. TRT Repertuarında bulunan 1831 numaralı “Duman Almış Mezarımın Üstünü” isimli eserin ritmik açıdan analizi

Usûl Türü

GTM yazılı kaynaklarında 2/4’lük usûl, Ana usûller içerisinde Nîm Sofyân olarak tanımlanmıştır. Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde, usûlün 2 tane 4’lük şeklinde kullanıldığı tespit edilmiştir.

Zaman

Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde kullanılan usûlün 2 zamanlı olduğu tespit edilmiştir.

Birim

2 zamanlı usûllerin TM yazılı kaynaklarında 2’lik, 4’lük ve 8’lik mertebelerinin kullanıldığı görülmektedir. İncelenen eserin zaman içerisindeki birim vuruşunun 4’lük olduğu tespit edilmiştir. Eser zaman ve birim kavramı ile birlikte düşünüldüğünde usûlün 2/4’lük kullanım şekli görülmektedir.

Darbları

“Duman Almış Mezarımın Üstünü” adlı eser incelendiğinde, eserin usûlünün iki tane 4’lük birimin yan yana gelmesiyle oluştuğu görülmektedir.

Usûlün eser içerisindeki kullanım şekli göz önüne alındığında, usûlün Nîm Sofyân olduğu düşünülmektedir. 1.darb kuvvetli, 2. darb zayıftır.

Nota Süreleri

Eser ölçü ölçü incelendiğinde, eser içerisinde en uzun süre değerine sahip olan nota 1 vuruş değerindeki 4'lük notadır. Ayrıca eser içerisinde 1/2 süre değerinde 8'lik ve 1/4 süre değerindeki 16'lık notaların da kullanıldığı tespit edilmiştir.

8. TRT Repertuarında bulunan 2563 numaralı "Yoğurt Koydum Dolaba" isimli eserin ritmik açıdan analizi

Usûl Türü

GTM yazılı kaynaklarında 10/8'lik usûl; karma usûller içerisinde Curcuna olarak isimlendirilmiştir. Usûlün 3 zamanlı olan kısmı yer değiştirebilmektedir. Usûlün darbları 3+2+2+3 ve 2+3+3+2 şeklinde tanımlanmıştır.

Ritmik analizi yapılan eserin notada 10/8'lik usûl ile kullanıldığı tespit edilmiştir. Eserin usûl yapısı incelendiğinde, 2+3+2+3 ve 3+2+2+3 şeklindeki kalıpların çoğaltılarak kullanıldığı görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanımını Şekil 17'de gösterildiği gibidir.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI	DERLEYEN: MEHMET ÖZBEK
TRT MÜZİK REPERTUAR SIRA No: 2563	DERLEME TARİHİ: 1970
İNCELEME TARİHİ: 12 . 7 . 1984	NOTAYA ALAN: MEHMET ÖZBEK
YÖRESİ: ELAZIĞ	
KİMDEN ALINDIĞI: HAFIZ OSMAN ÖGE	YOĞURT KOYDUM DOLABA
SÜRESİ: ♩ = 52	

YO GURT KOY DUM DO LA BA
VI YE SİN

Şekil 17. Elazığ Yöresine Ait Curcuna Usûlünde Yazılan "Yoğurt Koydum Dolaba" isimli Türkünün Darblarını Gösteren Nota

Zaman

Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde kullanılan usûlün 10 zamanlı olduğu tespit edilmiştir.

Birim

10 zamanlı usûllerin TM yazılı kaynaklarında 4'lük 8'lik ve 16'luk mertebelerinin kullanıldığı görülmektedir. İncelenen eserin zaman içerisindeki birim vuruşunun 8'lik olduğu tespit edilmiştir. Eser zaman ve birim kavramı ile birlikte düşünüldüğünde usûlün 10/8'lik kullanım şekli görülmektedir.

Darbları

“Yoğurt Koydum Dolaba” adlı eser incelendiğinde, eserin 2+3+2+3 ve 3+2+2+3 şeklindeki küme vuruşlarından oluştuğu görülmektedir. Eserde usûlün üçlününün yer değiştirdiği tespit edilmiştir. GTM yazılı kaynakları incelendiğinde, eserin usûlünün Curcuna olabileceği düşünülmektedir. 1.darb kuvvetli, 2. darb zayıf, 3. zaman kuvvetli, 4. Zaman kuvvetli, 5. darb yarı kuvvetli, 6 darb zayıftır.

Nota Süreleri

Eser ölçü ölçü incelendiğinde, eser içerisinde en uzun süre değerine sahip olan nota 1 vuruş değerindeki 4'lük notadır. Ayrıca eser içerisinde 1/2 süre değerinde 8'lik ve 1/4 süre değerindeki 16'luk notaların da kullanıldığı tespit edilmiştir.

9. TRT Repertuarında bulunan 2571 numaralı “Sinemde Bir Tutuşmuş Yanmış Ocağ Olaydı” isimli eserin ritmik açıdan analizi

Usûl Türü

GTM yazılı kaynaklarında 6/4'lük usûl, Birleşik usûller içerisinde Sengin Semaî olarak isimlendirilmiştir. Usûlün darbları 2+2+2 ve 3+3 şeklinde tanımlanmıştır.

Ritmik analizi yapılan eserin notada 6/4'lük olduğu tespit edilmiştir. Eser incelendiğinde 3+3 şeklindeki darbların çoğaltılarak kullanıldığı görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanımını Şekil 18'de gösterildiği gibidir.

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI	DERLEYEN
T H M REPERTUAR SIRA No : 2571	MEHMET ÖZBEK
İNCELEME TARİHİ : 7 - 6 - 1985	
YÖRESİ	DERLEME TARİHİ
ELAZIĞ	
KİMDEN ALINDIĞI	SİNEMDE BİR TUTUŞMUŞ YANMIŞ OCAĞ OLAYDI
HAFIZ OSMAN ÖGE	(HACI HAYRİ EFENDİNİN TÜRKÜSÜ)
SÜRESİ :	NOTAYA ALAN
	MEHMET ÖZBEK

Şekil 18. Elazığ Yöresine Ait Sengin Semaî Usûlünde Yazılan "Sinemde Bir Tutuşmuş Yanmış Ocağ Olaydı" isimli Türkünün Darblarını Gösteren Nota

Zaman

Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde kullanılan usûlün 6 zamanlı olduğu tespit edilmiştir.

Birim

6 zamanlı usûllerin TM yazılı kaynaklarında 2'lik 4'lük ve 8'lik mertebelerinin kullanıldığı görülmektedir. İncelenen eserin zaman içerisindeki birim vuruşunun 4'lük olduğu tespit edilmiştir. Eser zaman ve birim kavramı ile birlikte düşünüldüğünde usûlün 6/4'lük kullanım şekli görülmektedir.

Darbları

“Sinemde Bir Tutuşmuş Yanmış Ocağ Olaydı” adlı eser incelendiğinde, eserin usûlünün 3+3 şeklindeki küme vuruşlarından oluştuğu görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanım şekli göz önünde alındığında, usûlünün Sengin Semaî olduğu düşünülmektedir. 1.darb kuvvetli, 2. darb yarı kuvvetli, 3. Darb zayıf, 4. darb zayıf, 5. darb yarı kuvvetlidir.

Nota Süreleri

Eser ölçü ölçü incelendiğinde, eser içerisinde en uzun süre değerine sahip olan nota 1 vuruş değerindeki 4'lük notadır. Ayrıca eser içerisinde 1/2 süre değerinde 8'lik ve 1/4 süre değerindeki 16'lık notaların da kullanıldığı tespit edilmiştir.

10. TRT Repertuarında bulunan 2574 numaralı “Ahçıği Yolladım Urum Eline” isimli eserin ritmik açıdan analizi

Usûl Türü

GTM yazılı kaynaklarında 10/8’lik usûl; karma usûller içerisinde Curcuna olarak isimlendirilmiştir. Usûlün 3 zamanlı olan kısmı yer değiştirebilmektedir. Usûlün darbları 3+2+2+3 ve 2+3+3+2 şeklinde tanımlanmıştır.

Ritmik analizi yapılan eserin notada 10/8’lik olduğu tespit edilmiştir. Eser incelendiğinde, üçlünün yer değiştirdiği ve 2+3+2+3 ve 3+2+2+3 şeklindeki kalıpların çoğaltılarak kullanıldığı görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanımını Şekil 19’da gösterildiği gibidir.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
TMM REPERTUAR SIRA No:2574
İNCELEME TARİHİ: 26. 7. 1984

YÖRESİ:
ELAZIĞ

KİMDEN ALINDIĞI:
ENVER DEMİRBAĞ
ZÜLKÜF ALTAN

SÜRESİ: ♩. ♩. = 54

DEĞİLENYEN:
MEHMET ÖZBEK

DEĞİLEME TARİHİ:
17. 7. 1984

NOTAYA ALAN:
MEHMET ÖZBEK

AHÇIK
(AHÇIĞI YOLLADIM URUM ELİNE)

3+2+2+3 3+2+2+3 2+3

2+3 3+2+2+3 3+2+2+3

2+3+2+3

Şekil 19. Elazığ Yöresine Ait Curcuna Usûlünde Yazılan "Ahçık" isimli Türkünün Darblarını Gösteren Nota

Zaman

Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde, kullanılan usûlün 10 zamanlı olduğu tespit edilmiştir.

Birim

10 zamanlı usûllerin TM yazılı kaynaklarında 4’lük 8’lik ve 16’lık mertebelerinin kullanıldığı görülmektedir. İncelenen eserin zaman içerisindeki birim vuruşunun 8’lik olduğu tespit edilmiştir. Eser zaman ve birim kavramı ile birlikte düşünüldüğünde usûlün 10/8’lik olan kullanım şekli görülmektedir.

Darbları

“Ahciği Yolladım Urum Eline” adlı eser incelendiğinde, eserin 2+3+2+3 ve 3+2+2+3 şeklindeki küme vuruşlarından oluştuğu görülmektedir. Eserde usûlün üçlüsünün yer değiştirdiği tespit edilmiştir. GTM yazılı kaynakları incelendiğinde, eserin usûlünün Curcuna olabileceği düşünülmektedir. 1. darb kuvvetli, 2. darb zayıf, 3. zaman kuvvetli, 4. Zaman kuvvetli, 5. darb yarı kuvvetli, 6 darb zayıftır.

Nota Süreleri

Eser ölçü ölçü incelendiğinde, eser içerisinde en uzun süre değerine sahip olan nota 1 vuruş değerindeki 4’lük notadır. Ayrıca eser içerisinde 1/2 süre değerinde 8’lik ve 1/4 süre değerindeki 16’lık notaların da kullanıldığı tespit edilmiştir.

11. TRT Repertuarında bulunan 2576 numaralı “Hüseynikten Çıktım Seher Yoluna” isimli eserin ritmik açıdan analizi

Usûl Türü

GTM yazılı kaynaklarında 5/8’lik usûl; Birleşik usûller içerisinde Türk Aksağı olarak isimlendirilmiştir. Usûlün 3 zamanlı olan kısmı yer değiştirebilir. Usûlün darbları 3+2 ve 2+3 şeklinde tanımlanmıştır.

Ritmik analizi yapılan eserin notada 5/8’lik olduğu tespit edilmiştir. Eser incelendiğinde, 2+3 (Türk Aksağı) şeklindeki darbların çoğaltılarak kullanıldığı görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanımı Şekil 20’de gösterildiği gibidir.

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No 2576
İNCELEME TARİHİ : 26_7_1984

YÖRESİ
ELAZIĞ

KİMDEN ALINDIĞI:
HAFİZ OSMAN ÖĞE

SÜRESİ :
♩ = 200

DERLEYEN
MEHMET ÖZBEK

DERLEME TARİHİ
.1970.

NOTAYA ALAN
MEHMET ÖZBEK

HÜSEYİNİK'TEN ÇIKTIM SEHER YOLUNA
(AKİF'İN AĞITI)

HÜ SEV NİK TE N ÇIK TIM ŞE HE R

Şekil 20. Elazığ Yöresine Ait Türk Aksağı Usûlünde Yazılan "Hüseynik'ten Çıktım Seher Yoluna" isimli Türkünün Darblarını Gösteren Nota

Zaman

Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde, kullanılan usûlün 5 zamanlı olduğu tespit edilmiştir.

Birim

5 zamanlı usûllerin TM yazılı kaynaklarında 4'lük ve 8'lik olmak üzere iki mertebesinin kullanıldığı görülmektedir. İncelenen eserin zaman içerisindeki birim vuruşunun 8'lik olduğu tespit edilmiştir. Eser zaman ve birim kavramı ile birlikte düşünüldüğünde usûlün 5/8'lik olan kullanım şekli görülmektedir.

Darbları

“Hüseyinik'ten Çıktım Seher Yoluna” adlı eser incelendiğinde, eserin usûlünün 2+3 şeklindeki küme vuruşlarından çoğaltılmasıyla oluştuğu tespit edilmiştir. Usûlün eser içerisindeki kullanım şekli göz önüne alındığında usûlünün Türk Aksağı olabileceği düşünülmektedir. 1.darb kuvvetli ve 2. darb zayıftır.

Nota Süreleri

Eser ölçü ölçü incelendiğinde, eser içerisinde en uzun süre değerine sahip olan nota 1 vuruş değerindeki 4'lük notadır. Ayrıca eser içerisinde 1/2 süre değerinde 8'lik, 1/4 süre değerindeki 16'lık ve 1/8 süre değerindeki notaların da kullanıldığı tespit edilmiştir.

12. TRT Repertuarında bulunan 3024 numaralı “Bahçalarda Bal Erük” isimli eserin ritmik açıdan analizi

Usûl Türü

GTM yazılı kaynaklarında 6/8'lik usûl, Birleşik usûller içerisinde Yürük Semaâ olarak isimlendirilmiştir. Usûlün darbları 2+2+2 ve 3+3 şeklinde tanımlanmıştır.

Ritmik analizi yapılan eserin notada 6/8'lik olduğu tespit edilmiştir. Eser incelendiğinde, 3+3 şeklindeki darbların çoğaltılarak kullanıldığı görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanımını Şekil 21'de gösterildiği gibidir.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI T H M REPERTUAR NO : 3024 İNCELEME TARİHİ : 26. 10. 1987	DERLEYEN TRT MÜZ. D. BSK. THM MD. LÜĞÜ
YÖRESİ ELAZIĞ	DERLEME TARİHİ
KİMDEN ALINDIĞI VASFİ AKYOL	NOTAYA ALAN VASFİ AKYOL
BAHÇALARDA BAL ERÜK (FATMALI)	
SÜRESİ :	

Şekil 21. Elazığ Yöresine Ait Yürük Semaî Usûlünde Yazılan "Bahçalarda Bal Erük" isimli Türkünün Darblarını Gösteren Nota

Zaman

Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde, kullanılan usûlün 6 zamanlı olduğu tespit edilmiştir.

Birim

6 zamanlı usûllerin TM yazılı kaynaklarında 2'lik, 4'lük ve 8'lik olmak üzere üç mertebesinin kullanıldığı görülmektedir. İncelenen eserin zaman içerisindeki birim vuruşunun 8'lik olduğu tespit edilmiştir. Eser zaman ve birim kavramı ile birlikte düşünüldüğünde usûlün 6/8'lik olan kullanım şekli görülmektedir.

Darbları

"Bahçalarda Bal Erük" adlı eser incelendiğinde, eserin usûlünü 3+3 şeklindeki küme vuruşlarının oluşturduğu görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanım şekli göz önüne alındığında usûlünün Yürük Semaî olabileceği düşünülmektedir. 1.darb kuvvetli, 2. darb yarı kuvvetli, 3. darb zayıf, 4. darb zayıf, 5. darb yarı kuvvetlidir.

Nota Süreleri

Eser ölçü ölçü incelendiğinde, eser içerisinde en uzun süre değerine sahip olan nota 1 vuruş değerindeki 4'lük notadır. Ayrıca eser içerisinde 1/2 süre değerinde 8'lik ve 1/4 süre değerindeki 16'lık notaların da kullanıldığı tespit edilmiştir.

13. TRT Repertuarında bulunan 3083 numaralı “Karanfil Ekilende” isimli eserin ritmik açıdan analizi

Usûl Türü

GTM yazılı kaynaklarında 10/8’lik usûl; karma usûller içerisinde Curcuna olarak isimlendirilmiştir. Usûlün 3 zamanlı olan kısmı yer değiştirebilmektedir. Usûlün darbları 3+2+2+3 ve 2+3+3+2 şeklinde tanımlanmıştır.

Ritmik analizi yapılan eserin notada 10/8’lik olduğu tespit edilmiştir. Ancak eser incelendiğinde, 2+3+2+3 (2 tane Türk Aksağı) şeklindeki darbların çoğaltılarak kullanıldığı görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanımını Şekil 22’de gösterildiği gibidir.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI TMM REPERTUAR SIRA No : 3083 İNCELEME TARİHİ :	DERLEYEN TRT MÜZİK DAİ. BSK TMM . MD. LÜĞÜ:
YÖRESİ ELAZIĞ	DERLEME TARİHİ —
KİMDEN ALINDIĞI MUSTAFA YAZICI	NOTAYA ALAN ALTAN DEMİREL
SÜRESİ : ♩ = 174	
KARANFİL EKİLLENDE	
	

Şekil 22. Elazığ Yöresine Ait 2+3+2+3 şeklindeki 10/8'lik Usûlde Yazılan “Karanfil Ekilende” isimli Türkünün Darblarını Gösteren Nota

Zaman

Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde, kullanılan usûlün 10 zamanlı olduğu tespit edilmiştir.

Birim

10 zamanlı usûllerin TM yazılı kaynaklarında 4’lük, 8’lik ve 16’lık olmak üzere üç mertebesinin kullanıldığı görülmektedir. İncelenen eserin zaman içerisindeki birim vuruşunun 8’lik olduğu tespit edilmiştir. Eser zaman ve birim kavramı ile birlikte düşünüldüğünde usûlün 10/8’lik olan kullanım şekli görülmektedir.

Darbları

“Karanfil Ekilende” adlı eser incelendiğinde, eserin usûlünü 2 tane 5/8’lik ritm kalıbının, başka bir deyişle 2+3+2+3 şeklindeki 2 tane Türk Aksağı’nın yan yana gelerek oluşturduğu görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanım şekli göz önüne alındığında her ne kadar 10/8’lik ritm kalıbıyla yazılmış olsa da usûlünün Türk Aksağı şeklinde vurabileceği düşünülmektedir.

Nota Süreleri

Eser ölçü ölçü incelendiğinde, eser içerisinde en uzun süre değerine sahip olan nota 1 vuruş değerindeki 4’lük notadır. Ayrıca eser içerisinde 1/2 süre değerinde 8’lik ve 1/4 süre değerindeki 16’lık notaların da kullanıldığı tespit edilmiştir.

14. TRT Repertuarında bulunan 3230 numaralı “Ah Nayim Nayim Başı Belalı Nayim” isimli eserin ritmik açıdan analizi

Usûl Türü

GTM yazılı kaynaklarında 4/4’lük usûl; Ana usûller içerisinde Sofyân olarak isimlendirilmiştir. Usûlün darbları 2+2 şeklinde başka bir ifade ile 2 tane Nîm Sofyân usûlünün birleşmesiyle oluşmuştur.

Ritmik analizi yapılan eserin notada 4/4’lük olduğu tespit edilmiştir. Eser incelendiğinde, 2+2 şeklindeki darbların çoğaltılarak kullanıldığı görülmektedir.

Zaman

Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde, kullanılan usûlün 4 zamanlı olduğu tespit edilmiştir.

Birim

4 zamanlı usûllerin TM yazılı kaynaklarında 4’lük ve 8’lik olmak üzere iki mertebesinin kullanıldığı görülmektedir. İncelenen eserin zaman içerisindeki birim vuruşunun 4’lük olduğu tespit edilmiştir. Eser zaman ve birim kavramı ile birlikte düşünüldüğünde usûlün 4/4’lük olan kullanım şekli görülmektedir.

Darbları

“Ah Nayim Nayim Başı Belalı Nayim” adlı eser incelendiğinde, eserin usûlünü 2 tane 2/4’lük ritm kalıbının, başka bir deyişle 2 tane Nîm Sofyân’ın yan yana gelerek oluşturduğu görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanım şekli göz önüne alındığında her usûlünün Sofyân olabileceği düşünülmektedir. 1.darb kuvvetli, 2. darb yarı kuvvetli ve 3. darb zayıftır.

Nota Süreleri

Eser ölçü ölçü incelendiğinde, eser içerisinde en uzun süre değerine sahip olan nota 1 vuruş değerindeki 4’lük notadır. Ayrıca eser içerisinde 1/2 süre değerinde 8’lik, 1/4 süre değerindeki 16’lık ve 1/8 süre değerindeki notaların da kullanıldığı tespit edilmiştir.

15. TRT Repertuarında bulunan 3940 numaralı “Güvercin Vurdum Kalkmaz” isimli eserin ritmik açıdan analizi

Usûl Türü

GTM yazılı kaynaklarında 9/8’lik usûl; Birleşik usûller içerisinde Oynak olarak isimlendirilmiştir. Usûlün darbları 4+5, 5+4, 3+6, 3+3+3 şeklinde tanımlanmıştır.

Ritmik analizi yapılan eserin notada 9/8’lik olduğu tespit edilmiştir. Eser incelendiğinde, 3+6 şeklindeki darbların çoğaltılarak kullanıldığı görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanımını Şekil 23’de gösterildiği gibidir.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI T.H.M. REPERTUAR NO : 2940 İNCELEME TARİHİ : 08. 06. 1987	DERLEYEN TRT MÜZİK. D. BŞK. THM MD.LÜĞÜ
YÖRESİ ELAZIĞ	DERLEME TARİHİ
KİMDEN ALINDIĞI GARİBİN AHMET	NOTAYA ALAN ALİ CANLI
GÜVERCİN VURDUM KALKMAZ	
SÜRESİ : 	

Şekil 23. Elazığ Yöresine Ait Oynak Usûlünde Yazılan "Güvercin Vurdum Kalkmaz" İsimli Türkünün Darblarını Gösteren Nota

Zaman

Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde, kullanılan usûlün 9 zamanlı olduğu tespit edilmiştir.

Birim

9 zamanlı usûllerin TM yazılı kaynaklarında 2'lik, 4'lük ve 8'lik olmak üzere üç mertebesinin kullanıldığı görülmektedir. İncelenen eserin zaman içerisindeki birim vuruşunun 8'lik olduğu tespit edilmiştir. Eser zaman ve birim kavramı ile birlikte düşünüldüğünde usûlün 9/8'lik olan kullanım şekli görülmektedir.

Darbları

“Güvercin Vurdum Kalkmaz” adlı eser incelendiğinde, eserin usûlünü 3+6 şeklindeki küme vuruşlarının yan yana gelerek oluşturduğu görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanım şekli göz önüne alındığında usûlünün Oynak olabileceği düşünülmektedir. 1.darb kuvvetli, 2. darb yarı kuvvetli, 3. darb zayıf, 4. darb kuvvetli, 5. darb yarı kuvvetli ve 6. darb zayıftır.

Nota Süreleri

Eser ölçü ölçü incelendiğinde, eser içerisinde en uzun süre değerine sahip olan nota 1 vuruş değerindeki 4'lük notadır. Ayrıca eser içerisinde 1/2 süre değerinde 8'lik ve 1/4 süre değerindeki 16'lık notaların da kullanıldığı tespit edilmiştir.

4.2. ERZURUM YÖRESİNE AİT TÜRKÜLERİN RİTMİK ANALİZİ

TRT Repertuarında Erzurum yöresine ait 249 türkü içerisinde Uşşâk karakterli 93 adet türkü tespit edilmiştir. Tespit edilen Uşşâk karakterli türküler içerisinde Seçkisiz (Random) yöntemle seçilen 15 türkü, Usûl Türü, Zamanı, Birimi, Darbları ve Nota Süreleri olmak üzere 5 madde halinde detaylı bir şekilde incelenmiştir.

Mevcut repertuar içerisinde titizlikle tek tek ayıklanan Uşşâk karakterli türküler, Repertuar Numaraları ve Ritmik özellikleri ile birlikte Tablo 6'da çizelge olarak gösterilmiştir.

Tablo 6. TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresine Ait Uşşâk Karakterli Türkülerin Tablosu

Erzurum Yöresi	TRT Rep. No	Türkü İsmi	Ritmi
1	1348	Al Almayı Daldan Al	10/8
2	1692	Al Şalım Mavi Şalım	12/8
3	1405	Alişli Gey Aleyle	18/8
4	1342	Alkanlar İçinde Yatan Meleğim	10/8
5	1678	Anacan Ana	5/8
6	410	Aras Aras Han Aras	4/4
7	4184	Ardahandan Gelen Katar	4/4
8	2383	Aşağı Mehlenin Allı Gelini	10/8
9	1416	Aşşaktan Gelirem	12/8
10	3711	Ay Ağalar	10/16
11	97	Ay Akşamdan Işığdır	4/4
12	2047	Ay Aydıdır Ayılmaz	4/4
13	1253	Bahçayı Bellediler	12/8
14	2557	Belle Beni Bellerinen	10/8
15	1363	Ben Bir Kavak	10/8
16	196	Ben Çaya İndim	3/8
17	3799	Ben Horozam Öterim	6/8
18	2663	Bir Bostan Ektim Pazı	6/8
19	1256	Bir Gurşun Atacağım	12/8
20	1105	Bu Derenin Geveni	6/8
21	2695	Bu Dünyada Muradıma	7/8
22	1216	Bu Gece Ay Doğacak	18/8
23	1385	Bu Tepe Pullu Tepe	12/8
24	955	Bülbül	6/8

Tablo 6 (Devam Ediyor)

Tablo 6 (Devam)

TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresi Türküleri Tablosu

Erzurum Yöresi	TRT Rep. No	Türkü İsmi	Ritmi
25	2157	Can Ellerinden Gelmişem	4/4
26	3498	Cigara Attım Yara	16/8
27	1257	Çayda Balık Yan Gider	4/4
28	1790	Çıgırık Benim Tel Benim	4/4
29	1515	Çıktım Kerpiç Duvara	10/8
30	557	Daldalan	5/8
31	3206	Damda Duran Bir Gelin	4/4
32	1518	Denizin Kenarında Dönüyor Elek	12/8
33	2068	Dere Gum Gaynıyor	18/8
34	3644	Durna Sesi Geliyor	12/8
35	15	Düngürcüler Geldi Sıra Sıra Dizildi	10/8
36	1285	Ekdığım Yonca	10/8
37	2928	Ela Gözüm	2/4
38	1299	Eledim Eledim	4/4
39	2433	Elma Attım Yuvarlandı	10/8
40	3851	Ervahı Ezelden	7/8-8/8-11/8
41	615	Erzurum Çarşı Pazar	10/8
42	2066	Erzurum Ovaları	4/4
43	2687	Erzurumdan Kemahdan	4/4
44	1286	Evlerinin Önü Harman	10/8
45	1296	Evlerinin Önü Yoldur	10/8
46	1259	Gar Yağar Bardan Bardan	4/4
47	85	Garsın Önünde Gar Yağmış	6/4
48	1252	Gayalar Direk Direk	12/8

Tablo 6 (Devam Ediyor)

Tablo 6 (Devam)

TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresi Türküleri Tablosu

Erzurum Yöresi	TRT Rep. No	Türkü İsmi	Ritmi
49	2699	Gel Ey Talib	2/4
50	1249	Gel Gidelim Sevdiğim	4/4
51	1992	Get O Dağdan Gar Getir Eminem	8/4
52	654	Geydiğim Aldır	10/8
53	1698	Giderken Eyle Beni	10/16
54	3852	Gülşeni Aşka Varalı	10/8
55	3410	Hani Yaylam	10/8
56	3529	Hayal Hayal Olmuş Karşiki Dağlar	30/8
57	1152	İki Dağın Arasında Kalmışam	10/8
58	159	İnceden İnce	4/4
59	1754	Kağızmana İsmarladım	12/8
60	2384	Kalksak Bu Yerlerden Hicret	5/8
61	1696	Karanfili Gül Dalında Eğende	18/8
62	1721	Karşı Geçeye Geçerem	10/8
63	1250	Kelo Gurban Söyle	12/8
64	1980	Keşkem Bu Ellere Gelmez Olaydım	10/8
65	1175	Kırmızı Gül	13/4
66	1632	Köprünün Başlarında	12/8
67	2762	Kutnu Döşek Yüzledim	12/8
68	181	Kutuda Karabiber	18/8
69	1178	Liverimin Kaytanı	10/8
70	614	Maral Sen Güzelsin	¾
71	798	Mavi Yelek	4/4
72	3226	Mendilimde Tuz Taşı	4/4

Tablo 6 (Devam Ediyor)

Tablo 6 (Devam)

TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresi Türküleri Tablosu

Erzurum Yöresi	TRT Rep. No	Türkü İsmi	Ritmi
73	2737	O Yaylalar	12/8
74	3496	Ocak Başında Leğen	4/4
75	465	Oduncular Kısa Keser Odunu	9/8
76	3499	Pınarın Başı Güzel	9/8
77	1781	Sarı Babuç Tabanda	12/8
78	1402	Sarı Gızı Aldım Çıktım Yaylaya	6/8
79	604	Seherde Bir Bülbül	6/8
80	2402	Seyreyle Güzel Kudreti Mevlam	10/8
81	807	Suda Balık Yan Gider	10/8
82	2616	Susuz Yerin Bülbülü	6/8
83	1220	Tarla Tumbu Yumuşak	4/4
84	1669	Tello Gider Yan Gider	18/8
85	3750	Testiyi Aldın Kızım	6/8
86	3411	Un Elerler Eleğinen	10/8
87	3916	Ülkeler Teraziler	10/8
88	3242	Yarın Mahşer Yerine	10/8
89	1219	Yılan Akar Gamışa	4/4
90	2930	Yol Aşağı Düz Gider	4/4
91	1833	Yüce Dağ Başında Bir Sürü Kuzu	12/8
92	1312	Yüksek Minareden Attım Kedimi	10/8
93	162	Yüzünü Sevdığım Seyrana Çıkmış	¾

Tablo 6 incelendiğinde, elde edilen veriler ışığında Tablo 7'deki gibi yüzdelerlik(%) dağılım tablosu oluşturmak mümkündür.

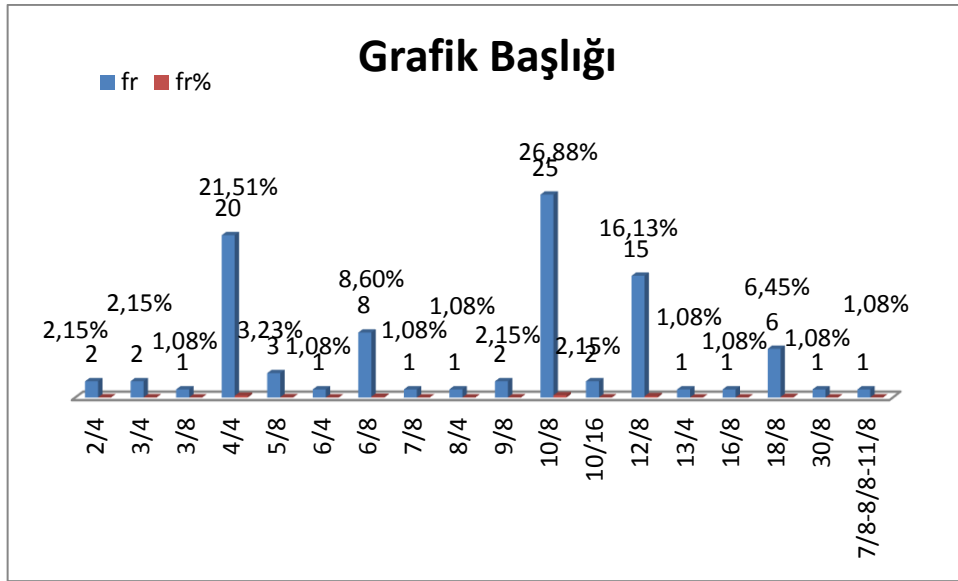
Tablo 7. TRT Repertuarında Erzurum Yöresine Ait 93 Adet Uşşâk Karakterli Türkülerin Ritmik Dağılım Tablosu

Usûl	Fr	Fr %
2/4	2	2,15%
3/4	2	2,15%
3/8	1	1,08%
4/4	20	21,51%
5/8	3	3,23%
6/4	1	1,08%
6/8	8	8,60%
7/8	1	1,08%
8/4	1	1,08%
9/8	2	2,15%
10/8	25	26,88%
10/16	2	2,15%
12/8	15	16,13%
13/4	1	1,08%
16/8	1	1,08%
18/8	6	6,45%
30/8	1	1,08%
7/8-8/8-11/8	1	1,08%
Toplam	93	100,00%

Tablo 7 incelendiğinde Erzurum yöresine ait Uşşâk karakterli türküler içerisinde en fazla kullanılan ritmik kalıbın %26,88 oranında 10/8’lik ritim kalıbı olduğu görülmektedir. İkinci sırada % 21,51 oranında 4/4’ lük ritim kalıbının kullanılmasının ülkemizin doğu bölgesindeki Halay kültüründen kaynaklandığı düşünülmektedir. Üçüncü sırada ise %16,13 oranında 12/8’ lik ritim kalıbının kullanılması, Erzurum ilinin ipek yolu ticaret hattı üzerinde bulunması ve

Azerbaycan yöresi ile etkileşim içerisinde olmasının bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü halk müziğinde 12/8' lik usûlün vuruşları üçerli bölünebilmektedir. Yani 6/8'lik Azeri ritm kalıbının üst üste tekrarı olarak düşünülebilir.

Tablo 7'den hareketle aşağıdaki gibi bir dağılım grafiği oluşturmak mümkündür.

Şekil 24. TRT Repertuarında Erzurum Yöresine Ait 93 Adet Uşşâk Karakterli Türkülerin Ritmik Dağılım Grafiği

Tablo 8'de TRT repertuarı dâhilinde bulunan Erzurum yöresine ait 93 adet Uşşâk karakterli türkü içerisinde seçkisiz (Random) yöntemle seçilmiş 15 türkünün repertuar numarası ve Ritmik özellikleri çizelge olarak gösterilmiştir.

Tablo 8. TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresine Ait Uşşâk Karakterli 15 Türkünün Tablosu

Erzurum Yöresi	TRT Rep. No	Türkü İsmi	Ritmi
1	97	Ay Ağşamdan Işığdır	4/4
2	159	İnceden İnce	4/4
3	807	Suda Balık Yan Gider	10/8
4	1178	Liverimin Kaytanı	10/8
5	1220	Tarla Tumbu Yumuşak	4/4
6	1249	Gel Gidelim Sevdiğim	4/4
7	1250	Kelo Gurban Söyleme	12/8
8	1252	Gayalar Direk Direk	12/8
9	1253	Bahçayı Bellediler	12/8
10	1257	Çayda Balık Yan Gider	4/4
11	1285	Ekdiğim Yonca	10/8
12	1363	Ben Bir Kavak	10/8
13	1518	Denizin Kenarında Dönüyor Elek	12/8
14	2383	Aşağı Mehlenin Allı Gelini	10/8
15	3644	Durna Sesi Geliyor	12/8

kullanım şekli göz önüne alındığında, eserin usûlünün Sofyân olabileceği düşünülmektedir. 1.darb kuvvetli, 2. darb yarı kuvvetli ve 3. darb zayıftır.

Nota Süreleri

Eser ölçü ölçü incelendiğinde, eser içerisinde en uzun süre değerine sahip olan nota 1 vuruş değerindeki 4'lük notadır. Ayrıca eser içerisinde 1/2 süre değerinde 8'lik ve 1/4 süre değerinde 16'lık notaların da kullanıldığı tespit edilmiştir.

2. TRT Repertuarında bulunan 159 numaralı "İnceden İnce" isimli eserin ritmik açıdan analizi

Usûl Türü

GTM yazılı kaynaklarında 4/4'lük usûl; Ana usûller içerisinde Sofyân olarak isimlendirilmiştir. Usûlün darpları 2+2 şeklinde tanımlanmıştır.

Ritmik analizi yapılan eserin notada 4/4'lük olduğu tespit edilmiştir. Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde, 2+2 şeklindeki darpların çoğaltılmasıyla başka bir ifadeyle 2 tane Nîm Sofyân usûlünün birleşmesiyle gerçekleşmiştir. Usûlün eser içerisindeki kullanımını Şekil 26'da gösterildiği gibidir.

TRT. MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T.H.M. No: 159 - 18.3.1973

YÖRESİ
ERZURUM
KİMDEN ALINDIĞI
AŞIK YAŞAR REYHANI
SÜRE

İNCE DEN İNCE
Emrahdan

DERLEYEN
NİDA TÜFEKÇİ
DERLEME TARİHİ
8.10.1971
NOTAYA ALAN
NİDA TÜFEKÇİ

BU GÜN SA BA HI LE Vİ SA Lİ YA RI

Şekil 26. TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresine Ait "İnceden İnce" isimli Türkünün Usûlünü ve Usûl Özelliklerini Gösteren Nota

Zaman

Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde kullanılan usûlün 4 zamanlı olduğu tespit edilmiştir.

Birim

4 zamanlı usûllerin TM yazılı kaynaklarında 4'lük ve 8'lik mertebelerinin kullanıldığı görülmektedir. İncelenen eserin zaman içerisindeki birim vuruşunun 4'lük olduğu tespit edilmiştir. “İnceden İnce” adlı eser; zaman ve birim kavramı ile birlikte düşünüldüğünde usûlün 4/4'lük kullanım şekli görülmektedir.

Darbları

“İnceden İnce” adlı eser incelendiğinde, usûlü dört tane 4'lük birimin yan yana gelerek oluşturduğu görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanım şekli göz önüne alındığında, eserin usûlünün Sofyân olabileceği düşünülmektedir. 1. darb kuvvetli, 2. darb yarı kuvvetli ve 3. darb zayıftır.

Nota Süreleri

Eser ölçü ölçü incelendiğinde, eser içerisinde en uzun süre değerine sahip olan nota 4 vuruş değerindeki 1'lik notadır. Ayrıca eser içerisinde 2 vuruşluk süre değerinde 2'lik, 1 vuruşluk süre değerinde 4'lük, 1/2 süre değerinde 8'lik ve 1/4 süre değerinde 16'lık notaların da kullanıldığı tespit edilmiştir.

3. TRT Repertuarında bulunan 807 numaralı “Suda Balık Yan Gider” isimli eserin ritmik açıdan analizi

Usûl Türü

GTM yazılı kaynaklarında 10/8'lik usûl; karma usûller içerisinde Curcuna olarak isimlendirilmiştir. Usûlün 3 zamanlı olan kısmı yer değiştirebilmektedir. Usûlün darbları 3+2+2+3 ve 2+3+3+2 şeklinde tanımlanmıştır.

Ritmik analizi yapılan eserin notada 10/8'lik olduğu tespit edilmiştir. Ancak ritmik analizi yapılan eser incelendiğinde, 2+3+2+3 (2 tane Türk Aksağı) şeklindeki kalıpların eser içerisinde çoğaltılarak kullanıldığı görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanımını Şekil 27'de gösterildiği gibidir.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI TMM REPERTUAR SIRA NO: 807 İNCELEME TARİHİ 4 . 10 . 1974	DERLEYEN M. SARISÖZEN
YÖRESİ HİNİS	DERLEME TARİHİ 4 . 5 . 1944
KİMDEN ALINDIĞI HAYRİYE TEMİZKALP	NOTAYA ALAN M. SARISÖZEN
SÜRESİ	
SUDA BALIK YAN GİDER	
2+3+2+3	
2+3+2+3	
2+3+2+3	
2+3+2+3	
2+3+2+3	
2+3+2+3	

Şekil 27. TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresine Ait "Suda Balık Yan Gider" isimli Türkünün Usûlünü ve Usûl Özelliklerini Gösteren Nota

Zaman

Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde kullanılan usûlün 10 zamanlı olduğu tespit edilmiştir.

Birim

10 zamanlı usûllerin TM yazılı kaynaklarında 4'lük, 8'lik ve 16'lık mertebelerinin kullanıldığı görülmektedir. İncelenen eserin zaman içerisindeki birim vuruşunun 8'lik olduğu tespit edilmiştir. "Suda Balık Yan Gider" adlı eser zaman ve birim kavramı ile birlikte düşünüldüğünde usûlün 10/8'lik kullanım şekli görülmektedir.

Darbları

"Suda Balık Yan Gider" adlı eser incelendiğinde, eserin usûlünü 2 tane 5/8'lik ritm kalıbının, başka bir deyişle 2 tane Türk Aksağı'nın yan yana gelerek oluşturduğu görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanım şekli göz önüne alındığında her ne kadar 10/8'lik ritm kalıbıyla yazılmış olsa da eserin usûlü Türk Aksağı şeklinde vurulabilir. Bu durumun halk müziğinin kendisine has yapısından kaynaklandığı düşünülmektedir. 1. Darb kuvvetli, 2. Darb yarı kuvvetli ve 3. Darb zayıftır.

Nota Süreleri

Eser ölçü ölçü incelendiğinde, eser içerisinde en uzun süre değerine sahip olan nota 1 vuruş değerindeki 4'lük notadır. Ayrıca eser içerisinde 1/2 süre değerinde 8'lik notalar da kullanılmıştır.

4. TRT Repertuarında bulunan 1178 numaralı "Liverimin Kaytanı" isimli eserin ritmik açıdan analizi

Usûl Türü

GTM yazılı kaynaklarında 10/8'lik usûl; karma usûller içerisinde Curcuna olarak isimlendirilmiştir. Usûlün 3 zamanlı olan kısmı yer değiştirebilmektedir. Usûlün darpları 3+2+2+3 ve 2+3+3+2 şeklinde tanımlanmıştır.

Ritmik analizi yapılan eserin notada 10/8'lik olduğu tespit edilmiştir. Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde, 3+2+2+3 ve 2+3+2+3 şeklindeki darpların çoğaltılarak kullanıldığı görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanımını Şekil 28'de gösterildiği gibidir.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI T H M REPERTUAR SIRA No: 1178 İNCELEME TARİHİ: 4_12_1975	DERLEYEN M.SARISÖZEN
YÖRESİ ERZURUM	DERLEME TARİHİ 14_3_1946
KİMDEN ALINDIĞI FETHİ RASİLOĞLU	NOTAYA ALAN M. SARISÖZEN
SÜRESİ:	3+2+2+3
LİVERİMİN KAYTANI	

Şekil 28. TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresine Ait "Liverimin Kaytanı" isimli Türkünün Usûlünü ve Usûl Özelliklerini Gösteren Nota

Zaman

Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde, kullanılan usûlün 10 zamanlı olduğu tespit edilmiştir.

Birim

10 zamanlı usûllerin TM yazılı kaynaklarında 4'lük, 8'lik ve 16'lık olmak üzere üç mertebesinin kullanıldığı görülmektedir. İncelenen eserin zaman içerisindeki birim vuruşunun 8'lik olduğu tespit edilmiştir. Eser zaman ve birim kavramı ile birlikte düşünüldüğünde usûlün 10/8'lik olan kullanım şekli görülmektedir.

Darbları

“Liverimin Kaytanı” adlı eser incelendiğinde, eserin 2+3+2+3 ve 3+2+2+3 şeklindeki küme vuruşlarından oluştuğu görülmektedir. Eserde usûlün üçlüsünün yer değiştirdiği tespit edilmiştir. GTM yazılı kaynakları incelendiğinde, eserin usûlünün Curcuna olabileceği düşünülmektedir. 1.darb kuvvetli, 2. darb zayıf, 3. zaman kuvvetli, 4. Zaman kuvvetli, 5. darb yarı kuvvetli, 6 darb zayıftır.

Nota Süreleri

Eser ölçü ölçü incelendiğinde, eser içerisinde en uzun süre değerine sahip olan nota 1 vuruş değerindeki 4'lük notadır. Ayrıca eser içerisinde 1/2 süre değerinde 8'lik notaların da kullanıldığı tespit edilmiştir.

5. TRT Repertuarında bulunan 1220 numaralı “Tarla Tumbu Yumuşak” isimli eserin ritmik açıdan analizi

Usûl Türü

GTM yazılı kaynaklarında 4/4'lük usûl; Ana usûller içerisinde Sofyân olarak isimlendirilmiştir. Usûlün darbları 2+2 şeklinde tanımlanmıştır.

Ritmik analizi yapılan eserin notada 4/4'lük olduğu tespit edilmiştir. Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde, eser içerisinde 2+2 şeklindeki darbların çoğaltılarak kullanıldığı görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanımı Şekil 29'da gösterildiği gibidir.

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No:1220
İNCELEME TARİHİ : 8. 1. 1976

DERLEYEN
BAKSEN GÜNAYDIN

YÖRESİ
AŞKALE

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
SIRMA GÜNAYDIN

TARLA TUMBU YUMUŞAK

NOTAYA ALAN
BAKSEN GÜNAYDIN

SÜRESİ
♩ = 86

2+2

2+2

TAR LA TUM BU YU MU ŞAK
DAG DAN KÜ ZE YEN DIR DİM
KA RAN FİL O YU LUR MU

BE NİM YA RIM Bİ RU ŞAK
SÜ ZE SÜ ZE YEN DİR DİM
TA DI NA DO YU LUR MU

Şekil 29. TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresine Ait "Tarla Tumbu Yumuşak" isimli Türkünün Usûlünü ve Usûl Özelliklerini Gösteren Nota

Zaman

Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde kullanılan usûlün 4 zamanlı olduğu tespit edilmiştir.

Birim

4 zamanlı usûllerin TM yazılı kaynaklarında 4'lük ve 8'lik mertebelerinin kullanıldığı görülmektedir. İncelenen eserin zaman içerisindeki birim vuruşunun 4'lük olduğu tespit edilmiştir. "Tarla Tumbu Yumuşak" adlı eser; zaman ve birim kavramı ile birlikte düşünüldüğünde usûlün 4/4'lük kullanım şekli görülmektedir.

Darbları

"Tarla Tumbu Yumuşak" adlı eser incelendiğinde, eserin usûlünü dört tane 4'lük birimin, başka bir deyişle 2 tane Nîm Sofyân usûlünün yan yana gelerek oluşturduğu görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanım şekli göz önüne alındığında usûlünün Sofyân olabileceği düşünülmektedir. 1. Darb kuvvetli, 2. Darb yarı kuvvetli ve 3. Darb zayıftır.

Nota Süreleri

Eser ölçü ölçü incelendiğinde, eser içerisinde en uzun süre değerine sahip olan nota 1 vuruş değerindeki 4'lük notadır. Ayrıca eser içerisinde 1/2 süre değerinde 8'lik ve 1/4 süre değerinde 16'lık notaların da kullanıldığı tespit edilmiştir.

6. TRT Repertuarında bulunan 1249 numaralı “Gel Gidelim Sevdiğim” isimli eserin ritmik açıdan analizi

Usûl Türü

GTM yazılı kaynaklarında 4/4'lük usûl; Ana usûller içerisinde Sofyân olarak isimlendirilmiştir. Usûlün darpları 2+2 şeklinde tanımlanmıştır.

Ritmik analizi yapılan eserin notada 4/4'lük olduğu tespit edilmiştir. Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde, eser içerisinde 2+2 şeklindeki darpların çoğaltılarak kullanıldığı görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanımı Şekil 30'da gösterildiği gibidir.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No:1249
İNCELEME TARİHİ : 4 - 2 - 1976

YÖRESİ
HİNİS

KİMDEN ALINDIĞI
HİNİS EKİBİ
SÜRE : ♩ = 96

DERLEYEN
ATEŞ KÖYOĞLU

DERLEME TARİHİ
14_3_1974

NOTAYA ALAN
ATEŞ KÖYOĞLU

GEL GİDELİM SEVDİĞİM

GEL Gİ DE LİM SEV
YAĞ MUR DE YA LİM SEV
A TI MİN ÇAR ZEN Cİ SÜ Dİ GİM
RI MEZ

2+2 2+2

Şekil 30. TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresine Ait "Gel Gidelim Sevdiğim" isimli Türkünün Usûlünü ve Usûl Özelliklerini Gösteren Nota

Zaman

Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde, kullanılan usûlün 4 zamanlı olduğu tespit edilmiştir.

Birim

4 zamanlı usûllerin TM yazılı kaynaklarında 4'lük ve 8'lik mertebelerinin kullanıldığı görülmektedir. İncelenen eserin zaman içerisindeki birim vuruşunun 4'lük olduğu tespit edilmiştir. “Gel Gidelim Sevdiğim” adlı eser, zaman ve birim kavramı ile birlikte düşünüldüğünde usûlün 4/4'lük kullanım şekli görülmektedir.

Darbları

“Gel Gidelim Sevdiğim” adlı eser incelendiğinde, eserin usûlünü dört tane 4'lük birimin, başka bir deyişle 2 tane Nîm Sofyân usûlünün yan yana gelerek

oluşturduğu görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanım şekli göz önüne alındığında usûlünün Sofyân olabileceği düşünülmektedir. 1. Darb kuvvetli, 2. Darb yarı kuvvetli ve 3. Darb zayıftır.

Nota Süreleri

Eser ölçü ölçü incelendiğinde, eser içerisinde en uzun süre değerine sahip olan nota 1 vuruş değerindeki 4'lük notadır. Ayrıca eser içerisinde 1/2 süre değerinde 8'lik ve 1/4 süre değerinde 16'lık notaların da kullanıldığı tespit edilmiştir.

7. TRT Repertuarında bulunan 1250 numaralı "Kelo Gurban Söyleme" isimli eserin ritmik açıdan analizi

Usûl Türü

GTM yazılı kaynaklarında 12/8'lik usûl; Karma usûller içerisinde yer almaktadır. Usûlün darpları 3+3+2+2+2, 3+3+3+3, 4+6+2 ve 7+5 şeklinde tanımlanmıştır.

Ritmik analizi yapılan eserin notada 12/8'lik olduğu tespit edilmiştir. Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde, eser içerisinde 3+3+3+3 şeklindeki darpların çoğaltılarak kullanıldığı görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanımını Şekil 31'de gösterildiği gibidir.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 1250
İNCELEME TARİHİ : 4 - 2 - 1976

DERLEYEN
ATEŞ KÖYOĞLU

YÖRESİ
HINIS

DERLEME TARİHİ
14 - 3 - 1974

KİMDEN ALINDIĞI
MAHMUT KELEŞ

KELO GURBAN SÖYLEME

NOTAYA ALAN
ATEŞ KÖYOĞLU

SÜRE: ♩ = 92

Şekil 31. TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresine Ait "Kelo Gurban Söyleme" isimli Türkünün Usûlünü ve Usûl Özelliklerini Gösteren Nota

Zaman

Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde kullanılan usûlün 12 zamanlı olduğu tespit edilmiştir.

Birim

12 zamanlı usûllerin TM yazılı kaynaklarında 4'lük ve 8'lik mertebelerinin kullanıldığı görülmektedir. İncelenen eserin zaman içerisindeki birim vuruşunun 8'lik olduğu tespit edilmiştir. "Kelo Gurban Söyleme" adlı eser zaman ve birim kavramı ile birlikte düşünüldüğünde usûlün 12/8'lik kullanım şekli görülmektedir.

Darbları

"Kelo Gurban Söyleme" adlı eser incelendiğinde, eserin usûlünü 4 tane Semâînin yan yana gelerek oluşturduğu görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanım şekli göz önüne alındığında, usûlünün Bileşik Sofyân olabileceği düşünülmektedir. 1. Darb kuvvetli, 2. Darb yarı kuvvetli ve 3. Darb zayıftır.

Nota Süreleri

Eser ölçü ölçü incelendiğinde, eser içerisinde en uzun süre değerine sahip olan nota 1 vuruş değerindeki 4'lük notadır. Ayrıca eser içerisinde 1/2 süre değerinde 8'lik ve 1/4 süre değerinde 16'lık notaların da kullanıldığı tespit edilmiştir.

8. TRT Repertuarında bulunan 1252 numaralı "Gayalar Direk Direk" isimli eserin ritmik açıdan analizi

Usûl Türü

GTM yazılı kaynaklarında 12/8'lik usûl; Karma usûller içerisinde yer almaktadır. Usûlün darbları 3+3+2+2+2, 3+3+3+3, 4+6+2 ve 7+5 şeklinde tanımlanmıştır.

Ritmik analizi yapılan eserin notada 12/8'lik olduğu tespit edilmiştir. Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde, eser içerisinde 3+3+3+3 şeklindeki darbların çoğaltılarak kullanıldığı görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanımını Şekil 32'de gösterildiği gibidir.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T.H.M. REPERTUAR SIRA No: 1252
İNCELEME TARİHİ : 4 - 2 - 1976

DERLEYEN
ATEŞ KÖYOĞLU

YÖRESİ
HİNİS

KİMDEN ALINDIĞI
BEDRETTİN CEYLAN

SÜRE : ♩ = 88

GAYALAR DİREK DİREK

DERLEME TARİHİ
14 - 3 - 1974

NOTAYA ALAN
ATEŞ KÖYOĞLU

Şekil 32. TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresine Ait "Gayalar Direk Direk" isimli Türkünün Usûlünü ve Usûl Özelliklerini Gösteren Nota

Zaman

Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde kullanılan usûlün 12 zamanlı olduğu tespit edilmiştir.

Birim

12 zamanlı usûllerin TM yazılı kaynaklarında 4'lük ve 8'lik mertebelerinin kullanıldığı görülmektedir. İncelenen eserin zaman içerisindeki birim vuruşunun 8'lik olduğu tespit edilmiştir. "Gayalar Direk Direk" adlı eser zaman ve birim kavramı ile birlikte düşünüldüğünde usûlün 12/8'lik kullanım şekli görülmektedir.

Darbları

"Gayalar Direk Direk" adlı eser incelendiğinde, eserin usûlünü 4 tane Semâtinin yan yana gelerek oluşturduğu görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanım şekli göz önüne alındığında, usûlünün Bileşik Sofyân olabileceği düşünülmektedir. 1. Darb kuvvetli, 2. Darb yarı kuvvetli ve 3. Darb zayıftır.

Nota Süreleri

Eser ölçü ölçü incelendiğinde, eser içerisinde en uzun süre değerine sahip olan nota 1 vuruş değerindeki 4'lük notadır. Ayrıca eser içerisinde 1/2 süre değerinde 8'lik ve 1/4 süre değerinde 16'lık notaların da kullanıldığı tespit edilmiştir.

9. TRT Repertuarında bulunan 1253 numaralı “Bahçayı Bellediler” isimli eserin ritmik açıdan analizi

Usûl Türü

GTM yazılı kaynaklarında 12/8’lik usûl; Karma usûller içerisinde yer almaktadır. Usûlün darpları 3+3+2+2+2, 3+3+3+3, 4+6+2 ve 7+5 şeklinde tanımlanmıştır.

Ritmik analizi yapılan eserin notada 12/8’lik olduğu tespit edilmiştir. Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde, eser içerisinde 3+3+3+3 şeklindeki darpların çoğaltılarak kullanıldığı görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanımını Şekil 33’de gösterildiği gibidir.

T.R.T. MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T.H.M. REPERTUAR SIRA No: 1253
İNCELEME TARİHİ : 4 - 2 - 1976

DERLEYEN
ATEŞ KÖYOĞLU

YÖRESİ
HİNNİS

KİMDEN ALINDIĞI
OSMAN ELDENİZ

SÜRE: ♪♪ = 92

BAHÇAYI BELLEDİLER

DERLEME TARİHİ
14 - 3 - 1974

NOTAYA ALAN
ATEŞ KÖYOĞLU

The image shows a musical score for the song "Bahçayı Bellediler" in 12/8 time. The score is written on two staves. The first staff has a treble clef and a key signature of one flat. The lyrics are written below the notes. Red circles highlight specific rhythmic patterns: a 3+3+3+3 pattern in the first staff and a 3+3 pattern in the second staff. The lyrics are: BAH ÇA YI BEL LE Dİ LE Rİ ÖM RÜ MO Y; BAH ÇA YI GİR Cİ DUT TU; BAH ÇA YA GU ZU GİR Dİ; DİZ GİR MA YA Rİ SU YU NU GÖL LE Dİ LE Rİ; TU Dİ BU Nİ MI İN Cİ DUT TU Rİ; TU YU Nİ GİR MI Zİ GİR Dİ.

Şekil 33. TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresine Ait "Bahçayı Bellediler" isimli Türkünün Usûlünü ve Usûl Özelliklerini Gösteren Nota

Zaman

Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde kullanılan usûlün 12 zamanlı olduğu tespit edilmiştir.

Birim

12 zamanlı usûllerin TM yazılı kaynaklarında 4'lük ve 8'lik mertebelerinin kullanıldığı görülmektedir. İncelenen eserin zaman içerisindeki birim vuruşunun 8'lik olduğu tespit edilmiştir. “Bahçayı Bellediler” adlı eser zaman ve birim kavramı ile birlikte düşünüldüğünde usûlün 12/8'lik kullanım şekli görülmektedir.

Darbları

“Bahçayı Bellediler” adlı eser incelendiğinde, eserin usûlünü 4 tane Semâînin yan yana gelerek oluşturduğu görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanım şekli göz önüne alındığında, usûlünün Bileşik Sofyân olabileceği düşünülmektedir. 1. Darb kuvvetli, 2. Darb yarı kuvvetli ve 3. Darb zayıftır.

Nota Süreleri

Eser ölçü ölçü incelendiğinde, eser içerisinde en uzun süre değerine sahip olan nota 1 vuruş değerindeki 4'lük notadır. Ayrıca eser içerisinde 1/2 süre değerinde 8'lik ve 1/4 süre değerinde 16'lık notaların da kullanıldığı tespit edilmiştir.

10. TRT Repertuarında bulunan 1257 numaralı “Çayda Balık Yan Gider” isimli eserin ritmik açıdan analizi

Usûl Türü

GTM yazılı kaynaklarında 4/4'lük usûl; Ana usûller içerisinde Sofyân olarak isimlendirilmiştir. Usûlün darbları 2+2 şeklinde tanımlanmıştır.

Ritmik analizi yapılan eserin notada 4/4'lük olduğu tespit edilmiştir. Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde, eser içerisinde 2+2 şeklindeki darbların çoğaltılarak kullanıldığı görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanımı Şekil 34'de gösterildiği gibidir.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI T H M REPERTUAR SIRA No : 1257 İNCELEME TARİHİ : 11 - 2 - 1976	DERLEYEN ATEŞ KÖYOĞLU
YÖRESİ HİNİS	DERLEME TARİHİ 14 - 3 - 1973
KİMDEN ALINDIĞI HİNİS EKİBİ	NOTAYA ALAN ATEŞ KÖYOĞLU
SÜRE: ♩ = 84	
ÇAYDA BALIK YAN GİDER	

Şekil 34. TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresine Ait "Çayda Balık Yan Gider" isimli Türkünün Usûlünü ve Usûl Özelliklerini Gösteren Nota

Zaman

Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde, kullanılan usûlün 4 zamanlı olduğu tespit edilmiştir.

Birim

4 zamanlı usûllerin TM yazılı kaynaklarında 4'lük ve 8'lik mertebelerinin kullanıldığı görülmektedir. İncelenen eserin zaman içerisindeki birim vuruşunun 4'lük olduğu tespit edilmiştir. "Çayda Balık Yan Gider" adlı eser, zaman ve birim kavramı ile birlikte düşünüldüğünde usûlün 4/4'lük kullanım şekli görülmektedir.

Darbları

"Çayda Balık Yan Gider" adlı eser incelendiğinde, eserin usûlünü dört tane 4'lük birimin, başka bir deyişle 2 tane Nîm Sofyân usûlünün yan yana gelerek oluşturduğu görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanım şekli göz önüne alındığında usûlünün Sofyân olabileceği düşünülmektedir. 1. Darb kuvvetli, 2. Darb yarı kuvvetli ve 3. Darb zayıftır.

Nota Süreleri

Eser ölçü ölçü incelendiğinde, eser içerisinde en uzun süre değerine sahip olan nota 1 vuruş değerindeki 4'lük notadır. Ayrıca eser içerisinde 1/2 süre değerinde 8'lik, 1/4 süre değerinde 16'lık ve 1/8 süre değerinde 32'lik notaların da kullanıldığı tespit edilmiştir.

11. TRT Repertuarında bulunan 1285 numaralı “Ekdiğim Yonca” isimli eserin ritmik açıdan analizi

Usûl Türü

GTM yazılı kaynaklarında 10/8’lik usûl; karma usûller içerisinde Curcuna olarak isimlendirilmiştir. Usûlün 3 zamanlı olan kısmı yer değiştirebilmektedir. Usûlün darpları 3+2+2+3 ve 2+3+3+2 şeklinde tanımlanmıştır.

Ritmik analizi yapılan eserin notada 10/8’lik olduğu tespit edilmiştir. Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde, eser içerisinde 3+2+2+3 şeklindeki küme vuruşlarının çoğaltılarak kullanıldığı görülmektedir. Ancak eserin darpları 2+3+2+3 şeklinde de düşünülebilir. Eserin darplarının tam anlamıyla doğru bir şekilde ifade edilebilmesi için, eserin derleyenine ulaşmak gerekmektedir. Eser derleyicisi Yücel Paşmakçı’ya ulaşamadığından yöredeki 10/8 usûl kalıbında bulunan diğer eserlere başvurulmuştur. Yörede 10/8’lik usûlde bulunan ve örnekleme alınan eserle benzerlik gösteren diğer eserler incelendiğinde, eserlerin büyük kısmının 3+2+2+3 şeklindeki küme vuruşlarıyla yazıldığı görülmüştür. Bu sebeple 10/8’lik Usûl ile derlenmiş “Ekdiğim Yonca” isimli türkünün küme vuruşlarının 3+2+2+3 şeklinde olabileceği düşünülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanımını Şekil 35’de gösterildiği gibidir.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI T.H.M. REPERTUAR SIRA No: 1285 İNCELEME TARİHİ: 24.5.1977	DERLEYEN YÜCEL PAŞMAKCI
YÖRESİ ERZURUM	DERLEME TARİHİ 24.11.1966
KİMDEN ALINDIĞI MUHARREM AKKUŞ	EKDIĞIM YONCA
SÜRE :	NOTAYA ALAN YÜCEL PAŞMAKCI
3+2+2+3 3+2+2+3	

Şekil 35. TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresine Ait "Ekdiğim Yonca" isimli Türkünün Usûlünü ve Usûl Özelliklerini Gösteren Nota

Zaman

Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde, kullanılan usûlün 10 zamanlı olduğu tespit edilmiştir.

Birim

10 zamanlı usûllerin TM yazılı kaynaklarında 4'lük, 8'lik ve 16'lık olmak üzere üç mertebesinin kullanıldığı görülmektedir. İncelenen eserin zaman içerisindeki birim vuruşunun 8'lik olduğu tespit edilmiştir. Eser zaman ve birim kavramı ile birlikte düşünüldüğünde usûlün 10/8'lik olan kullanım şekli görülmektedir.

Darbları

“Ekdiğim Yonca” adlı eser incelendiğinde, eserin usûlünü 10/8'lik Usûl kalıbının, başka bir deyişle 3+2+2+3 şeklindeki küme vuruşlarının yan yana gelerek oluşturduğu görülmektedir. 1. Darb kuvvetli, 2. darb yarı kuvvetli, 3. darb zayıf, 4. darb kuvvetli, 5. darb yarı kuvvetli ve 6. darb zayıftır.

Nota Süreleri

Eser ölçü ölçü incelendiğinde, eser içerisinde en uzun süre değerine sahip olan nota 1 vuruş değerindeki 4'lük notadır. Ayrıca eser içerisinde 1/2 süre değerinde 8'lik notaların da kullanıldığı tespit edilmiştir.

12. TRT Repertuarında bulunan 1363 numaralı “Ben Bir Kavak” isimli eserin ritmik açıdan analizi

Usûl Türü

GTM yazılı kaynaklarında 10/8'lik usûl; karma usûller içerisinde Curcuna olarak isimlendirilmiştir. Usûlün 3 zamanlı olan kısmı yer değiştirebilmektedir. Usûlün darpları 3+2+2+3 ve 2+3+3+2 şeklinde tanımlanmıştır.

Ritmik analizi yapılan eserin notada 10/8'lik olduğu tespit edilmiştir. Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde, 3+2+2+3 ve 2+3+2+3 şeklindeki küme vuruşlarının çoğaltılarak kullanıldığı görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanımını Şekil 36'da gösterildiği gibidir.

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No : 1363
İNCELEME TARİHİ : 25_5_1977

DERLEYEN
SEYFETTİN SİĞMAZ

DERLEME TARİHİ

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
SEYFETTİN SİĞMAZ

BEN BİR KAVAK

SÜRESİ :
♩. = 50

NOTAYA ALAN
SEYFETTİN SİĞMAZ

BE GÜ N BİR KA VA K YO BO Z LÜS TÜ NE
BA Sİ REM NA GE YE LİP Nİ GİR DE N Mİ S

Şekil 36. TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresine Ait "Ben Bir Kavak" isimli Türkünün Usûlünü ve Usûl Özelliklerini Gösteren Nota

Zaman

Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde, kullanılan usûlün 10 zamanlı olduğu tespit edilmiştir.

Birim

10 zamanlı usûllerin TM yazılı kaynaklarında 4'lük, 8'lik ve 16'lık olmak üzere üç mertebesinin kullanıldığı görülmektedir. İncelenen eserin zaman içerisindeki birim vuruşunun 8'lik olduğu tespit edilmiştir. Eser zaman ve birim kavramı ile birlikte düşünüldüğünde usûlün 10/8'lik olan kullanım şekli görülmektedir.

Darbları

"Ben Bir Kavak" adlı eser incelendiğinde, eserin 2+3+2+3 ve 3+2+2+3 şeklindeki küme vuruşlarından oluştuğu görülmektedir. Eserde usûlün üçlüsünün yer değiştirdiği tespit edilmiştir. GTM yazılı kaynakları incelendiğinde, eserin usûlünün Curcuna olabileceği düşünülmektedir. 1.darb kuvvetli, 2. darb zayıf, 3. zaman kuvvetli, 4. Zaman kuvvetli, 5. darb yarı kuvvetli, 6 darb zayıftır. .

Nota Süreleri

Eser ölçü ölçü incelendiğinde, eser içerisinde en uzun süre değerine sahip olan nota 1 vuruş değerindeki 4'lük notadır. Ayrıca eser içerisinde 1/2 süre değerinde 8'lik notaların da kullanıldığı tespit edilmiştir.

13. TRT Repertuarında bulunan 1518 numaralı “Denizin Kenarında Dönüyor Elek” isimli eserin ritmik açıdan analizi

Usûl Türü

GTM yazılı kaynaklarında 12/8'lik usûl; Karma usûller içerisinde yer almaktadır. Usûlün darpları 3+3+2+2+2, 3+3+3+3, 4+6+2 ve 7+5 şeklinde tanımlanmıştır.

Ritmik analizi yapılan eserin notada 12/8'lik olduğu tespit edilmiştir. Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde, eserde 3+3+3+3 şeklindeki küme vuruşlarının çoğaltılarak kullanıldığı görülmektedir Usûlün eser içerisindeki kullanımı Şekil 37'de gösterildiği gibidir.

The image shows a musical score for the song "Denizin Kenarında Dönüyor Elek". The score is written in 12/8 time and features a 3+3+3+3 rhythmic pattern. The lyrics are written below the notes. The score is published by TRT Müzik Daîresi Yayınları, T H M Repertuar Sıra No: 1518, and was analyzed on 15.2.1978. The composer is Ahmet Yamacı, and the lyrics are by Ahmet Yamacı. The score is published by TRT Müzik Daîresi Yayınları.

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 1518
İNCELEME TARİHİ : 15.2.1978

DERLEYEN
AHMET YAMACI

YÖRESİ
ERZURUM.Aşkale
KİMDEN ALINDIĞI
AĞA TAŞTAN
SÜRESİ
4/8

DERLEME TARİHİ
NOTAYA ALAN
AHMET YAMACI

DENİZİN KENARINDA DÖNÜYOR ELEK

3+3+3+3 3+3+3+3

DE Nİ ZİN KE NA RIN DA DÖ NÜ YÖ RE LE K DÖ NÜ YÖ R
Gİ DE RİM EY LE BE Nİ ZÜ L FU NE BAĞ LA BE Nİ
DE NE BAK Gİ DE NE BO YU — BEN ZER Fİ DA NA

Şekil 37. TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresine Ait "Denizin Kenarında Dönüyor Elek" isimli Türkünün Usûlünü ve Usûl Özelliklerini Gösteren Nota

Zaman

Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde, kullanılan usûlün 12 zamanlı olduğu tespit edilmiştir.

Birim

12 zamanlı usûllerin TM yazılı kaynaklarında 4'lük ve 8'lik mertebelerinin kullanıldığı görülmektedir. İncelenen eserin zaman içerisindeki birim vuruşunun 8'lik olduğu tespit edilmiştir. “Denizin Kenarında Dönüyor Elek” adlı eser zaman ve birim kavramı ile birlikte düşünüldüğünde usûlün 12/8'lik kullanım şekli görülmektedir.

Darbları

“Denizin Kenarında Dönüyor Elek” adlı eser incelendiğinde, eserin usûlünü 4 tane Semâîn yan yana gelerek oluşturduğu görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanım şekli göz önüne alındığında, usûlünün Bileşik Sofyân olabileceği düşünülmektedir. 1. darb kuvvetli, 2. darb yarı kuvvetli ve 3. darb zayıftır.

Nota Süreleri

Eser ölçü ölçü incelendiğinde, eser içerisinde en uzun süre değerine sahip olan nota 1 vuruş değerindeki 4'lük notadır. Ayrıca eser içerisinde 1/2 süre değerinde 8'lik ve 1/4 süre değerinde 16'lık notaların da kullanıldığı tespit edilmiştir.

14. TRT Repertuarında bulunan 2383 numaralı “Aşağı Mehlenin Allı Gelini” isimli eserin ritmik açıdan analizi

Usûl Türü

GTM yazılı kaynaklarında 10/8'lik usûl; karma usûller içerisinde *Curcuna* olarak isimlendirilmiştir. Usûlün 3 zamanlı olan kısmı yer değiştirebilmektedir. Usûlün darbları 3+2+2+3 ve 2+3+3+2 şeklinde tanımlanmıştır.

Ritmik analizi yapılan eserin notada 10/8'lik olduğu tespit edilmiştir. Ancak eser detaylı bir şekilde incelendiğinde, eserde 2+3+2+3 (2 tane Türk Aksağı) şeklindeki küme vuruşlarının çoğaltılarak kullanıldığı görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanımını Şekil 38'de gösterildiği gibidir.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI	DERLEYEN TALİP ÖZKAN
THM REPERTUAR SIRA No: 2383	DERLEME TARİHİ 5 ... 1970
İNCELEME TARİHİ: 15_11_1983	NOTAYA ALAN ---
YÖRESİ ERZURUM	
KİMDEN ALINDIĞI KEMAL KIRMIZI	
SÜRESİ:	
AŞAĞI MEHLENİN ALLI GELİNİ	

Şekil 38. TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresine Ait "Aşağı Mehlenin Allı Gelini" isimli Türkünün Usûlünü ve Usûl Özelliklerini Gösteren Nota

Zaman

Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde, kullanılan usûlün 10 zamanlı olduğu tespit edilmiştir.

Birim

10 zamanlı usûllerin TM yazılı kaynaklarında 4'lük, 8'lik ve 16'lık olmak üzere üç mertebesinin kullanıldığı görülmektedir. İncelenen eserin zaman içerisindeki birim vuruşunun 8'lik olduğu tespit edilmiştir. Eser zaman ve birim kavramı ile birlikte düşünüldüğünde usûlün 10/8'lik olan kullanım şekli görülmektedir.

Darbları

"Aşağı Mehlenin Allı Gelini" adlı eser incelendiğinde, eserin usûlünü 2 tane 5/8'lik ritm kalıbının, başka bir deyişle 2+3+2+3 şeklindeki 2 tane Türk Aksağı'nın yan yana gelerek oluşturduğu görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanım şekli göz önüne alındığında her ne kadar 10/8'lik ritm kalıbıyla yazılmış olsa da, eserin usûlü Türk Aksağı şeklinde vurulabilir. Bu durumun Halk müziğinin kendine has yapısından kaynaklandığı düşünülmektedir. 1. Darb kuvvetli, 2. darb yarı kuvvetli, 3. darb zayıf, 4. darb kuvvetli, 5. darb yarı kuvvetli ve 6. darb zayıftır.

Nota Süreleri

Eser ölçü ölçü incelendiğinde, eser içerisinde en uzun süre değerine sahip olan nota 1 vuruş değerindeki 4'lük notadır. Ayrıca eser içerisinde 1/2 süre değerinde 8'lik, 1/4 süre değerinde 16'lık, 1/8 süre değerinde 32'lik notaların da kullanıldığı tespit edilmiştir.

15. TRT Repertuarında bulunan 3644 numaralı "Durna Sesi Geliyor" isimli eserin ritmik açıdan analizi

Usûl Türü

GTM yazılı kaynaklarında 12/8'lik usûl; Karma usûller içerisinde yer almaktadır. Usûlün darpları 3+3+2+2+2, 3+3+3+3, 4+6+2 ve 7+5 şeklinde tanımlanmıştır.

Ritmik analizi yapılan eserin notada 12/8'lik olduğu tespit edilmiştir. Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde, eserde 3+3+3+3 şeklindeki küme vuruşlarının çoğaltılarak kullanıldığı görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanımını Şekil 39'de gösterildiği gibidir.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI	DERLEYEN
TRT REPERTUAR SIRA NO: 3644	MÜZİK DAİRESİ BAŞKANLIĞI
İNCELEME TARİHİ: 31.10.1991	DERLEME TARİHİ
<u>YÖRESİ</u>	
ERZURUM	
<u>KİMDEN ALINDIĞI</u>	
FETHİ SİVEREKLİ	
<u>SÜRESİ:</u> ♩ = 80	<u>NOTALAYAN</u>
	ALTAN DEMİREL

DURNA SESİ GELİYOR

(SAZ)

Şekil 39. TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Yöresine Ait "Durna Sesi Geliyor" isimli Türkünün Usûlünü ve Usûl Özelliklerini Gösteren Nota

Zaman

Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde kullanılan usûlün 12 zamanlı olduğu tespit edilmiştir.

Birim

10 zamanlı usûllerin TM yazılı kaynaklarında 4'lük, 8'lik ve 16'luk mertebelerinin kullanıldığı görülmektedir. İncelenen eserin zaman içerisindeki birim vuruşunun 8'lik olduğu tespit edilmiştir. “Durna Sesi Geliyor” adlı eser zaman ve birim kavramı ile birlikte düşünüldüğünde usûlün 12/8'lik kullanım şekli görülmektedir.

Darbları

“Durna Sesi Geliyor” adlı eser incelendiğinde, eserin usûlünü 4 tane Semâînin yan yana gelerek oluşturduğu görülmektedir. Usûlün eser içerisindeki kullanım şekli göz önüne alındığında, usûlünün Bileşik Sofyân olabileceği düşünülmektedir. 1. darb kuvvetli, 2. darb yarı kuvvetli ve 3. darb zayıftır.

Nota Süreleri

Eser ölçü ölçü incelendiğinde, eser içerisinde en uzun süre değerine sahip olan nota 1 süre değerindeki 4'lük notadır. Ayrıca eser içerisinde 1/2 vuruş değerindeki 8'lik nota ve 1/4 süre değerinde 16'luk notaların da kullanıldığı tespit edilmiştir.

4.3. ELAZIĞ YÖRESİNE AİT TÜRKÜLERİN MAKAMSAL ANALİZİ

TRT THM repertuarı incelendiğinde; Elazığ yöresine ait 15 adet Uşşâk karakterli türkü seçilmiş olup, seçilen türkülerin notaları detaylı bir şekilde incelenerek elde edilen veriler ışığında, repertuar numarası, eser adı, kimden alındığı, yöresi, derleyeni, derleme tarihi ve inceleme tarihi hakkındaki bilgiler sırası ile Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. Seçkisiz Yöntemle Seçilmiş Elazığ Yöresine Ait Uşşâk Karakterli 15 Türkünün Kimlik Bilgileri

TRT Rep. No	Eser Adı	Kimden Alındığı	Yöresi	Derleyen	Derleme Tarihi	İnc. Tarihi
771	Meteristen İneydim	Vasfi AKYOL	Elazığ	Muzaffer SARISÖZEN	07.01.1952	04.10.1974
776	Bebek	Şemsi ERGİN	Elazığ	Emin ALDEMİR	1956	04.10.1974
1173	Kaşların Karesine	Ahmet SÜSLÜ	Elazığ	Muzaffer SARISÖZEN	20.10.1945	04.12.1975
1348	Al Almayı Daldan Al	Vasfi AKYOL	Elazığ	Neriman TÜFEKÇİ	-	25.05.1977
1553	Evimin Önü Evlek	Suat ALBAYRAK	Elazığ-Maden	Ahmet YAMACI	1961	23.02.1978
1570	Demedi Yar Demedi	İffet GÜLGEÇ	Elazığ	Neriman TÜFEKÇİ	-	14.02.1978
1831	Duman Almış Mezarımın Üstünü	-	Elazığ	Vasfi AKYOL	1952	22.02.1978
2563	Yoğurt Koydum Dolaba	Hafız Osman ÖGE	Elazığ	Mehmet ÖZBEK	1970	12.07.1984

Tablo 9 (Devam Ediyor)

Tablo 9 (Devam)

Seçkisiz Yöntemle Seçilmiş Elazığ Yöresine Ait Uşşâk Karakterli 15 Türkünün Kimlik Bilgileri

TRT Rep. No	Eser Adı	Kimden Alındığı	Yöresi	Derleyen	Derleme Tarihi	İnc. Tarihi
2571	Sinemde Bir Tutuşmuş Yanmış Ocağ Olaydı	Hafız Osman ÖGE	Elazığ	Mehmet ÖZBEK	-	07.06.1985
2574	Ahçıği Yolladım Urum Eline	Enver DEMİRBAĞ Zülküf ALTAN	Elazığ	Mehmet ÖZBEK	17.07.1984	26.07.1984
2576	Hüseyiniktan Çıktım Seher Yoluna	Hafız Osman ÖGE	Elazığ	Mehmet ÖZBEK	1970	26.07.1984
3024	Bahçalarda Bal Erük	Vasfi AKYOL	Elazığ	TRT MÜZ.D.BŞK.THM MD.LÜĞÜ	-	26.10.1987
3083	Karanfil Ekilende	Mustafa YAZICI	Elazığ	TRT MÜZ.D.BŞK.THM MD.LÜĞÜ	-	-
3230	Ah Nayim Nayim Baş Belalı Nayim	Hüseyin ATEŞ	Elazığ-Harpur	Esat KABAKLI	-	09.02.1989
3940	Güvercin Vurdum Kalkmaz	Gariban Ahmet	Elazığ	TRT Müzik. D. BŞK.THM Müdürlüğü	-	08.06.1987

Elazığ yöresine ait Seçkisiz (Random) yöntemle belirlenen 15 adet Uşşâk karakterli eserin makamsal analizi TM nazariyat kaynaklarında belirtilen özelliklere göre (Durağı, Güçlüsü, Seyri, Dizisi, Donanımı, Yedeni, Genişlemesi, Asma Kalış Perdeleri, Perdelerin Türk Müziğindeki İsimleri, Seyir) 10 madde halinde incelenecektir.

1. TRT Repertuarında bulunan 771 numaralı "Meteristen İneydim"
isimli eserin Makamsal açıdan analizi

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 771
İNCELEME TARİHİ 4. 10. 1974

DERLEYEN
M. SARISÖZEN

DERLEME TARİHİ
7. 1. 1952

NOTAYA ALAN
M. SARISÖZEN

YÖRESİ
ELAZIĞ

KİMDEN ALINDIĞI
VASFI AKYOL

SÜRESİ

METERİSTEN İNEYDİM

ME TE RİS TEN İ NEY DİM GÜL LÜM GÜ LE Gİ DEY DİM
OY MİL Lİ SA RA MA DİM BEN MU RA DA LA MA DİM

GÜL LÜM GÜ LE Gİ DEY DİM E ĞER GÜL LÜM AĞ LAR SA
BEN MU RA DA LA MA DİM CE Mİ KUŞ YU VA YAP TI

GÖZ YA ŞI NI Sİ LEY DİM GÖZ YA ŞI NI
KUŞ KA DA RO LA MA DİM KUŞ KA DA RO

Sİ LEY DİM A NAM GÖZ LE Rİ NO LAM Şİ RİN SÖZ LE
LA MA DİM " " " " " " " "

Rİ NO LAM Şİ RİN SÖZ LE Rİ NO LAM
" " " " " " " "

1
METERİSTEN İNEYDİM
GÜLLÜM GİLE GİDEYDİM (Güllüm güle gıdıydım)
EĞER GÜLLÜM AĞLARSA
GÖZ YAŞINI SİLEYDİM (Göz yaşını sileydim)

BAĞLANTI,
ANAM GÖZLERİN OLAM
ŞİRİN SÖZLERİN OLAM (Şirin sözlerin olam)

2
OY MİLLİ SARADIM
BEN MURADALAMADIM (Ben muradalamadım)
CEMİ KUŞ YUVA YAPTI
KUŞ KADAR OLAMADIM (Kuş kadar olamadım)

BAĞLANTI.

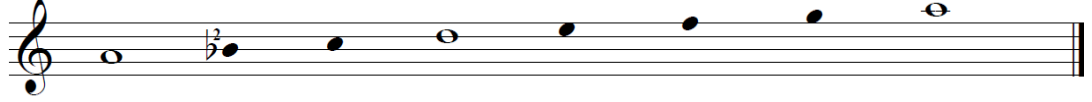
Şekil 40. Elazığ Yöresine Ait "Meteristen İneydim" Adlı Türkünün Notası

Karar Sesi (Durağı) : La (Dügâh) perdesidir.

Güçlüsü: Re (Nevâ) perdesidir.

Seyri: Eserde Uşşâk makamının karakteristik yapısına dayanılarak genel manadaki çıkıcılık arz edilip, seyrinin geniş açıklamada güçlü perdesi ve civarından başladığı belirtilmiştir.

Dizisi: Makamsal analizi yapılan eserin dizisi, GTM kaynaklarında Uşşâk Makamı dizisi olarak adlandırılmıştır.

Donanımı: Eserin donanımında “Si bemol 2” değiştirici işareti kullanılmıştır.

Yedeni: Analizi yapılan eserde yeden sesi kullanılmamıştır.

Genişlemesi: Analizi yapılan eserde genişleme bulunmamaktadır. Yalnız makamın dizisi üzerinde seyir yapılmıştır.

Asma Kalış Perdeleri: Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde; eserin asma kalışları makamın kendi içerisinde Uşşâklı ve Nevâ perdesinde yarım kararlı olarak görülmektedir. Eserde Segâh perdesinde Segâhlı bir kalış söz konusu değildir. Segâh perdesindeki vurguların Uşşâk makamının karakteristik yapısından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca eser, makamın dörtlüsü ile A cümlesinin tekrarı şeklinde oluşmuştur.

A CÜMLESİ

ME TE RİS TEN İ NEY DİM GÜL LÜM GÜ LE Gİ DEY DİM
OY MİL Lİ SA RA MA DİM BEN MU RA DA LA MA DİM
GÜL LÜM GÜ LE Gİ DEY DİM E ĞER GÜL LÜM AĞ LAR SA

P.T.M.İ: Eserde kullanılan perdeler Dügâh, Segâh, Çârgâh ve Nevâ'dır.

Seyir: Seyir'e güçlü perdesi ve civarından başlanmıştır. Yine eserde si (Segâh) perdesindeki vurgular ve Re (Nevâ) perdesindeki yarım kararlı kalış gösterildikten sonra eser La (Dügâh) perdesinde Uşşâk dörtlüsü ile tam karar vermiştir.

2.TRT Repertuarında bulunan 776 numaralı "Bebek" isimli eserin
Makamsal açıdan analizi

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 776
İNCELEME TARİHİ 4. 10. 1974

DERLEYEN
EMİN ALDEMİR

DERLEME TARİHİ
1956

YÖRESİ
ELAZIĞ

KİMDEN ALINDIĞI
ŞEMSİ ERGİN

SÜRESİ
♩ = 78

NOTAYA ALAN
EMİN ALDEMİR

BEBEK
(BEBEGİN BEŞİĞİ ÇAMDAN)

BE BE ĞİN BE Şİ Ğİ ÇAM DAN YU VAR LAN DI
BE BEK BE Nİ HA LEY LE Dİ E Sİ RET Tİ

DÜŞ TÜ DAM DAN BEN BE BE Ğİ ÇOK SE VER DİM
MA LEY LE Dİ BİR KA PI YA KU LEY LE Dİ

HE MA NAM DAN HEM BA BAM DAN OY
AL DI AK LIM DE LEY LE Dİ "

Şİ Rİ NOY NA Rİ NOY BE BE KOY
" " " " " "

1
BEBEGİN BEŞİĞİ ÇAMDAN
YUVARLANDI DÜŞTÜ DAMDAN
BEN BEBEGİ ÇOK SEVERDİM
HEM ANAMDAN HEM BABAMDAN

2
BEBEK BENİ HALEYLEDİ
ESİRETTİ MALEYLEDİ
BİR KAPIYA KULEYLEDİ
ALDI AKLIM DELEYLEDİ

BAĞLANTI
OY, ŞİRİN OY, NARİN OY
BEBEK OY

BAĞLANTI

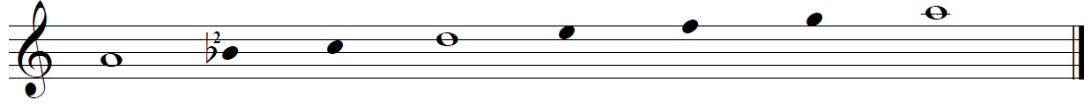
Şekil 41. Elazığ Yöresine Ait "Bebek " Adlı Türkünün Notası

Karar Sesi (Durağı) : La (Dügâh) perdesidir.

Güçlüsü: Re (Nevâ) perdesidir.

Seyri: Eserde Uşşâk makamının karakteristik yapısına dayanılarak genel manadaki çıkıcılık arz edilip, seyrinin geniş açıklamada güçlü perdesi ve civarından başladığı belirtilmiştir.

Dizisi: Makamsal analizi yapılan eserin dizisi, GTM kaynaklarında Uşşâk Makamı Dizisi olarak adlandırılmıştır.

Donanımı: Eserin donanımında “Si bemol 2” değiştirici işareti kullanılmıştır.

Yedeni: Analizi yapılan eserde yeden sesi kullanılmamıştır.

Genişlemesi: Analizi yapılan eserde genişleme bulunmamaktadır. Yalnız makamın dizisi üzerinde seyir yapılmıştır.

Asma Kalış Perdeleri: Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde makamın kendi içerisinde Uşşâklı ve güçlü perdesinde yarım kararlı olarak görülmektedir. Ayrıca eserin A+B şeklindeki iki cümleden oluştuğu tespit edilmiştir.

A CÜMLESİ

BE BE ĞİN BE Şİ Ğİ ÇAM DAN YU VAR LAN DI
BE BEK BE Nİ HA LEY LE Dİ E Sİ RET Tİ

DUŞ TŪ DAM DAN BEN BE BE Ğİ ÇOK SE VER DİM
MA LEY LE Dİ BİR KA PI YA KU LEY LE Dİ

HE MA NAM DAN HEM BA BAK DAN
AL DI AK LIM DE LEY LE Dİ

Eserin A cümlesi incelendiğinde, girişte Hüseyinî etkisinin görülmesine rağmen Nevâ perdesinde yarım kararlı kalışlar tespit edilmiştir.

B CÜMLESİ

Eserin B cümlesi incelendiğinde, Nevâ perdesi üzerinde yarım kararlı kalış görülmektedir. Ayrıca eserde Segâh perdesi gösterilerek Çârgâh perdesinin baskınlığı ön plana çıkarılmıştır. Eserde makamın dörtlüsü ile Uşşâklı tam karar yapıldığı da tespit edilmiştir.

P.T.M.İ: Eserde kullanılan perdeler Dügâh, Segâh, Çârgâh, Nevâ, Hüseyinî ve Acem'dir.

Seyir: Eserde seyire güçlü perdesi ve civarından başlanmıştır. Geleneksel Türk Müziği literatürü incelendiğinde, Uşşâk makamının çıkıcı bir seyir karakterine sahip olması sebebiyle seyre karar perdesi ve civarından başlamak durumundadır. Araştırmanın örnekleme alınan "Bebek" adlı eserin, Uşşâk makamının literatürde belirtilen özelliklerinde kullanıldığı görülmektedir. Bu sebeple eser her ne kadar güçlü ve civarından başlamış olsa da, eserin bütünü göz önüne alındığında seyir karakterinin çıkıcı olduğu tespit edilmiştir. Eserin A cümlesi incelendiğinde, güçlü perdesi olan Nevâ'da yarım kararların yapıldığı tespit edilmiştir. Eserin B cümlesi incelendiğinde, Çârgâh perdesindeki vurguların Uşşâk makamının kendine has yapısından kaynaklandığı düşünülmektedir. Eserdeki kalışlar ve Uşşâk makamının özellikleri gösterilip la(Dügâh) perdesinde tam karar verilmiştir. Makamsal analizi yapılan eserin seyri, durağı asma kalışları ve diğer özellikleri göz önünde bulundurularak, incelenen eserin Uşşâk karakterli olduğunu söylemek mümkün olacaktır.

3.TRT Repertuarında bulunan 1173 numaralı "Kaşların Karesine"
isimli eserin Makamsal açıdan analizi

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 1173
İNCELEME TARİHİ: 4 - 12 - 1975

DERLEYEN
M. SARISÖZEN

YÖRESİ
ELAZIĞ

DERLEME TARİHİ
23 - 10 - 1945

KİMDEN ALINDIĞI
AHMET SÜSLÜ

NOTAYA ALAN
M. SARISÖZEN

SÜRESİ :

KAŞLARIN KARESİNE

— 1 —

KAŞLARIN KARESİNE UY,
GÜL KOYDUM ARESİNE,
AZ VERDİM ÇOK YALVARDIM UY,
FİDENİN ANASINA.

— 2 —

KAŞLARIN KALEM KALEM UY,
MALİM YOK VEREM ALAM,
BENİ BABAN TUTMAZKI UY,
KAPINDA KÖLEN OLAM.

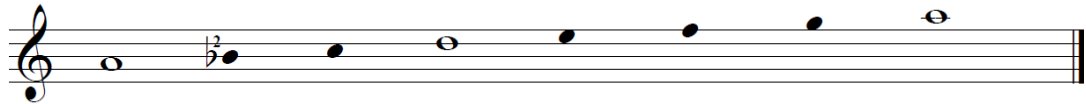
Şekil 42. Elazığ Yöresine Ait "Kaşların Karesine " Adlı Türkünün Notası

Karar Sesi (Durağı) : La (Dügâh) perdesidir.

Güçlüsü: Re (Nevâ) perdesidir.

Seyri: Analizi yapılan eser çıkıcı bir seyre sahiptir.

Dizisi: Makamsal analizi yapılan eserin dizisi, GTM kaynaklarında Uşşâk Makamı Dizisi olarak adlandırılmıştır.

Donanımı: Eserin donanımında “Si bemol 2” değiştirici işareti kullanılmıştır.

Yedeni: Analizi yapılan eserde yeden sesi olan Sol (Rast) perdesi kullanılmıştır.

Genişlemesi: Analizi yapılan eserde genişleme bulunmamaktadır. Yalnız makamın dizisi üzerinde seyir yapılmıştır.

Asma Kalış Perdeleri: Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde makamın kendi içerisinde Uşşâklı olarak görülmektedir. Segâh perdesi üzerinde belirgin bir şekilde durulmasının makamın karakteristik özelliği ile ilişkili olduğu söylenebilir. Yalnız Segâh perdesi üzerinde çeşnili veya eşnisiz bir asma kalışa rastlanmamıştır. Eserin A şeklindeki bir cümleden oluşuğu tespit edilmiştir.

A CÜMLESİ

KAS LA RIN KA RE Sİ NE U YU GL KÖY DUM A RE Sİ NE
KAS LA RIN KA LEM KA LEM U YU MA LIM YOK VE REM A LAM
AZ VE Rİ DİM COK YAL VAR DİM U YU Fİ DE NİN A NA Sİ NA
BE Nİ BA BAN TUT MAZ Kİ U YU KA PIN DA K LEN O LAM

Eserde seyir’e karar perdesi ve civarından başlanmış, Segâh perdesi üzerinde belirgin bir şekilde durularak Uşşâk dörtlüsü ile tam karar verilmiştir.

P.T.M.İ: Eserde kullanılan perdeler Rast, Dğâh, Segâh, ârgâh, Nevâ ve Hüseynî’dir

Seyir: Eserde seyir karar perdesi ve civarından başlanmış ve yine Uşşâk dörtlüsü ile karar sesine ulaşılmıştır. Eserde Segâh perdesinde Segâhlı bir kalış söz konusu değildir. Segâh perdesindeki vurguların Uşşâk makamının karakteristik yapısından kaynaklandığı düşünülmektedir. Makamsal analizi yapılan eserin seyri, durağı, asma kalışları ve diğer özellikleri göz önünde bulundurularak, incelenen eserin Uşşâk karakterli olduğunu söylemek mümkün olacaktır.

AL ALMAYI DALDAN AL
(Sahife - 2)

-1-

AL ALMAYI DALDAN AL
" " " " " " " " " " " "
DALDAN ALMA BENDEN AL
DUYDUM GELİN OLİSİN " "
DUR BEN ÖLİM ONDAN AL
" " " " " " " " " " " "

Bağlantı { OY HABİP HABİP HABİP
" " " " " " " " " " " "
VARMİ DERİME TABİP
YOKMU DERMİME TABİP

-2-

AL ALMA DÖRT OLAYDI
" " " " " " " " " " " "
YİYENE DERT OLAYDI
" " " " " " " " " " " "
BU ALMANIN SAHABI
" " " " " " " " " " " "
SÖZÜNE MERT OLAYDI
" " " " " " " " " " " "

Bağlantı

-3-

AL ALMA KIZIL ALMA
" " " " " " " " " " " "
IRAF A DİZİL ALMA
" " " " " " " " " " " "
O YAR BİZE GELENDE
" " " " " " " " " " " "
ÇEBİNE SÜZÜL ALMA
" " " " " " " " " " " "

Bağlantı.

Şekil 43. Elazığ Yöresine Ait "Al Almayı Daldan Al " Adlı Türkünün Notası

Karar Sesi (Durağı) : La (Dügâh) perdesidir.

Güçlüsü: Re (Nevâ) perdesidir.

Seyri: Analizi yapılan eser çıkıcı bir seyre sahiptir.

Seyir: Eserde seyir'e karar perdesi ve civarından başlanıp Nevâ (Re) perdesi üzerinde yarım karar yapılmıştır. Eserde Segâh perdesinde Segâhlı bir kalış söz konusu değildir. Segâh perdesindeki vurguların Uşşâk makamının karakteristik yapısından kaynaklandığı düşünülmektedir. Eserde ırak perdesi esasen Uşşâk makamı dizisinde yoktur. Fakat Uşşâk dörtlüsünde karar perdesinin bir ses (tanînî) altında Rast beşlisi vardır. Yani bu çeşninin akrabalık ilişkisinden söz etmek mümkündür. Eserde bulunan ırak perdesini de bu iki makamın birbiriyle olan ilişkisinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Makamsal analizi yapılan eserin seyri, durağı asma kalışları ve diğer özellikleri göz önünde bulundurularak, incelenen eserin Uşşâk karakterli olduğunu söylemek mümkün olacaktır.

5. TRT Repertuarında bulunan 1553 numaralı "Evimin Önü Evlek"
isimli eserin Makamsal açıdan analizi

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 1553
İNCELEME TARİHİ : 23.2.1978

DERLEYEN
AHMET YAMACI

YÖRESİ
ELAZIĞ -Maden

KİMDEN ALINDIĞI
SUAT ALBAYRAK

SURESİ
♩ : 58

EVİMİN ÖNÜ EVLEK

DERLEME TARİHİ
1961

NOTAYA ALAN
AHMET YAMACI

—1—
EVİMİN ÖNÜ EVLEK
EVLEĞE DİKTİM TEVEK
ARTIK SABRİM KALMADI
GÜZ AYINDA EVLENEK
" " "

—2—
DAĞDAN KESTİM DEĞENEK
BOYLU BOYUNÇA BENEK
GELİN KIZLAR OYNAYIN
BİZLER SİZİ BEGENEK
" " "

—3—
DAĞDAN KESTİM KERESTE
KUŞ BESLEDİM KAFESTE
DEDİLER YARIN HASTA
YETİSTİM SON NEFESTE
" " "

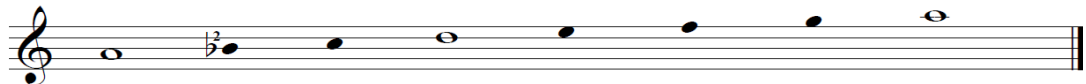
Şekil 44. Elazığ Yöresine Ait "Evimin Önü Evlek" Adlı Türkünün Notası

Karar Sesi (Durağı) : La (Dügâh) perdesidir.

Güçlüsü: Re (Nevâ) perdesidir.

Seyri: Analizi yapılan eser çıkıcı bir seyre sahiptir.

Dizisi: Makamsal analizi yapılan eserin dizisi GTM kaynaklarında Uşşâk Makamı Dizisi olarak adlandırılmıştır.

Donanımı: Eserin donanımında “Si bemol 2” değiştirici işareti kullanılmıştır.

Yedeni: Analizi yapılan eserde yeden sesi olan Sol (Rast) perdesi kullanılmıştır.

Genişlemesi: Analizi yapılan eserde genişleme bulunmamaktadır. Yalnız makamın dizisi üzerinde seyir yapılmıştır.

Asma Kalış Perdeleri: Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde, eserin asma kalışları makamın kendi içerisinde Uşşâklı olarak görülmektedir. Segâh perdesinde ise Segâh üçlüsü ile kalışlar yapıldığı da tespit edilmiştir. Yalnız Segâh perdesinde yapılan kalışları Segâh makamına bir geçki olarak düşünmemek gerekir. Ayrıca eserde Re (Nevâ) perdesinde yarım karar yapılmıştır. Eserin A şeklindeki bir cümleden oluştuğu tespit edilmiştir.

A CÜMLESİ

E DA Ğ VI MI N Ö NÜ E V LE K E V
DAN KE S TI M DE GE NE K BO Y
DA Ğ DAN KE S TI M KE RE S TE KU Ş
LE GE DI K TI M TE VEK A R TIK SA B
LU BO YU N CA BE NEK GE R TIK KI Z
BES LE DI M KA FES DE TE DI LE R
R I M KA L MA DI GÜ ZA YI N DA E V
LA ROY NA YI N Bİ Z LER SI DA ZI BE
YA RIN HA S TA YE TİŞ Tİ M TI M SO N NE
LE NEK GÜ ZA YI N DA EV LE NEK
GE NEK Bİ Z LE R SI DA EV LE NEK
FES TE YE Tİ Ş Tİ M SO N NE FE S TE

P.T.M.İ: Eserde kullanılan perdeler Rast, Dügâh, Segâh, Çârgâh, Nevâ ve Hüseyinî'dir.

Seyir: Eserde seyir'e karar sesi olan La (Dügâh) perdesi ile başlanmıştır. Eserin 6 ses aralığından oluştuğu göz önünde bulundurulursa Segâh perdesindeki kalışları Segâh üçlüsü olarak nitelendirmek mümkündür. Yalnız burada bulunan kalışlar Segâh 5'lisi olarak görülmediğinden ve diziyi tam olarak yansıtmadığından Segâh çeşnili asma kalış yapıldığını söylemek mümkün olmayacaktır. Segâh perdesi üzerinde Segâh üçlüsüyle kalışların yapıldığını söylemek daha doğru bir ifade

olacaktır. Segâh perdesinin eserdeki baskınlığının Uşşâk makamının karakteristik özelliğinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Eserin güçlüsü olan Nevâ perdesi ve makamın seyir özellikleri gösterilip Dügâh perdesi ile tam kalış yapılmıştır. Makamsal analizi yapılan eserin seyri, durağı, asma kalışları ve diğer özellikleri göz önünde bulundurularak, incelenen eserin Uşşâk karakterli olduğunu söylemek mümkün olacaktır.

6. TRT Repertuarında bulunan 1570 numaralı "Demedi Yar Demedi" isimli eserin Makamsal açıdan analizi

<p>T R T M Ü Z İ K D A İ R E S İ Y A Y I N L A R I T H M R E P E R T U A R S I R A N o : 1 5 7 0 İ N C E L E M E T A R İ H İ : 1 4 _ 2 _ 1 9 7 8 Y Ö R E S İ E L A Z I Ğ K İ M D E N A L İ N D İ Ğ İ İ F F E T G Ü L Ğ E Ç S Ü R E S İ ♩ = 5 2</p>	<p>DEMEDİ YAR DEMEDİ</p>	<p>DERLEYEN NERİMAN TÜFEKÇİ DERLEME TARİHİ NOTAYA ALAN NERİMAN TÜFEKÇİ</p>

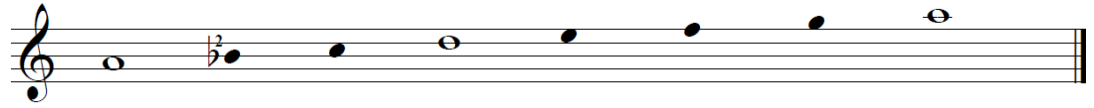
Şekil 45. Elazığ Yöresine Ait "Demedi Yar Demedi" Adlı Türkünün Notası

Karar Sesi (Durağı) : La (Dügâh) perdesidir.

Güçlüsü: Re (Nevâ) perdesidir.

Seyri: Eserde Uşşâk makamının karakteristik yapısına dayanılarak genel manadaki çıkıcılık arz edilip, seyrinin geniş açıklamada güçlü perdesi ve civarından başladığı belirtilmiştir.

Dizisi: Makamsal analizi yapılan eserin dizisi GTM kaynaklarında Uşşâk Makamı Dizisi olarak adlandırılmıştır.

Donanımı: Eserin donanımında “Si bemol 2” değiştirici işareti kullanılmıştır.

Yedeni: Analizi yapılan eserde yeden sesi kullanılmamıştır.

Genişlemesi: Analizi yapılan eserde genişleme bulunmamaktadır. Yalnız makamın dizisi üzerinde seyir yapılmıştır.

Asma Kalış Perdeleri: Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde; eserin asma kalışları makamın kendi içerisinde Uşşâklı olarak görülmektedir. Eserde Segâh perdesinde Segâhlı bir kalış söz konusu değildir. Segâh perdesindeki vurguların Uşşâk makamının karakteristik yapısından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca eserin güçlü perdesi olan Nevâ’da yarım karar yapılmıştır. Eserin A şeklindeki bir cümleden oluştuğu tespit edilmiştir.

A CÜMLESİ

DE ME Dİ YA R DE ME Dİ NA Z E LİN DE
GÜ LE NAZ YA R GÜ LE NA Z BÜL BÜ LE

GÜ L DE ME Dİ GÜ ZEL E LİN DE GÜ L DE
NA Z GÜ LE NAZ GÜ ZEL BÜL BÜ LE NA Z DE GÜ

ME Dİ YA BEN NA Sİ L GÜ LE Yİ M YAR BA
LE NA Z BU GÜN SEY RA NA Çİ K Tİ M AĞ LA

P.T.M.İ: Eserde kullanılan perdeler Dügâh, Segâh, Çârgâh, Nevâ ve Hüseyinî’dir

Seyir: Eserde seyire güçlü perdesi ve civarından başlanmıştır. Geleneksel Türk Müziği literatürü incelendiğinde, Uşşâk makamının çıkıcı bir seyir karakterine sahip olması sebebiyle seyir karar perdesi ve civarından başlamak durumundadır. Araştırmanın örneğine alınan “Demedi Yar Demedi” adlı eserin, Uşşâk makamının literatürde belirtilen özelliklerinde kullanıldığı görülmektedir. Bu sebeple eser her ne kadar güçlü ve civarından başlamış olsa da, eserin bütünü göz önüne alındığında seyir karakterinin çıkıcı olduğu tespit edilmiştir. Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde, Uşşâk makamının en önemli karakteristik perdelerinden biri olan Segâh perdesinin baskın bir şekilde gösterildiği tespit edilmiştir. Ayrıca eserin güçlü perdesi olan Re (Nevâ) perdesi gösterilip La(Dügâh) perdesinde Uşşâklı tam karar yapılmıştır. Makamsal analizi yapılan eserin seyri, durağı, asma kalışları ve diğer özellikleri göz önünde bulundurularak, incelenen eserin Uşşâk karakterli olduğunu söylemek mümkün olacaktır.

7. TRT Repertuarında bulunan 1831 numaralı "Duman Almış Mezarımın Üstünü" isimli eserin Makamsal açıdan analizi

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI T H M REPERTUAR SIRA No: 1831 İNCELEME TARİHİ : 22.2.1978	DERLEYEN VASFİ AKYOL
YÖRESİ ELAZIĞ	DERLEME TARİHİ 1952
KİMDEN ALINDIĞI	NOTAYA ALAN VASFİ AKYOL
SÜRESİ ♩ = 76	
DUMAN ALMIŞ MEZARIMIN ÜSTÜNÜ	
<p>DU MA NAL MİS ME ZA RI MIN ÜS TU NÜ KO MÜR GÖ Z A TI MI BAĞ LA DIM BEN BİR A DA YA KAR SI DU R YE Şİ LO LUR FIS TA NI NİN SE Rİ Dİ YÜ RE Ğİ M</p>	
<p>LÜ M BİL MEM BA NA KÜ S TÜ MÜ DU DE M YA RE GE LEN GA DA YA DI E Rİ DA DI</p>	
<p>AH BAP LA RIM BEN DEN Ü MİT KES Tİ Mİ KON MA BÜ L YE MİN Lİ YİM YAR SZ GİR MEM O DA YA NE Sİ BEM DE BU YER LER DE Bİ Rİ Dİ</p>	
<p>BÜ L KON MA DA L DAN A Y RI YİM</p>	
<p>SA DE DA L DA N DE ĞİL YA R DAN A Y RI YİM</p>	
- 1 -	
<p>DUMAN ALMIŞ MEZARIMIN ÜSTÜNÜ KÖMÜR GÖZLÜM BİLMEM BANA KÜSTÜMÜ AHBAPLARIM BENDEN ÜMİT KESTİMİ Bağlantı. {KONMA BÜLBÜL KONMA DALDAN AYRIYIM {SADE DALDAN DEĞİL YARDAN AYRIYIM</p>	
- 2 -	
<p>ATIMI BAĞLADIM BEN BİR ADAYA KARŞI DURDUM YARE GELEN GADAYA YEMİNLİYİM YARSIZ GİRMEM ODAYA Bağlantı.</p>	
- 3 -	
<p>YESİL OLUY FİSTANININ ŞERİDİ YUREĞİMDE YAĞ KALMADI ERİDİ NESİBEMDE BU YERLERDE BİRİDİ Bağlantı.</p>	

Şekil 46. Elazığ Yöresine Ait "Duman Almış Mezarımın Üstünü" Adlı Türkünün Notası

Karar Sesi (Durağı) : La (Dügâh) perdesidir.

Güçlüsü: Re (Nevâ) perdesidir.

Seyri: Eserde Uşşâk makamının karakteristik yapısına dayanılarak genel manadaki çıkıcılık arz edilip, seyrinin geniş açıklamada güçlü perdesi ve civarından başladığı belirtilmiştir.

Dizisi: Makamsal analizi yapılan eserin dizisi GTM kaynaklarında Uşşâk Makamı Dizisi olarak adlandırılmıştır.

Donanımı: Eserin donanımında “Si bemol 2” değıştirici işareti kullanılmıştır.

Yedeni: Analizi yapılan eserde yeden sesi kullanılmamıştır.

Genişlemesi: Analizi yapılan eserde genişleme bulunmamaktadır. Yalnız makamın dizisi üzerinde seyir yapılmıştır.

Asma Kalış Perdeleri: Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde; eserin asma kalışları makamın kendi içerisinde Uşşâklı ve Çârgâhta Çârgâhlı olarak görülmektedir. Ayrıca eserde Re (Nevâ) perdesinde yarım karar yapılmıştır. Eserin A şeklindeki bir cümleden oluşuğu tespit edilmiştir.

A CÜMLESİ

DU MA NAL MIS ME ZA RI MIN ÜS TU NÜ KÖ MÜR GÖ Z
A TI MI BAĞ LA DIM BEN BİR A DA YA KAR-SI DU R
VE Şİ LO LUR FIS TA NI NİN SE RI Dİ YÜ RE Ğİ M

LÜ BİL MEM BA NA KÜ S TİL MÜ
DU VA RE GE LEN KÜ S TİL MÜ
DE YA RE GE LEN GA DA YA
DE YAĞ KAL MA DI E Rİ Dİ

P.T.M.İ: Eserde kullanılan perdeler Dügâh, Segâh, Çârgâh, Nevâ ve Hüseyinî’dir.

Seyir: Eserde seyir güçlü ve civarı ile başlanmış ve Çârgâh perdesinde Çârgâhlı asma kalış yapılmıştır. Her ne kadar eserin seyri güçlü ve civarından başlamış olsa da, eserin bütününe bakıldığında çıkıcı bir seyir karakteri olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca eserde Hüseyinî perdesinin sık sık gösterilmesine rağmen güçlünün Re (Nevâ) perdesi üzerinde olması esere Uşşâk karakterini kazandırmıştır. Gerekli asma kalışlar ve seyir özellikleri gösterildikten sonra eserde Dügâh perdesi ile tam karar yapılmıştır. Makamsal analizi yapılan eserin seyri, durağı, asma kalışları ve diğer özellikleri göz önünde bulundurularak, incelenen eserin Uşşâk karakterli olduğunu söylemek mümkündür.

8. TRT Repertuarında bulunan 2563 numaralı “Yoğurt Koydum Dolaba” isimli eserin Makamsal açıdan analizi

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
TMM REPERTUAR SIRA No:2563
İNCELEME TARİHİ: 12 . 7 . 1984.

YÖRESİ:
ELAZIĞ

KİMDEN ALINDIĞI:
HAFİZ OSMAN ÖGE

SÜRESİ: ♩ . = 52

DERLEYEN:
MEHMET ÖZBEK

DERLEME TARİHİ:
1970

NOTAYA ALAN:
MEHMET ÖZBEK

YOĞURT KOYDUM DOLABA

YO — GÜRT KOY — DUM DO — LA — BA —
" " " " " " " " " " " "

YO — GÜRT KOY DUM — DO — LA — BA BU —
" " " " " " " " " " " "

GÜN BA ŞİM GA LA BA BU
NA GÜ ZEL Dİ YE SİN BA

GÜN BA — ŞİM GA LA BA O YAR MÜS
NA GÜ — ZEL Dİ YE SİN KI Zİ KEN

MÜS Gi Bi — YOR — O — VAR MÜS
BE ĞEN ME — DİN — KI — Zİ KEN

MÜS Gi Di — YOR — Yi —
BE ĞEN ME DİN GE —

KI LA Si HA LA BA Yi —
LİN O LAM GÖ RE SİN GE —

KI LA Si HA LA BA EL LE RE
LİN O LAM GÖ RE SİN " " "

- 2 -
YOĞURT KOYDUM DOLABA

Cİ COM Cİ COM EL LE RE
VAY EL LE RE Cİ COM
Cİ COM EL LE RE VAY
ME ĞER Kİ ÖL ME Mİ ŞEM VER
ME NEM SE Nİ DE SE Nİ EL LE RE
VAY GE YİN PEM BE FİS TA Nİ
SÜ RÜN SÜN E TEK LE Rİ VER
LE RE

Şekil 47. Elazığ Yöresine Ait "Yoğurt Koydum Dolaba" Adlı Türkünün Notası

Karar Sesi (Durağı) : La (Dügâh) perdesidir.

Güçlüsü: Re (Nevâ) perdesidir.

Seyri: Eserde Uşşâk makamının karakteristik yapısına dayanılarak genel manadaki çıkıcılık arz edilip, seyrinin geniş açıklamada güçlü perdesi ve civarından başladığı belirtilmiştir.

B CÜMLESİ

O YAR KÜS
KI Zİ KEN

MÜŞ Gİ Bİ YOR O YAR KÜS
BE GEN ME DİN KI Zİ KEN

MÜŞ Gİ Dİ YOR Yİ
BE GEN ME DİN GE

Kİ LA Sİ HA LA BA Yİ
LİN O LAM GÖ RE SİN GE

Kİ LA Sİ HA LA BA
LİN O LAM GÖ RE SİN

Eserin B cümlesine incelendiğinde, Nevâ perdesinde yarım kararların bulunduğu tespit edilmiştir.

C CÜMLESİ

EL LE RE
" " "

Cİ COM Cİ COM EL LE RE

VAY EL LE RE Cİ COM

Cİ COM EL LE RE VAY

Eserin C cümlesi incelendiğinde, Do (Çârgâh) perdesinde Çârgâhlı ve Re (Nevâ) perdesinde Rastlı asma kalıpların yapıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca eserde Uşşâk makamının güçlü perdesi olan Re (Nevâ) perdesinde yarım karar yapılarak C cümlesi sonlandırılmıştır.

D CÜMLESİ

The image shows a musical score for the D sentence of a piece, consisting of five staves of music. The lyrics are in Turkish. Red circles highlight specific melodic phrases in the first, second, and fifth staves. The lyrics are: ME GER KI ÖL ME Mİ SEM VER, ME NEM SE Nİ DE SE Nİ EL LE RE, VAY GE YİN PEM BE FİS TA Nİ, SÜ RÜN SÜN E TEK LE Rİ YER, LE RE.

Eserin D cümlesi incelendiğinde, Nevâ perdesinde yarım kararlı kalıplar ve Segâh perdesinde Segâh üçlüsünün düşünülmesi mümkündür. Ayrıca eser karara ulaşırken Segâh perdesi ile güçlendirilmiş ve cümlelerin sonunda Dügâh perdesi ile Uşşâklı tam karar verilmiştir.

P.T.M.İ: Eserde kullanılan perdeler Dügâh, Segâh, Çârgâh, Nevâ, Hüseyinî, Acem, Eviç, Gerdâniye'dir

Seyir: Eserde seyir güçlü civarından başlanılmış, gerekli asma kalıplar ve seyir özellikleri gösterildikten sonra Dügâh perdesi ile tam karar yapılmıştır. Makamsal analizi yapılan eserin seyri, durağı, asma kalıpları ve diğer özellikleri göz önünde bulundurularak, incelenen eserin Uşşâk karakterli olduğunu söylemek mümkün olacaktır.

9. TRT Repertuarında bulunan 2571 numaralı “Sinemde Bir Tutuşmuş Yanmış Ocağ Olaydı” isimli eserin Makamsal açıdan analizi

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No : 2571
İNCELEME TARİHİ : 7 - 6 - 1985

DERLEYEN
MEHMET ÖZBEK

DERLEME TARİHİ

YÖRESİ
ELAZIĞ

KİMDEN ALINDIĞI
HAFIZ OSMAN ÖGE

SİNEMDE BİR TUTUŞMUŞ YANMIŞ OCAĞ OLAYDI
(HACI HAYRİ EFENDİNİN TÜRKÜSÜ)

NOTAYA ALAN
MEHMET ÖZBEK

SÜRESİ :

Sİ NEM DE BİR TU TU S MU S
MEY HA NE LER KA PI SI

YA N MI S O CA Ğ O LA Y DI
BA H TI M Gİ Bİ KA PA N N Sİ N

ZÜL FÜN KA RA N LI ĞI N DA
RİN DA NE BA DE İ Ç ME K

BE Z ME ÇE RA Ğ O LA Y DI
SE N SİZ YA SA Ğ O LA Y DI

ZÜL FÜN KA RA N LI ĞI N DA
RİN DA NE BA DE İ Ç ME K

BE Z ME ÇE RA Ğ O LAY DI
SE N SİZ YA SA Ğ O LAY DI

AH NO LAY DI YA R O LA Y DI

VA R BA DE DO L DU RA Y DI

SİNEMDE BİR TUTUŞMUŞ YANMIŞ OCAĞ OLAYDI
(Sahife -2)

- 1 -
SİNEMDE BİR TUTUŞMUŞ YANMIŞ OCAĞ OLAYDI
ZÜLFÜN KARANLIĞINDA BEZME CERAĞ OLAYDI
Bağlantı: { NOLAYDI YAR NOLAYDI, YAR BADE DOLDURAYDI
SU GARİB GÖNLÜM İÇİN, KANUN İCAD OLAYDI

- 2 -
MEYHANELER KAPISI BAHTİM GİBİ KAPANSIN
RİNDANE BADE İÇMEK SENSİZ YASAĞ OLAYDI
Bağlantı.

- 3 -
EFSANELER YAZDIRDIM SEVDAYI AŞKA DAİR
GAMDAN DİLİMDE HAYRİ HAL İ FERAĞ OLAYDI
Bağlantı.

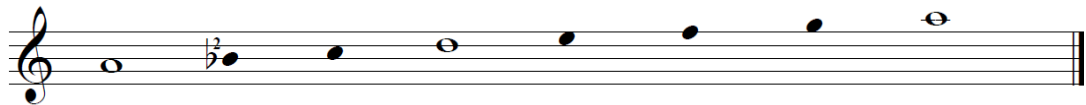
Şekil 48. Elazığ Yöresine Ait "Sinemde Bir Tutuşmuş Yanmış Ocağ Olaydı " Adlı Türkünün Notası

Karar Sesi (Durağı) : La (Dügâh) perdesidir.

Güçlüsü: Re (Nevâ) perdesidir.

Seyri: Analizi yapılan eser çıkıcı bir seyre sahiptir.

Dizisi: Makamsal analizi yapılan eserin dizisi GTM kaynaklarında Uşşâk Makamı Dizisi olarak adlandırılmıştır.

Donanımı: Eserin donanımında "Si bemol 2" değiştirici işareti kullanılmıştır.

Yedeni: Analizi yapılan eserde yeden sesi olarak Sol (Rast) perdesi kullanılmıştır.

Genişlemesi: Analizi yapılan eserde genişleme bulunmamaktadır. Yalnız makamın dizisi üzerinde seyir yapılmıştır.

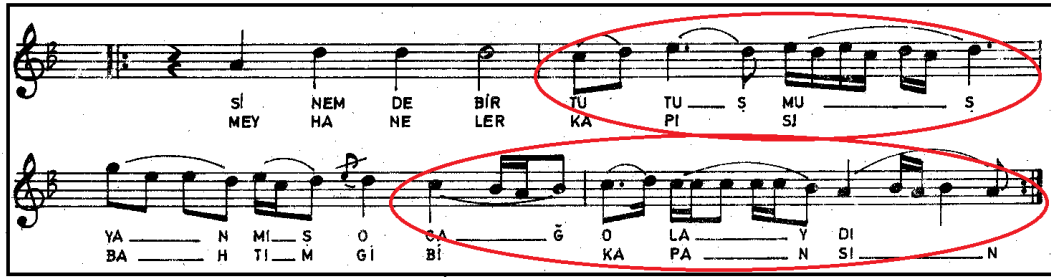
Asma Kalış Perdeleri: Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde; eserin asma kalışları makamın kendi içerisinde Uşşâklı, Çârgâh perdesinde Çârgâhlı ve Nevâ perdesinde muhayyerli kalış olarak görülmektedir. Ayrıca eserde Re (Nevâ) perdesinde yarım karar yapılmıştır. Eserin A+B+C+D şeklindeki dört cümleden oluşuğu tespit edilmiştir.

ACÜMLESİ

Eserin A cümlesine incelendiğinde, Nevâ perdesinde yarım karar yapıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca eserin A cümlesi Dügâh perdesinde Uşşâklı tam karar vermiştir.

B CÜMLESİ

The image shows two staves of musical notation for the B-cumle. The top staff is in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 2/4. The bottom staff is in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 2/4. The lyrics are written below the notes. Two red circles highlight specific melodic phrases: one on the top staff and one on the bottom staff, both occurring in the latter part of the cumle.

Sİ NEM DE BİR TU TU S MU S
MEY HA NE LER KA PI SJ

YA N MI S O CA Ğ O LA Y DI
BA H TI M Gİ Bİ KA PA N Sİ N

Eserin B cümlesi incelendiğinde, Re(Nevâ) perdesinde yarım karar yapılmıştır. Ayrıca Çârgâh perdesi vurgulanmış ve Segâh perdesi güçlendirilerek La(Dügâh) perdesinde Uşşâklı tam karar verilmiştir.

C CÜMLESİ

ZİL FÜN KA RA N LI ĞI N DA
RİN DA NE BA N DE İ C ME K
BE Z ME ÇE RA Ğ O LA Y DI
SE N SİZ YA SA Ğ O LA Y DI

Eserin C cümlesi incelendiğinde, eserde Nevâ perdesinde yarım karar yapıldığı tespit edilmiştir. Eserde Segâh perdesinde Segâhlı bir kalış söz konusu değildir. Segâh perdesindeki vurguların Uşşâk makamının karakteristik yapısından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca cümlenin sonunda La (Dügâh) perdesiyle Uşşâklı tam karar yapıldığı tespit edilmiştir.

D CÜMLESİ

AH NO LAY DI YA R U LA Y DI
VA R BA DE DO L DU RA Y DI
NO LAY DI YAR NO LA Y DI YA R BA DE DO
DU RA Y DI

Eserin D cümlesi incelendiğinde, Nevâ perdesine kadar olan inişte bir Muhayyer geçkisinin olduğu görülmüştür. Ayrıca Segâh perdesi üzerine atıflarda bulunulduğu ve La (Dügâh) perdesinde Uşşâklı tam karar yapıldığı tespit edilmiştir. Eserin devamında ise Nevâ perdesinde yarım karar yapıp, Dügâh perdesinde tam karara ulaşılmıştır.

P.T.M.İ: Eserde kullanılan perdeler Dügâh, Segâh, Çârgâh, Nevâ, Hüseyinî, Acem, Eviç, Gerdâniye ve Muhayyer'dir

Seyir: Eserde seyir karar perdesi ve civarından başlanılmış, gerekli asma kalışlar ve seyir özellikleri gösterildikten sonra Dügâh perdesi ile tam karar yapılmıştır.

Eserde Muhayyer perdesinden Nevâ perdesine kadar incilik görülsede, eserin bütününe bakıldığında seyrinin çıkıcı karakterde olduğu tespit edilmiştir. Makamsal analizi yapılan eserin seyri, durağı, asma kalışları ve makamı oluşturan diğer özellikleri göz önünde bulundurularak, incelenen eserin Uşşâk karakterli olduğunu söylemek mümkün olacaktır.

10. TRT Repertuarında bulunan 2574 numaralı "Ahçığı Yolladım Urum Eline" isimli eserin Makamsal açıdan analizi

TRT MUZİK DAİRESİ YAYINLARI
 THM REPERTUAR SIRA No:2574
 İNCELEME TARİHİ: 26.7.1984

YÖRESİ:
 ELAZIĞ

KİMDEN ALINDIĞI:
 ENVER DEMİRBAĞ
 ZÜLKÜF ALTAN

SÜRESİ: ♩.♩=54

DERLEYEN:
 MEHMET ÖZBEK

DERLEME TARİHİ:
 17.7.1984

NOTAYA ALAN:
 MEHMET ÖZBEK

AHÇIK
 (AHÇIĞI YOLLADIM URUM ELİNE)

- 1 -
 AHÇIĞI YOLLADIM URUM ELİNE
 ESER BADI SABA ZÜLFÜN TELİNE
 GEL SENİ GÖTÜREM İSLAM ELİNE
 Bağlantı: {SERİMİ SEVDAY SA LAN O AHÇIK
 AMAN O AHÇIK CİVAN O AHÇIK

- 2 -
 VARDIM KİLİSEYE BAKTIM HAÇINA
 GÖNLÜMÜ BAĞLADIM SİRMA SAÇINA
 GEL SENİ GÖTÜREM İSLAM İÇİNE
 Bağlantı

- 3 -
 VARDIM KİLİSEYE HAÇ SUDA DÖNER
 AHÇIĞI KAYBETTİM YÜREĞİM YANAR
 BEN DİNEN DÖNERSEM EL BENİ KINAR
 Bağlantı

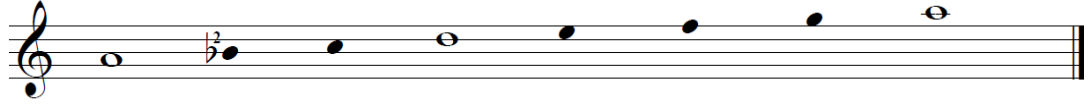
Şekil 49. Elazığ Yöresine Ait "Ahçık" Adlı Türkünün Notası

Karar Sesi (Durağı) : La (Dügâh) perdesidir.

Güçlüsü: Re (Nevâ) perdesidir.

Seyri: Analizi yapılan eser çıkıcı bir seyre sahiptir.

Dizisi: Makamsal analizi yapılan eserin dizisi GTM kaynaklarında Uşşâk Makamı Dizisi olarak adlandırılmıştır.

Donanımı: Eserin donanımında “Si bemol 2” değiştirici işareti kullanılmıştır.

Yedeni: Analizi yapılan eserde yeden sesi olarak Sol (Rast) perdesi kullanılmıştır.

Genişlemesi: Eserde pest taraftan Rast beşlisi ile genişleme yapılmıştır.

Asma Kalış Perdeleri: Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde; eserin asma kalışları makamın kendi içerisinde Uşşâklı ve Yegâh perdesinde Rastlı olarak görülmektedir. Ayrıca eserde Re (Nevâ) perdesinde yarım karar yapılmıştır. Eserin A+B şeklindeki iki cümleden oluşuğu tespit edilmiştir.

ACÜMLESİ

AH Çİ Ğİ YOL LA DIM U RUM E Lİ
GEL SE Nİ GÖ TŪ REM HAR PUT E Lİ

NE AH Çİ Ğİ YOL LA DIM U RUM
NE GEL SE Nİ GÖ TŪ REM HAR PUT

E Lİ NE
E Lİ NE

Eserin A cümlesine incelendiğinde, Re (Yegâh) perdesinde Rastlı asma kalış görülmektedir. Ayrıca eser La (Dügâh) perdesinde Uşşâklı tam karar vermiştir.

B CÜMLESİ

E SER BA DI SA BAH
SE Rİ Mİ SEV DA YA
ZÜL FÜN TE İ NE
SA LAN O AH ÇIK
A MAN O AH ÇIK
A MAN O AH ÇIK
Cİ VAN O AH ÇIK
Cİ VAN O AH ÇIK

Eserin B cümlesi incelendiğinde, Segâh perdesinin vurgulandığı görülmüştür. Nevâ perdesinde ise yarım karar yapıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca eser Uşşâk dörtlüsü ile La (Dügâh) perdesinde tam karar vermiştir.

P.T.M.İ: Eserde kullanılan perdeler Yegâh, Hüseyinî Aşîrân, Irak, Rast, Dügâh, Segâh, Çârgâh, Nevâ, Hüseyinî, Acem ve Gerdâniye'dir.

Seyir: Eserde seyre karar perdesi civarından başlanılmıştır. Eserde Irak perdesi diziyeye yabancı sestir. Yalnız Uşşâk dörtlüsünün 1 tanini altında Rast beşlisinin olduğu bilinmektedir. Bu durumda Uşşâk makamı ile Rast makamının birbirine olan geçkilerinden söz etmek mümkündür. Eserde kullanılan Irak perdesi ve Yegâh'daki Rast beşlisi ise Uşşâk-Rast arasındaki yakınlıktan meydana gelmiştir. Uşşâk makamının ağır başlılığı bilinmekle beraber durak altından yapılan Rast'lı asma kalış ise bu ağır başlılığı tam anlamıyla ortaya çıkarmıştır. Eserde Nevâ perdesinde yarım karar ve makamın seyir özellikleri gösterildikten sonra Dügâh perdesi ile tam karar yapılmıştır. Makamsal analizi yapılan eserin seyri, durağı, asma kalışları ve makamı oluşturan diğer özellikleri göz önünde bulundurularak, incelenen eserin Uşşâk karakterli olduğunu söylemek mümkün olacaktır.

11. TRT Repertuarında bulunan 2576 numaralı "Hüseynik'ten Çıktım Seher Yoluna" isimli eserin Makamsal açıdan analizi

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No 2576
İNCELEME TARİHİ : 26.7.1984

DERLEYEN
MEHMET ÖZBEK

YÖRESİ
ELAZIĞ

DERLEME TARİHİ
.1970.

KİMDEN ALINDIĞI:
HAFİZ OSMAN ÖGE

HÜSEYNIK'TEN ÇIKTIM SEHER YOLUNA
(AKİF'İN AĞITI)

NOTAYA ALAN
MEHMET ÖZBEK

SÜRESİ :
♩ = 200

HÜ SEY NİK TE N ÇIK TIM ŞE HE R
Y LU NA HÜ SEY NİK TEN ÇIK TIM ŞE HER
YO LU NA CA NA Ğ RI SI TE SİR ET Tİ
KO LU MA YA RA DA Nİ M MER HA
MET ET KU LU NA YA ZI K O L DU
YA ZIK SU GENÇ Ö M RÜ ME BİL ME M
ŞU FE LE ĞİN BA NA CEV RI NE

— 2 —
TELGIRAFIN DİREKLERİ SAYILMAZ
ATI HANIM BAYGIN DÜSMÜŞ AYIKMAZ
BÖYLE CANLAR TENESİRE KONULMAZ
Bağlantı { YAZIK OLDU YAZIK ŞU GENÇ ÖMRÜME
BİLMEM ŞU FELEĞİN BANA KASTINE

— 3 —
LÜTFÜ GELSİN TELGIRAFIN BASINA
BİR TEL VERSİN MUSUL'DA KARDASIMA
BU GENÇLİKTE NELER GELDİ BAŞIMA.
Bağlantı

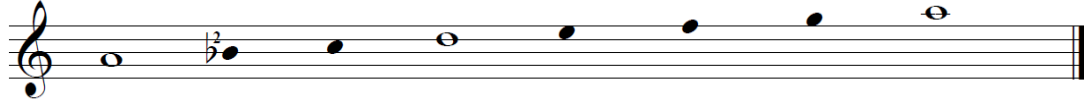
Şekil 50. Elazığ Yöresine Ait "Hüseynik'ten Çıktım Seher Yoluna " Adlı Türkünün Notası

Karar Sesi (Durağı) : La (Dügâh) perdesidir.

Güçlüsü: Re (Nevâ) perdesidir.

Seyri: Analizi yapılan eser çıkıcı bir seyre sahiptir.

Dizisi: Makamsal analizi yapılan eserin dizisi GTM kaynaklarında Uşşâk Makamı Dizisi olarak adlandırılmıştır.

Donanımı: Eserin donanımında “Si bemol 2” değıştirici işareti kullanılmıştır.

Yedeni: Analizi yapılan eserde yeden sesi kullanılmamıştır.

Genişlemesi: Analizi yapılan eserde genişlemenin bulunmadığı ve eserin makamın dizisini oluşturan sesler üzerinde seyir ettiği görülmüştür.

Asma Kalış Perdeleri: Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde; eserin asma kalışları makamın kendi içerisinde Uşşâklı ve Nevâ perdesinde yarım kararlı olarak görülmektedir. Eserin A+B şeklindeki iki cümleden oluşuğu tespit edilmiştir.

ACÜMLESİ

Eserin A cümlesine incelendiğinde, Re (Nevâ) perdesinde yarım karar ve La(Dügâh) perdesinde Uşşâklı tam karar yapıldığı tespit edilmiştir.

B CÜMLESİ

Eserin B cümlesi incelendiğinde, Nevâ perdesinde yarım karar yapıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca Segâh perdesi güçlendirilip La (Dügâh) perdesinde tam kalış yapılmıştır.

P.T.M.İ: Eserde kullanılan perdeler Dügâh, Segâh, Çârgâh ve Nevâ'dır.

Seyir: Eserde seyre karar perdesi ve civarından başlanılmış, Nevâ perdesi ile yarım karar verilmiştir. Makamın seyir özellikleri gösterildikten sonra Dügâh perdesi ile tam karar yapılmıştır. Makamsal analizi yapılan eserin seyri, durağı, asma kalışları ve makamı oluşturan diğer özellikleri göz önünde bulundurularak, incelenen eserin Uşşâk karakterli olduğunu söylemek mümkün olacaktır.

12. TRT Repertuarında bulunan 3024 numaralı “Bahçalarda Bal Erük” isimli eserin Makamsal açıdan analizi

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR NO : 3024
İNCELEME TARİHİ : 26. 10. 1987

DERLEYEN
TRT MÜZ. D. BŞK.
THM MD. LÜĞÜ

YÖRESİ
ELAZIĞ

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
VASFİ AKYOL

BAHÇALARDA BAL ERÜK
(FATMALI)

NOTAYA ALAN
VASFİ AKYOL

SÜRESİ :

120

- 2 -

BAHÇALARDA BAL ERÜK
(FATMALI)

- 1 -	- 2 -
BAHÇALARDA BAL ERÜK (LE LE NURE)	DAMA ÇIKMIŞ BİR GÜZEL (LE LE NURE)
DALLARINI EYERÜK (ZALIM NURE)	DAMIN ETRAFIN GEZER (ZALIM NURE)
BİZE HARPUTLU DERLER (LE LE NURE)	ELİNDE BİR DESTE GÜL (LE LE NURE)
BİZ GÜZELİ SEVERÜK (ZALIM NURE)	KENDİ GÜLÜNDEN GÜZEL (ZALIM NURE)
- 3 -	- 4 -
BAHÇALARDA ÇINARSIN (LE LE NURE)	BAHÇALARDA GÜLÜM YOK (LE LE NURE)
SIN BİR UYUNTU YARSIN (ZALIM NURE)	SÖYLEYEMEM DİLİM YOK (ZALIM NURE)
NERDE BİR GÜZEL GÖRSEN (LE LE NURE)	GECELER UYKUM GELMEZ (LE LE NURE)
GIDER ONA UYARSIN (ZALIM NURE)	GÜNDÜZLERİ HALİM YOK (ZALIM NURE)
- 5 -	- 6 -
BAHÇA BARSIZDIR GÜLER (LE LE NURE)	BAHÇALARDA KAR VAR MI (LE LE NURE)
AYVA HARSIZDIR GÜLER (ZALIM NURE)	GÜL DIBİNDE HAR VAR MI (ZALIM NURE)
İÇERİM KARA GIYMIŞ (LE LE NURE)	BU GECE MİSAFİRİM (LE LE NURE)
YÜZÜM ARSIZDIR GÜLER (ZALIM NURE)	HANENİZDE YER VAR MI (ZALIM NURE)

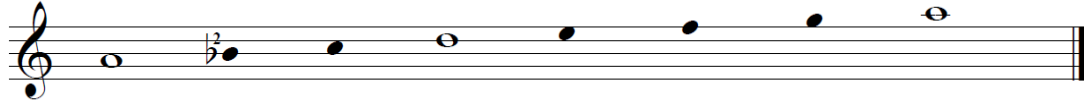
Şekil 51. Elazığ Yöresine Ait "Bahçalarda Bal Erük " Adlı Türkünün Notası

Karar Sesi (Durağı) : La (Dügâh) perdesidir.

Güçlüsü: Re (Nevâ) perdesidir.

Seyri: Analizi yapılan eser çıkıcı bir seyre sahiptir.

Dizisi: Makamsal analizi yapılan eserin dizisi GTM kaynaklarında Uşşâk Makamı Dizisi olarak adlandırılmıştır.

Donanımı: Eserin donanımında "Si bemol 2" değiştirici işareti kullanılmıştır.

Yedeni: Analizi yapılan eserde yeden sesi kullanılmamıştır.

Genişlemesi: Analizi yapılan eserde genişlemenin bulunmadığı, eserin makamın dizisini oluşturan dördü ve beşli perdeleri üzerinde seyir ettiği görülmüştür.

Asma Kalış Perdeleri: Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde; eserin asma kalışları makamın kendi içerisinde Uşşâklı olarak görülmektedir. Eserde Segâh

perdesinde Segâhlı bir kalış söz konusu değildir. Segâh perdesindeki vurguların Uşşâk makamının karakteristik yapısından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca eserde güçlü perdesi olan Re (Nevâ) perdesi gösterilmiştir. Eserin A şeklindeki bir cümleden oluşuğu tespit edilmiştir.

ACÜMLESİ

BAH ÇA LAR DA BAL E RİK LE LE NU RE DAL LA RI NI
BAH ÇA LAR DA ÇI NAR SIN LE LE NU RE SEN BİR U YUN
BAH ÇA BAR SIZ DIR GÜ LER LE LE NU RE AY VA HAR SIZ

E ĞE RÜK ZA LIM NU RE
TU YAR SIN ZA LIM NU RE
DIR GÜ LER ZA LIM NU RE

Eserin A cümlesi incelendiğinde, Segâh perdesi Çârgâh perdesini güçlendirmiştir. Eserin güçlü perdesi gösterilip, La (Dügâh) perdesinde Uşşâklı tam karar yapıldığı görülmüştür.

P.T.M.İ: Eserde kullanılan perdeler Dügâh, Segâh, Çârgâh ve Nevâ'dır.

Seyir: Eserde seyir karar perdesi ve civarından başlanılmış, eserin güçlüsü olan Re (Nevâ) perdesi ve makamın seyir özellikleri gösterildikten sonra Dügâh perdesi ile tam karar yapılmıştır. Ayrıca Çârgâh perdesinde ise Çârgâh hissiyatı belirgin bir şekilde gösterilmiştir. Makamsal analizi yapılan eserin seyri, durağı, asma kalışları ve makamı oluşturan diğer özellikleri göz önünde bulundurularak, incelenen eserin Uşşâk karakterli olduğunu söylemek mümkün olacaktır.

13. TRT Repertuarında bulunan 3083 numaralı "Karanfil Ekilende"

İsimli eserin Makamsal açıdan analizi

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI T H M REPERTUAR SIRA NO : 3083	DERLEME TRT MÜZİK DAİ. BŞK THM . MD. LÜĞÜ
YÖRESİ ELAZIĞ	DERLEME
KİMDEN ALINDIĞI MUSTAFA YAZICI	NOTAYA ALAN ALTAN DEMİREL
SÜRESİ :	
KARANFİL EKİLİNDE	

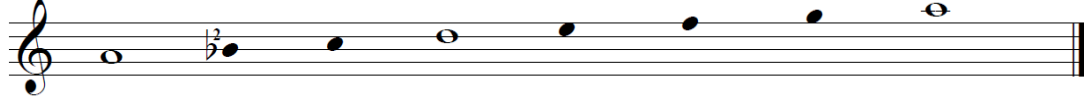
Şekil 52. Elazığ Yöresine Ait "Karanfil Ekilende " Adlı Türkünün Notası

Karar Sesi (Durağı) : La (Dügâh) perdesidir.

Güçlüsü: Re (Nevâ) perdesidir.

Seyri: Eserde Uşşâk makamının karakteristik yapısına dayanılarak genel manadaki çıkıcılık arz edilip, seyrinin geniş açıklamada güçlü perdesi ve civarından başladığı belirtilmiştir.

Dizisi: Makamsal analizi yapılan eserin dizisi GTM kaynaklarında Uşşâk Makamı Dizisi olarak adlandırılmıştır.

Donanımı: Eserin donanımında “Si bemol 2” değıştirici işareti kullanılmıştır.

Yedeni: Analizi yapılan eserde yeden sesi olan Sol (Rast) perdesi kullanılmıştır.

Genişlemesi: Analizi yapılan eserde genişlemenin bulunmadığı, eserin makamın dizisini oluşturan dörtlü ve beşli perdeleri üzerinde seyir ettiği görülmüştür.

Asma Kalış Perdeleri: Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde, eserin asma kalışları makamın kendi içerisinde Uşşâklı olarak görülmektedir. Ayrıca eserde Re (Nevâ) perdesinde yarım karar yapılmıştır. Eserin A+B+C şeklindeki üç cümleden oluşuğu tespit edilmiştir.

A CÜMLESİ

Eserin A cümlesi incelendiğinde, Do (Çârgâh) perdesi ve Segâh perdesi vurgulanmıştır. Re (Nevâ) perdesinde yarım karar ve La (Dügâh) perdesinde tam karar yapıldığı da tespit edilmiştir.

B CÜMLESİ

Musical score for B Cümlesi. The score is written in 2/4 time and consists of two staves. The first staff contains the melody and the lyrics "KA KÜ LÜN DEN" and "NE DE DİM NE". The second staff contains the accompaniment and the lyrics "BI R TE I VE R YA N DI MA MA NA MA NA MA N" and "DE N KÜ S TÜ N". Red circles highlight specific musical phrases in both staves.

Eserin B cümlesi incelendiğinde, cümlenin girişinde bariz hüseyin etkisinin görülmesine rağmen, devamında Uşşâk makamı hissiyatını ortaya çıkaran Nevâ perdesinde yarım karar ve Segâh perdesinde bir vurgu tespit edilmiştir.

C CÜMLESİ

Musical score for C Cümlesi. The score is written in 2/4 time and consists of three staves. The first staff contains the melody and the lyrics "TO HUM LAR DÖ" and "GE Lİ YOR SEL". The second staff contains the accompaniment and the lyrics "KÜ LE N DE YA RE Lİ GÖY NÜ ME DE Y ME" and "Vİ BO Y LU M". The third staff contains the accompaniment and the lyrics "SE R HO ŞUM GEL BE Nİ EY LE". Red circles highlight specific musical phrases in all three staves.

Eserin C cümlesi incelendiğinde, Nevâ perdesinde yarım kararların olduğu görülmüştür. Ayrıca Çârgâh perdesindeki vurgular gösterilip, Segâh perdesinin de güçlendirilmesi ile karar perdesine ulaşılmıştır.

P.T.M.İ: Eserde kullanılan perdeler Rast, Dügâh, Segâh, Çârgâh, Nevâ, Hüseyinî, Acem ve Gerdâniye'dir

Seyir: Eserde seyire güçlü perdesi ve civarından başlanmıştır. Geleneksel Türk Müziği literatürü incelendiğinde, Uşşâk makamının çıkıcı bir seyir karakterine sahip olması sebebiyle seyre karar perdesi ve civarından başlamak durumundadır. Araştırmanın örneğine alınan "Karanfil Ekilende" adlı eserin, Uşşâk makamının literatürde belirtilen özelliklerinde kullanıldığı görülmektedir. Bu sebeple eser her ne kadar güçlü ve civarından başlamış olsa da, eserin bütünü göz

önüne alındığında seyir karakterinin çıkıcı olduğu tespit edilmiştir. Eserin seyri incelendiğinde, Segâh ve Çârgâh perdelerinin vurgulandığı görülmüştür. Ayrıca Nevâ üzerindeki yarım karar ve makamın seyrini oluşturan diğer özellikler gösterildikten sonra Dügâh perdesinde Uşşâklı tam karar yapılmıştır. Makamsal analizi yapılan eserin seyri, durağı, asma kalışları ve makamı oluşturan diğer özellikleri göz önünde bulundurularak, incelenen eserin Uşşâk karakterli olduğunu söylemek mümkün olacaktır.

14. TRT Repertuarında bulunan 3230 numaralı "Ah Nayim Nayim Baş Belalı Nayim" isimli eserin Makamsal açıdan analizi

T R T MÜZİK DİJİTAL YAYINLARI
T H M REPERTUAR NO : 3230
İNCELEME TARİHİ : 09. 02. 1989

DERLEYEN
ESAT KABAKLI

YÖRESİ
ELAZIĞ / Harput

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
HÜSEYİN ATEŞ

NOTAYA ALAN
ESAT KABAKLI

AH NAYİM NAYİM BAŞI BELALİ NAYİM

SÜRESİ : ♩ = 40

AH NA YİM NA YİM NA YİM NA YİM NA YİM NA
BA ŞIN DA KI PU ŞU DUR
AH NA YİM NA YİM NA YİM NA YİM NA YİM NA

O DA İBA ŞI BE LA LI NA YİM
Dİ YAR BE KİR İ Şİ DİR
İBA ŞI BE LA LI NA YİM

ÇIK SAM DAĞ LAR TA BA ŞI NA
İBE LİN DE RA BU LUS
ÇIK SAM DAĞ LAR BA ŞI NA

ÇA ĞİR SAM NA YİM NA YİM
Çİ DA ÇAP KİN İ Şİ DİR
ÇA ĞİR SAM NA YİM NA YİM

NAYİM: Erkek adı, Naim'in yöredeki söylenişi.

- 1 -
AH NAYİM NAYİM NAYİM
BAŞI BELALİ NAYİM
ÇIKSAM DAĞLAR BAŞINA
ÇAĞIRSAM NAYİM NAYİM

- 2 -
BAŞIMDAKI PUŞUDUR
DIYARBEKİR İŞİDİR
BELİNDE TARABULLUS
O DA ÇAPKIN İŞİDİR

- 3 -
AH NAYİM NAYİM NAYİM
BAŞI BELALİ NAYİM
ÇIKSAM DAĞLAR BAŞINA
ÇAĞIRSAM NAYİM NAYİM

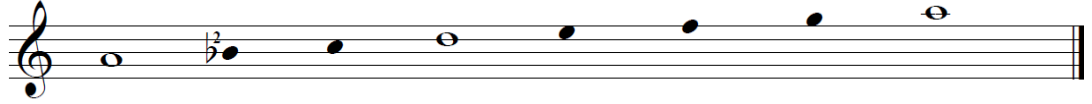
Şekil 53. Elazığ Yöresine Ait "Ah Nayim Nayim Baş Belalı Nayim" Adlı Türkünün Notası

Karar Sesi (Durağı) : La (Dügâh) perdesidir.

Güçlüsü: Re (Nevâ) perdesidir.

Seyri: Analizi yapılan eser çıkıcı bir seyre sahiptir.

Dizisi: Makamsal analizi yapılan eserin dizisi GTM kaynaklarında Uşşâk Makamı Dizisi olarak adlandırılmıştır.

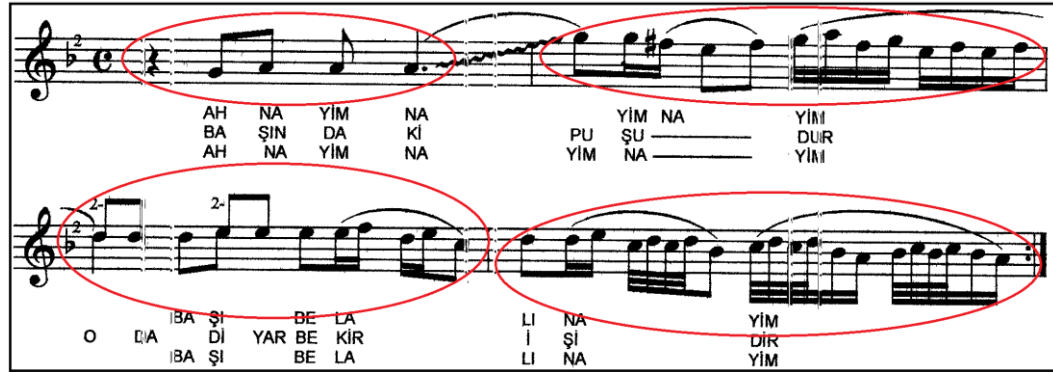
Donanımı: Eserin donanımında “Si bemol 2” değıştirici işareti kullanılmıştır.

Yedeni: Analizi yapılan eserde yeden sesi olan Sol (Rast) perdesi kullanılmıştır.

Genişlemesi: Analizi yapılan eserde genişlemenin bulunmadığı, eserin makamın dizisini oluşturan dörtlü ve beşli perdeleri üzerinde seyir ettiği görülmüştür.

Asma Kalış Perdeleri: Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde; eserin asma kalışları makamın kendi içerisinde Uşşâklı ve Nevâ perdesinde Rastlı olarak görülmektedir. Ayrıca eserde Re (Nevâ) perdesinde yarım karar yapılmıştır. Eserin A+B şeklindeki iki cümleden oluşuğu tespit edilmiştir.

ACÜMLESİ

AH NA YİM NA YİM NA YİM
BA ŞİN DA KI PU ŞU DUR
AH NA YİM NA YİM NA YİM

O İBA Şİ BE LA LI NA YİM
İA Dİ YAR BE KİR İ Şİ DİR
İBA Şİ BE LA LI NA YİM

Eserin A cümlesi incelendiğinde, Re (Nevâ) perdesinde Rastlı asma kalış olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca makamın dörtlüsü ile La (Dügâh) perdesine ulaşılmış ve burada tam karar yapılmıştır.

B CÜMLESİ

ÇIK SAM DAĞ LAR BA ŞI NA
BE LİN DE TA RA BU LUS
ÇIK SAM DAĞ LAR BA ŞI NA

ÇA ĞİR SAM NA YİM NA YİM
Çİ DA ÇAP KİN İ Şİ DİR
ÇA ĞİR SAM NA YİM NA YİM

Eserin B cümlesi incelendiğinde, eserin çıkıcı özelliği Uşşâk dizisi ile gösterilmiş, Çârgâh perdesi de vurgulanarak Dügâh perdesine Uşşâklı inilmiş ve tam karar yapılmıştır.

P.T.M.İ: Eserde kullanılan perdeler Rast, Dügâh, Segâh, Çârgâh, Nevâ, Hüseyinî, Acem, Eviç ve Gerdâniye'dir

Seyir: Eserde seyre karar ve civarından başlanıp, Re (Nevâ) perdesinde Rastlı asma kalış yapılmıştır. Özellikle çıkıcı bir seyre sahip olan Uşşâk makamının çıkıcılığı makamın dizisi ile eser içerisinde gösterilmiştir. Makamın seyrini oluşturan diğer özelliklerde gösterildikten sonra Dügâh perdesinde Uşşâklı tam kalış yapılmıştır. Makamsal analizi yapılan eserin seyri, durağı, asma kalışları ve makamı oluşturan diğer özellikleri göz önünde bulundurularak, incelenen eserin Uşşâk karakterli olduğunu söylemek mümkün olacaktır.

15. TRT Repertuarında Bulunan 2940 Numaralı “Güvercin Vurdum Kalkmaz” İsimli Eserin Makamsal Açıdan Analizi

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR NO : 2940
İNCELEME TARİHİ : 08. 06. 1987

DERLEYEN
TRT MÜZİK. D. BŞK.
THM MD.LÜĞÜ

YÖRESİ
ELAZIĞ

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
GARİBİN AHMET

NOTAYA ALAN
ALİ CANLI

GÜVERCİN VURDUM KALKMAZ

SÜRESİ:

SAZ.....

GÜ VER CİN VUR DUM KALK MA Z
GÜ VER CI NIN BE YA ZI

KA NI SE LO LU RAK MAZ
A NO MET ME BU NA ZI

GÜ VER CİN VUR DUM KALK MA Z
GÜ VER CI NIN BE YA ZI

KA NI SE LO LU RAK MAZ
A NO MET ME BU NA ZI

KÜ ÇÜ CEK TEN YAR SEV DI M
Bİ ZE HAR PUT LU DER LE R

ŞİM Dİ YÜ ZÜ ME BAK MAZ
BİZ CEK ME YİZ BU NA ZI

- 2 -

GÜVERCİN VURDUM KALKMAZ

- 1 -

GÜVERCİN VURDUM KALKMAZ
KANI SEL OLUR AKMAZ
KÜÇÜCKTEN YAR SEVDİM
KÜÇÜK YAŞTAN YAR SEVDİM
ŞİMDİ YÜZÜME BAKMAZ

- 2 -

GÜVERCİNİN BEYAZI
ANOM ETME BU NAZI
BİZE HARPUT'LU DERLER
BİZ ÇEKMEYİZ BU NAZI

- 3 -

HARPUT'TAN ALDIM BAKIR
YOSMAM GÖZLERİN ÇAKIR
O ÇAKIR GÖZLERİNE
KURBAN OLSUN BU FAKİR

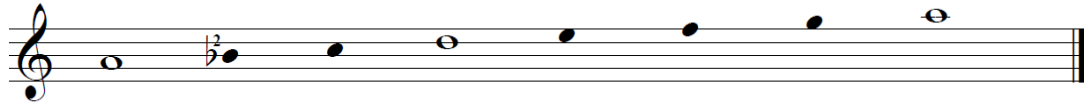
Şekil 54. Elazığ Yöresine Ait "Güvercin Vurdum Kalkmaz " Adlı Türkünün Notası

Karar Sesi (Durağı) : La (Dügâh) perdesidir.

Güçlüsü: Re (Nevâ) perdesidir.

Seyri: Eserde Uşşâk makamının karakteristik yapısına dayanılarak genel manadaki çıkıcılık arz edilip, seyrinin geniş açıklamada güçlü perdesi ve civarından başladığı belirtilmiştir.

Dizisi: Makamsal analizi yapılan eserin dizisi GTM kaynaklarında Uşşâk Makamı Dizisi olarak adlandırılmıştır.

Donanımı: Eserin donanımında "Si bemol 2" değiştirici işareti kullanılmıştır.

Yedeni: Analizi yapılan eserde yeden sesi olan Sol (Rast) perdesi kullanılmıştır.

Genişlemesi: Analizi yapılan eserde genişlemenin bulunmadığı, eserin makamın dizisini oluşturan dördü ve beşli perdeleri üzerinde seyir ettiği görülmüştür.

Asma Kalış Perdeleri: Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde; eserin asma kalışları makamın kendi içerisinde Uşşâklı olarak görülmektedir. Segâh perdesindeki vurguların Uşşâk makamının karakteristik yapısından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca eserin güçlüsü olan Re (Nevâ) perdesi de gösterilmiştir. Eserin A+B şeklindeki iki cümleden oluştuğu tespit edilmiştir.

ACÜMLESİ

Eserin A cümlesi incelendiğinde, Sol (Rast) perdesindeki kalışın Rastlı olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca Segâh perdesi de vurgulanarak makamın dörtlüsü ile La (Dügâh) perdesine ulaşılmış ve burada tam karar yapılmıştır.

B CÜMLESİ

Eserin B cümlesi incelendiğinde, Nevâ perdesindeki vurgular gösterilmiş ve eserde Uşşâk dörtlüsüyle tam karar verilmiştir.

P.T.M.İ: Eserde kullanılan perdeler Rast, Dügâh, Segâh, Çârgâh, Nevâ, Hüseyinî, Eviç ve Gerdâniye'dir

Seyir: Eserde seyre güçlü perdesi ve civarından başlanılmıştır. Eserin girişinde hüseyini etkisinin görülmesine rağmen, eserin Uşşâk makamının güçlü perdesi olan Re (Nevâ) de yarım karar verdiği görülmüştür. Bu iç içe geçmiş makam yapısının ise hüseyini makamı ile Uşşâk makamı arasındaki bağdan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Uşşâk dörtlüsünün 1 tanini altında Rast beşlisinin olduğu bilinmektedir. Eserin A cümlesinde Sol (Rast) perdesindeki kalışın Rastlı asma kalış olabileceği düşünülmektedir. Eser içerisinde özellikle çıkıcı bir seyre sahip olan Uşşâk makamının çıkıcılığı makamın dizisi ile gösterilmiştir. Makamın seyrini oluşturan diğer özelliklerde gösterildikten sonra Dügâh perdesinde Uşşâklı tam kalış yapılmıştır. Makamsal analizi yapılan eserin seyri, durağı, asma kalışları ve makamı oluşturan diğer özellikleri göz önünde bulundurularak, incelenen eserin Uşşâk karakterli olduğunu söylemek mümkün olacaktır.

4.4. ERZURUM YÖRESİNE AİT TÜRKÜLERİN MAKAMSAL ANALİZİ

TRT THM repertuarı incelendiğinde; Erzurum yöresine ait 15 adet Uşşâk karakterli türkü seçilmiş olup, türkülerin notaları detaylı bir şekilde incelenerek elde edilen veriler ışığında, Repertuar numarası, Eser adı, Kimden alındığı, Yöresi, Derleyeni, Derleme tarihi ve İnceleme tarihi hakkındaki bilgiler sırası ile Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10. Seçkisiz Yöntemle Seçilmiş Erzurum Yöresine Ait Uşşâk Karakterli 15 Türkünün Kimlik Bilgileri

Rep. No	Eser Adı	Kimden Alındığı	Yöresi	Derleyen	Derleme Tarihi	İnc. Tarihi
97	Ay Ağşamdan Işığdır	Ali Atıcı	Erzurum-Aşkale	Muharrem Akkuş	1971	28.01.1973
159	İnceden İnce	Aşık Yaşar Reyhani	Erzurum	Nida Tüfekçi	08.10.1971	18.03.1973
807	Suda Balık Yan gider	Hayriye Temizkalp	Erzurum-Hınıs	Muzaffer Sarısözen	04.05.1944	04.10.1974
1178	Liverimin Kaytanı	Fethi Rasiloğlu	Erzurum	Muzaffer Sarısözen	14.03.1946	04.12.1975
1220	Tarla Tumbu Yumuşak	Sırma Günaydın	Erzurum-Aşkale	Baksen Günaydın	-	08.01.1976
1249	Gel Gidelim Sevdiğim	Hınıs Ekibi	Erzurum-Hınıs	Ateş Köyoğlu	14.03.1974	04.02.1976
1250	Kelo Gurban Söyleme	Mahmut Keleş	Erzurum-Hınıs	Ateş Köyoğlu	14.03.1974	04.02.1976
1252	Gayalar Direk Direk	Bedrettin Ceylan	Erzurum-Hınıs	Ateş Köyoğlu	14.03.1974	04.02.1976
1253	Bahçayı Bellediler	Osman Eldeniz	Erzurum-Hınıs	Ateş Köyoğlu	14.03.1974	04.02.1976
1257	Çayda Balık Yan Gider	Hınıs Ekibi	Erzurum-Hınıs	Ateş Köyoğlu	14.03.1973	11.02.1976
1285	Ekdiğim Yonca	Muharrem Akkuş	Erzurum	Yücel Paşmakçı	24.11.1966	24.05.1977
1363	Ben Bir Kavak	Seyfettin Sıgmaz	Erzurum	Seyfettin Sıgmaz	-	25.05.1977
1518	Denizin Kenarında Dönüyor Elek	Ağa Taştan	Erzurum-Aşkale	Ahmet Yamacı	-	15.02.1978
2383	Aşağı Mehlenin Allı Gelini	Kemal Kırmızı	Erzurum	Talip Özkan	05.01.1970	15.11.1983
3644	Durna Sesi Geliyor	Fethi Sivrekli	Erzurum	Müzik Dairesi Bşk.	-	31.10.1991

1. TRT Repertuarında bulunan 97 numaralı “Ay Ağşamdan Işığdır” isimli eserin Makamsal açıdan analizi

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI	DERLEYEN
T H M REPERTUAR No : 97	MUHARREM AKKUŞ
İNCELEME TARİHİ : 28. 1. 1973	DERLEME TARİHİ
2. İNCELEME TARİHİ : 1990	1971
YÖRE	NOTALAYAN
ERZURUM / Aşkale	MUHARREM AKKUŞ
KAYNAK KİŞİ	
ALİ ATICI	
SÜRE : ♩ = 80	
AY AĞŞAMDAN IŞIĞDIR	
(SAZ	
	AY AĞ ŞAM DAN I ŞIĞ DIR AY AĞ ŞAM DAN AŞ DA GEL A YIN Ö NÜN DE YIL DIZ
YAY	LA LAR YAY LA LAR YAY LA LAR YAY LA LAR
YAY	LA LAR YAY LA LAR YAY LA LAR YAY LA LAR
YAY	LA LAR YAY LA LAR YAY LA LAR YAY LA LAR
YÜ KÜM ŞİM ŞİR KA ŞIĞ DIR DI LO DI LO YAY LA LAR	
CIL GA YO LA DÜŞ DE GEL DI LO DI LO YAY LA LAR	
NER DEN GE LİR SEN BAL DIZ DI LO DI LO YAY LA LAR	
KOMŞU GI ZIN ZAPT EY LE YAY LA LAR YAY LA LAR	
E ĞER A NAN GOY MAZ SA YAY LA LAR YAY LA LAR	
SEN GET DE AB LAN GEL ŞİN YAY LA LAR YAY LA LAR	
YAY	LA LAR YAY LA LAR Bİ ZİM OĞ LA NA ŞIK DIR
YAY	LA LAR YAY LA LAR VİC DA NAN DA NIŞ DA GEL
YAY	LA LAR YAY LA LAR DU RA Mİ RAM YA LI NIZ

-2-
AY AĞŞAMDAN IŞIĞDIR

§

DI LO DI LO YAY LA LAR
DI LO DI LO YAY LA LAR
DI LO DI LO YAY LA LAR

AY AĞŞAMDAN IŞIĞDIR YAYLALAR YAYLALAR YAYLALAR YAYLALAR
YÜKÜM ŞİMŞİR KAŞIĞDIR DILO DILO YAYLALAR
KOMŞU GIZIN ZAPTEYLE YAYLALAR YAYLALAR YAYLALAR
YAYLALAR
BİZİM OĞLAN AŞIKDIR DILO DILO YAYLALAR

AY AĞŞAMDAN AŞ DA GEL YAYLALAR YAYLALAR YAYLALAR YAYLALAR
CILGA YOLA DÜŞ DE GEL DILO DILO YAYLALAR
EĞER ANAN GOYMAZSA YAYLALAR YAYLALAR YAYLALAR YAYLALAR
VICDANAN DANIŞ DA GEL DILO DILO YAYLALAR

AYIN ÖNÜNDE YILDIZ YAYLALAR YAYLALAR YAYLALAR YAYLALAR
NERDEN GELİRSEN BALDIZ DILO DILO YAYLALAR
SEN GET DE ABLAN GELSİN YAYLALAR YAYLALAR YAYLALAR YAYLALAR
DURAMIRAM YALINIZ DILO DILO YAYLALAR

CILGA YOL : Keçi yolu, patika
GOYMAZSA : Bırakmazsa
DURAMIRAM : Duramıyorum

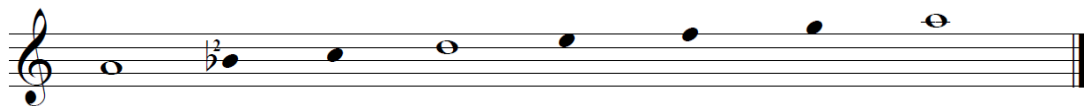
Şekil 55. Erzurum Yöresine Ait "Ay Ağşamdan Işığdır" Adlı Türkünün Notası

Karar Sesi (Durağı) : La (Dügâh) perdesidir.

Güçlüsü: Re (Nevâ) perdesidir.

Seyri: Analizi yapılan eser çıkıcı bir seyre sahiptir.

Dizisi: Makamsal analizi yapılan eserin dizisi, GTM kaynaklarında Uşşâk Makamı Dizisi olarak adlandırılmıştır.

Donanımı: Eserin donanımında "Si bemol 2" değiştirici işareti kullanılmıştır.

Yedeni: Analizi yapılan eserde yeden sesi kullanılmamıştır.

Genişlemesi: Analizi yapılan eserde genişleme bulunmamaktadır. Yalnız makamın dizisi üzerinde seyir yapılmıştır.

Asma Kalış Perdeleri: Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde; eserin asma kalışları makamın kendi içerisinde Uşşâklı olarak görülmektedir. İlgili makamın güçlü perdesi olan Re (Nevâ) perdesi de eser içerisine vurgulanmıştır. Ayrıca eser, makamın dörtlüsü ile A cümlesinin tekrarı şeklinde oluşmuştur.

A CÜMLESİ

P.T.M.İ: Eserde kullanılan perdeler Dügâh, Segâh, Çârgâh, Nevâ ve Hüseyinî'dir.

Seyir: Seyir'e karar perdesi ve civarından başlanmıştır. Eserde Re (Nevâ) perdesinde güçlü gösterilip, La (Dügâh) perdesinde Uşşâk dörtlüsü ile tam karar verilmiştir. Makamsal analizi yapılan eserin seyri, durağı, asma kalışları ve makamı oluşturan diğer özellikleri göz önünde bulundurularak, incelenen eserin Uşşâk karakterli olduğunu söylemek mümkün olacaktır.

2. TRT Repertuarında bulunan 159 numaralı “İnceden İnce” isimli
eserin Makamsal açıdan analizi

TRT. MUZİK DAİRESİ YAYINLARI
T.H.M. No: 159 - 18.3.1973

YÖRESİ
ERZURUM
KİMDEN ALINDIĞI
AŞIK YAŞAR REYHANI
SÜRE

İNCE DEN İNCE
Emrahdan

DERLEYEN
NİDA TÜFEKÇİ
DERLEME TARİHİ
8.10.1971
NOTAYA ALAN
NİDA TÜFEKÇİ

BU GÜN SA BA HI LE VI SA LI YA RI
DE YİN BA NA BİR HA BER VAR
İN CE DE Yİ NİN CE
O BO YU ZER TA RIN HA YA LI YA RI
DEN YÜZ BİN NE SE Rİ VA YIR
İN CE DEN İN CE İN CE DE YİN İN CE
OL MAK İS TE Rİ SEN EM MAN MU HAB BET PE
ZİR ZEN Cİ Rİ HE VA YA
GE LOL MA E SİR E GER Â ŞI
Ğİ SAN EM MAN GELŞU BEZ ME GİR

İNCE DEN İNCE
(Sayfa 2)

ZERTAR = ALTIN TEL, SIRMA, GÜNEŞ İŞİNİ
PEZİR = KABUL EDEN
CİHAN = DEVİR, DÜNYA
DAR = DAR AĞACI, TUTAN, SAHİP, MALİK, SAVAŞ
LÂ NE = YUVA

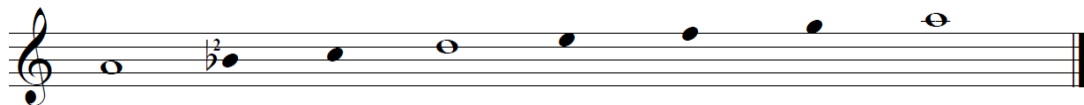
Şekil 56. Erzurum Yöresine Ait "İnceden İnce" Adlı Türkünün Notası

Karar Sesi (Durağı) : La (Dügâh) perdesidir.

Güçlüsü: Re (Nevâ) perdesidir.

Seyri: Eserde Uşşâk makamının karakteristik yapısına dayanılarak genel manadaki çıkıcılık arz edilip, seyrinin geniş açıklamada güçlü perdesi ve civarından başladığı belirtilmiştir.

Dizisi: Makamsal analizi yapılan eserin dizisi, GTM kaynaklarında Uşşâk Makamı Dizisi olarak adlandırılmıştır.

Donanımı: Eserin donanımında “Si bemol 2” değıştirici işareti kullanılmıştır.

Yedeni: Analizi yapılan eserde yeden sesi kullanılmamıştır.

Genişlemesi: Analizi yapılan eserde genişleme bulunmamaktadır. Yalnız makamın dizisi üzerinde seyir yapılmıştır.

Asma Kalış Perdeleri: Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde; eserin asma kalışları makamın kendi içerisinde Uşşaklı ve Nevâ perdesinde yarım kararlı olarak görülmektedir. Eserde Segâh perdesinde Segâhlı bir kalış söz konusu değildir. Segâh perdesindeki vurguların Uşşak makamının karakteristik yapısından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca eser, makamın dörtlüsü ile A cümlenin tekrarı şeklinde oluşmuştur.

A CÜMLESİ

BU GÜN SA BA HI LE VI SA LI YA RI
DE YİN BA NA BİR HA BER VAR
İN CE DE Yİ NİN CE

Eserin A cümlesi incelendiğinde, makamın gcl perdesi olan Re (Nevâ) perdesinin eser içerisinde vurgulandığı görülmüştür. Eserde Segâh perdesi önemsenmiş ve Uşşak makamı hissiyatını daha da ortaya ikarmıştır. Ayrıca makamın dörtlüsü ile La (Dğâh) perdesine ulaşılmış ve burada tam karar yapılmıştır.

B CÜMLESİ

O BO YU ZER TA RIN HA YA LI YA RI
DEN YÜZ BIN NE SE RI VA YIR
İN CE DEN İN CE İN CE DE YİN İN CE

Eserin B cümlesi incelendiğinde, Çârgâh perdesinin sık sık kullanılmasına rağmen burada Çârgâh çeşnili bir asma kalış olmadığı görülmüştür. Ayrıca Uşşâk makamının çıkıcılığı B cümlesinde Uşşâk dörtlüsü ile gösterilmiştir.

P.T.M.İ: Eserde kullanılan perdeler Dügâh, Segâh, Çârgâh, Nevâ ve Hüseyinî'dir.

Seyir: Eserde seyire güçlü perdesi ve civarından başlanmıştır. Geleneksel Türk Müziği literatürü incelendiğinde, Uşşâk makamının çıkıcı bir seyir karakterine sahip olması sebebiyle seyre karar perdesi ve civarından başlamak durumundadır. Araştırmanın örneklemine alınan “İnceden İnce” adlı eserin, Uşşâk makamının literatürde belirtilen özelliklerinde kullanıldığı görülmektedir. Bu sebeple eser her ne kadar güçlü ve civarından başlamış olsa da, eserin bütünü göz önüne alındığında seyir karakterinin çıkıcı olduğu tespit edilmiştir. Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde, Uşşâk makamının en önemli karakteristik perdelerinden biri olan Segâh perdesinin baskın bir şekilde gösterildiği tespit edilmiştir. Ayrıca eserin güçlü perdesi olan Re (Nevâ) perdesi vurgulanmış, La(Dügâh) perdesinde Uşşâklı tam karar yapılmıştır. Makamsal analizi yapılan eserin seyri, durağı, asma kalışları ve diğer özellikleri göz önünde bulundurularak, incelenen eserin Uşşâk karakterli olduğunu söylemek mümkün olacaktır.

3. TRT Repertuarında bulunan 807 numaralı "Suda Balık Yan Gider"
isimli eserin Makamsal açıdan analizi

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI TMM REPERTUAR SIRA NO: 807 İNCELEME TARİHİ 4.10.1974	DERLEYEN M. SARISÖZEN
YÖRESİ HİNİS	DERLEME TARİHİ 4.5.1944
KİMDEN ALINDIĞI HAYRİYE TEMİZKALP	NOTAYA ALAN M. SARISÖZEN
SÜRESİ	

SUDA BALIK YAN GİDER

SUDA BALIK YAN GİDER
(Sayfa 2)

1
SUDA BALIK YAN GİDER (Yandı aman aman aman)
AÇMA YARAM KAN GİDER (Yaralıyam bana deyme bayqınam gel qönüm eyte)
BUNA TABİB NEYLESİN (Yandı aman aman aman)
ECEL GELMİŞ CAN GİDER (Yaralıyam bana deyme bayqınam gel qönüm eyte)

2
SU BAŞI DUMAN OLDU (Yandı aman aman aman)
HALLERİM YAMAN OLDU (Yaralıyam bana deyme bayqınam gel qönüm eyte)
BANA DERT AÇAN GÜZEL (Yandı aman aman aman)
ELLERE DERMAN OLDU (Yaralıyam bana deyme bayqınam gel qönüm eyte)

Şekil 57. Erzurum Yöresine Ait "Suda Balık Yan Gider" Adlı Türkünün Notası

Eserin A cümlesi incelendiğinde, Segâh perdesinin Çârgâh'a atıfta bulunduğu görülmüştür. Ayrıca yerinde Uşşâk dörtlüsüyle uşaklı tam kalış yapıldığı da tespit edilmiştir.

P.T.M.İ: Eserde kullanılan perdeler Dügâh, Segâh, Çârgâh ve Nevâ'dır.

Seyir: Eserde seyir'e güçlü perdesi ve civarından başlanmıştır. Geleneksel Türk Müziği literatürü incelendiğinde, Uşşâk makamının çıkıcı bir seyir karakterine sahip olması sebebiyle seyre karar perdesi ve civarından başlamak durumundadır. Araştırmanın örnekleme alınan "Suda Balık Yan Gider" adlı eserin, Uşşâk makamının literatürde belirtilen özelliklerinde kullanıldığı görülmektedir. Bu sebeple eser her ne kadar güçlü ve civarından başlamış olsa da, eserin bütünü göz önüne alındığında seyir karakterinin çıkıcı olduğu tespit edilmiştir. Eserin seyri incelendiğinde, Segâh ve Çârgâh perdelerinin vurgulandığı görülmüştür. Ayrıca Nevâ üzerindeki güçlü ve makamın seyrini oluşturan diğer özellikler gösterildikten sonra Dügâh perdesinde Uşşâklı tam karar yapılmıştır. Makamsal analizi yapılan eserin seyri, durağı, asma kalışları ve makamı oluşturan diğer özellikleri göz önünde bulundurularak, incelenen eserin Uşşâk karakterli olduğunu söylemek mümkün olacaktır.

4. TRT Repertuarında bulunan 4051 numaralı "Liverimin Kaytanı"
isimli eserin Makamsal açıdan analizi

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
TMM REPERTUAR SIRA No: 1178
İNCELEME TARİHİ: 4_12_1975

DERLEYEN
M.SARISÖZEN

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
FETHİ RASİLOĞLU

SÜRESİ:

LİVERİMİN KAYTANI

DERLEME TARİHİ
14_3_1946

NOTAYA ALAN
M. SARISÖZEN

Lİ VE Rİ MİN KAY TA NI Lİ VE Rİ MİN
A LEL MA NİN DÖR DÜ NÜ A LEL MA NİN
KAY DÖR TA NI NÜ SEN GEL DİN YA RİM HA NI
SEV SEV Yİ DİN DİN MER Dİ Nİ
SEN SEV GEL DİN YA RİM HA NI SE Nİ SE VEN
ÇO KO LUR SE SE Nİ SE VEN ÇO KO LUR
ZEL DEN SEV SE VER SEN GÜ ZEL DEN SEV
CAN DAN SE VE NİN HA NI CAN DAN YA
ÇEK ME ÇİR KİN DER Dİ Nİ ÇEK ME ÇİR
RE KİN NİN HA NI OY HE NOM HE NOM HE NOM
OY HE NOM HE NOM HE NOM EL LER KI NA
Lİ HE NOM GÖZ LER SÜR ME Lİ HE NOM

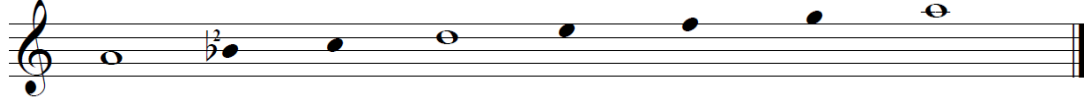
Şekil 58. Erzurum Yöresine Ait "Liverimin Kaytanı" Adlı Türkünün Notası

Karar Sesi (Durağı) : La (Dügâh) perdesidir.

Güçlüsü: Re (Nevâ) perdesidir.

Seyri: Analizi yapılan eser çıkıcı bir seyre sahiptir.

Dizisi: Makamsal analizi yapılan eserin dizisi, GTM kaynaklarında Uşşâk Makamı Dizisi olarak adlandırılmıştır.

Donanımı: Eserin donanımında “Si bemol 2” değiştirici işareti kullanılmıştır.

Yedeni: Analizi yapılan eserde yeden sesi kullanılmadığı tespit edilmiştir.

Genişlemesi: Analizi yapılan eserde genişleme bulunmamaktadır. Yalnız makamın dizisi üzerinde seyir yapılmıştır.

Asma Kalış Perdeleri: Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde; eserin asma kalışları makamın kendi içerisinde Uşşâklı ve Nevâ perdesinde yarım kararlı olarak görülmektedir. Ayrıca eserin tamamı makamın dörtlüsü ile A cümlesinin tekrarı şeklinde oluşmuştur

A CÜMLEŞİ

Eserin A cümlesi incelendiğinde, Re (Nevâ) perdesinde güçlü ile birlikte Segâh ve Çârgâh perdelerinin de çeşnili bir kalış yapılmadan vurgulandığı tespit edilmiştir. Ayrıca makamın dörtlüsü ile La (Dügâh) perdesinde Uşşâklı tam kararlı kalış yapılmıştır.

P.T.M.İ: Eserde kullanılan perdeler Dügâh, Segâh, Çârgâh ve Nevâ'dır.

Seyir: Seyir'e karar perdesi ve civarından başlanmıştır. Eserde makamın güçlü perdesi olan Re (Nevâ) perdesi kalışlar yapılmış, Segâh ve Çârgâh perdelerindeki vurgular da gösterilip Uşşâk dörtlüsü ile karar perdesine ulaşılmıştır. Ayrıca

Uşşâk makamının çıkıcı seyir karakteri eser içerisinde Uşşâk dörtlüsü ile gösterilmiştir. Makamsal analizi yapılan eserin seyri, durağı, asma kalışları ve makamı oluşturan diğer özellikleri göz önünde bulundurularak, incelenen eserin Uşşâk karakterli olduğunu söylemek mümkün olacaktır.

5. TRT Repertuarında bulunan 1220 numaralı "Tarla Tumbu Yumuşak" isimli eserin Makamsal açıdan analizi

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No:1220
İNCELEME TARİHİ : 8. 1. 1976

DERLEYEN
BAKSEN GÜNAYDIN

DERLEME TARİHİ

YÖRESİ
AŞKALE

KİMDEN ALINDIĞI
SIRMA GÜNAYDIN

TARLA TUMBU YUMUŞAK

NOTAYA ALAN
BAKSEN GÜNAYDIN

SÜRESİ
♩ = 86

TARLA TUMBU YUMUŞAK
BENİM YARIM BİR UŞAK
UŞAKLARI KAYIRMAN
DUVA EDİN KAVUŞAK

Bağlantı
GEL OĞLAN GEL YANIMA
SENİ SARAM CANIMA

2
DAĞDAN KÜZE ENDİRDİM
SÜZE SÜZE ENDİRDİM
BİR VEFASIZ YAR İÇİN
DAĞI DÜZE ENDİRDİM

Bağlantı
3
KARANFİL OYULURMU
TADINA DOYULURMU
GÜZEL SEVEN GENÇLERİN
KOLLARI YORULURMU

Bağlantı

NOT: K ÜZE: TESTİ
TUMP: TOPRAK YIĞINTISI, TARLA HUDUDU

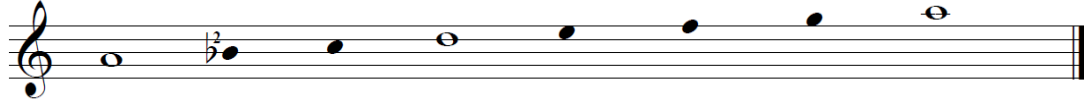
Şekil 59. Erzurum Yöresine Ait "Tarla Tumbu Yumuşak " Adlı Türkünün Notası

Karar Sesi (Durağı) : La (Dügâh) perdesidir.

Güçlüsü: Re (Nevâ) perdesidir.

Seyri: Analizi yapılan eser çıkıcı bir seyre sahiptir.

Dizisi: Makamsal analizi yapılan eserin dizisi, GTM kaynaklarında Uşşâk Makamı Dizisi olarak adlandırılmıştır.

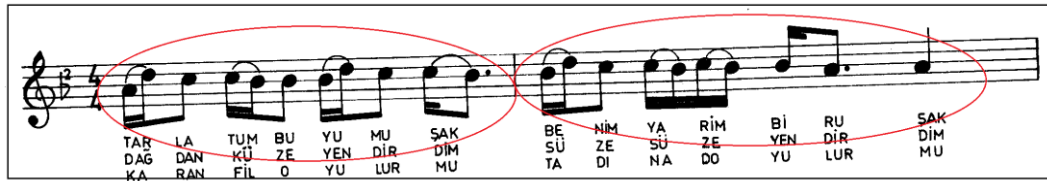
Donanımı: Eserin donanımında “Si bemol 2” değıştirici işareti kullanılmıştır.

Yedeni: Analizi yapılan eserde yeden sesi kullanılmamıştır.

Genişlemesi: Analizi yapılan eserde genişleme bulunmamaktadır. Yalnız makamın dizisi üzerinde seyir yapılmıştır.

Asma Kalış Perdeleri: Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde; eserin asma kalışları makamın kendi içerisinde Uşşâklı olarak görülmektedir. Eserde Segâh perdesinde Segâhlı bir kalış söz konusu değildir. Segâh perdesindeki vurguların Uşşâk makamının karakteristik yapısından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca eser, makamın dörtlüsü ile A cümlesinin tekrarı şeklinde oluşmuştur.

A CÜMLESİ

Eserin A cümlesi incelendiğinde, Segâh perdesinin vurgulandığı görülmektedir. Ayrıca makamın dörtlüsü ile La (Dügâh) perdesine ulaşılmış ve burada tam karar yapılmıştır.

P.T.M.İ: Eserde kullanılan perdeler Dügâh, Segâh, Çârgâh ve Nevâ’dır.

Seyir: Eserde seyire güçlü perdesi ve civarından başlanmıştır. Geleneksel Türk Müziği literatürü incelendiğinde, Uşşâk makamının çıkıcı bir seyir karakterine sahip olması sebebiyle seyre karar perdesi ve civarından başlamak durumundadır. Araştırmamızın örnekleme alınan “Tarla Tumbu Yumuşak” adlı eserin, Uşşâk

makamının literatürde belirtilen özelliklerinde kullanıldığı görülmektedir. Bu sebeple eser her ne kadar güçlü ve civarından başlamış olsa da, eserin bütünü göz önüne alındığında seyir karakterinin çıkıcı olduğu tespit edilmiştir. Eserin seyri incelendiğinde, Segâh perdesinin vurgulandığı görülmüştür. Makamın seyrini oluşturan diğer özellikler gösterildikten sonra Dügâh perdesinde Uşşâklı tam karar yapılmıştır. Makamsal analizi yapılan eserin 4 ses içerisinde yer alması, seyri, durağı, asma kalışları ve makamı oluşturan diğer özellikleri göz önünde bulundurularak, incelenen eserin Uşşâk karakterli olduğunu söylemek mümkün olacaktır.

6. TRT Repertuarında bulunan 1249 numaralı "Gel Gidelim Sevdığım" isimli eserin Makamsal açıdan analizi

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No:1249
İNCELEME TARİHİ : 4 - 2 - 1976

DERLEYEN
ATEŞ KÖYOĞLU

DERLEME TARİHİ
14-3-1974

YÖRESİ
HİNİS

KİMDEN ALINDIĞI
HİNİS EKİBİ

SÜRE : ♩ = 96

GEL GİDELİM SEVDİĞİM

NOTAYA ALAN
ATEŞ KÖYOĞLU

—1—
GEL GİDELİM SEVDİĞİM ÇİCEKLİ YAYLALARA,
HER İKİMİZ SEVDALI BAKARIZ AYNALARA,
HER İKİMİZ SEVDALI LELE, BAKARIZ AYNALARA.

—2—
YAĞMUR YAĞAR SÜZÜLMEZ, YOLLAR ÇAMUR GEÇİLMEZ,
GEL GAÇALIM SEVDİĞİM BÖYLE BEKÂR GEZİLMEZ,
GEL GAÇALIM SEVDALIM LELE BÖYLE BEKÂR GEZİLMEZ.

—3—
ATIMIN ZENCİRİNİ SUYA BATIRAMADIM,
ŞU DİVANE GÖNLÜMÜ YOLA GETİREMEDİM,
ŞU DİVANE GÖNLÜMÜ LELE YOLA GETİREMEDİM.

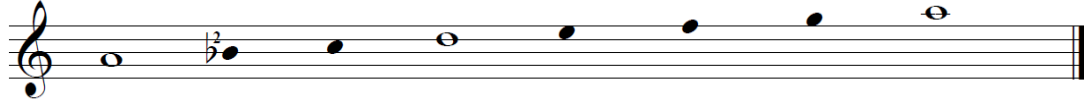
Şekil 60. Erzurum Yöresine Ait "Gel Gidelim Sevdığım" Adlı Türkünün Notası

Karar Sesi (Durağı) : La (Dügâh) perdesidir.

Güçlüsü: Re (Nevâ) perdesidir.

Seyri: Analizi yapılan eser çıkıcı bir seyre sahiptir.

Dizisi: Makamsal analizi yapılan eserin dizisi, GTM kaynaklarında Uşşâk Makamı Dizisi olarak adlandırılmıştır.

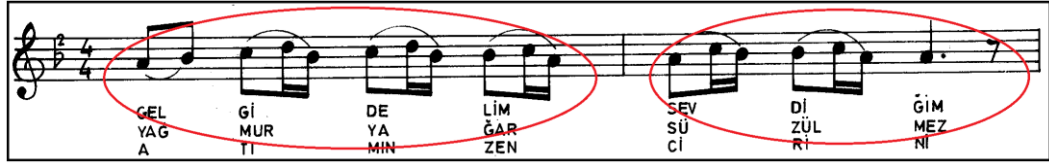
Donanımı: Eserin donanımında “Si bemol 2” değıştirici işareti kullanılmıştır.

Yedeni: Analizi yapılan eserde yeden sesi kullanılmamıştır.

Genişlemesi: Analizi yapılan eserde genişleme bulunmamaktadır. Yalnız makamın dizisi üzerinde seyir yapılmıştır.

Asma Kalış Perdeleri: Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde; eserin asma kalışları makamın kendi içerisinde Uşşâklı olarak görülmektedir. Ayrıca eser, makamın dörtlüsü ile A cümlesinin tekrarı şeklinde oluşmuştur.

A CÜMLESİ

Eserin A cümlesi incelendiğinde, Segâh perdesi vurgulanarak karar perdesine olan iniş güçlendirilmiş ve makamın dörtlüsü ile Uşşâklı tam karar yapılmıştır.

P.T.M.İ: Eserde kullanılan perdeler Dügâh, Segâh, Çârgâh, Nevâ ve Muhayyer'dir.

Seyir: Seyir'e karar perdesi ve civarından makamın dörtlüsü ile başlanmıştır. Eserde Segâh perdesindeki vurgular, ilgili makamın çıkıcılığı ve seyir özellikleri gösterilip, La (Dügâh) perdesi üzerinde Uşşâk dörtlüsü ile tam karar verilmiştir. Makamsal analizi yapılan eserin seyri, durağı, asma kalışları ve makamı oluşturan diğer özellikleri göz önünde bulundurularak, incelenen eserin Uşşâk karakterli olduğunu söylemek mümkün olacaktır.

sebeple eser her ne kadar güçlü ve civarından başlamış olsa da, eserin bütünü göz önüne alındığında seyir karakterinin çıkıcı olduğu tespit edilmiştir. Eserin seyri incelendiğinde, Segâh perdesinin vurgulandığı görülmüştür. Ayrıca eserin güçlüsü olan Nevâ perdesi ve makamın seyrini oluşturan diğer özellikler gösterildikten sonra Dügâh perdesinde Uşşâklî tam karar yapılmıştır. Makamsal analizi yapılan eserin seyri, durağı, asma kalışları ve makamı oluşturan diğer özellikleri göz önünde bulundurularak, incelenen eserin Uşşâk karakterli olduğunu söylemek mümkün olacaktır.

8. TRT Repertuarında bulunan 1252 numaralı "Gayalar Direk Direk" isimli eserin Makamsal açıdan analizi

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 1252
İNCELEME TARİHİ : 4 - 2 - 1976

DERLEYEN
ATEŞ KÖYOĞLU

YÖRESİ
HİNİS

KİMDEN ALINDIĞI
BEDRETTİN CEYLAN

SÜRE : ♩ = 88

DERLEME TARİHİ
14_3_1974

NOTAYA ALAN
ATEŞ KÖYOĞLU

GAYALAR DİREK DİREK

— 1 —
GAYALAR DİREK DİREK, ÇINAR O GİZİN ANASI,
SUYU NERDEN İNDİREK, DİLOY, DİLBER O GİZİN ANASI,
YAR ORADA, BEN BURDA, ÇINAR O GİZİN ANASI,
NASIL DAYANSIN YÜREK, DİLOY, DİLBER O GİZİN ANASI.

— 2 —

— 3 —

GAYADAN İNDİK DÜZE, ÇINAR O GİZİN ANASI, HİNİS'A GAR YAĞIYOR, ÇINAR O GİZİN ANASI,
NAZARMI DEĞDİ BİZE, DİLOY, DİLBER O GİZİN ANASI, GÜŞ YUVAYA DÖNÜYOR, DİLOY, DİLBER O GİZİN ANASI,
ELLER DÜĞÜN EDİYOR, ÇINAR O GİZİN ANASI, BENİM YUVAM YOK DİYE, ÇINAR O GİZİN ANASI,
BİZİMKİ GALDI GÜZE, DİLOY, DİLBER O GİZİN ANASI. ELLER BENİ GİNİYOR, DİLOY, DİLBER O GİZİN ANASI.

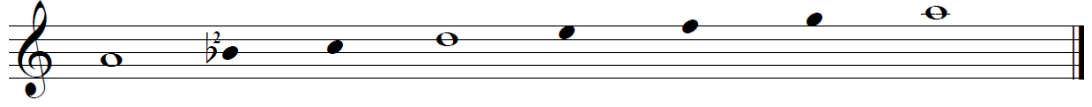
Şekil 62. Erzurum Yöresine Ait "Gayalar Direk Direk" Adlı Türkünün Notası

Karar Sesi (Durağı) : La (Dügâh) perdesidir.

Güçlüsü: Re (Nevâ) perdesidir.

Seyri: Analizi yapılan eser çıkıcı bir seyre sahiptir.

Dizisi: Makamsal analizi yapılan eserin dizisi, GTM kaynaklarında Uşşâk Makamı Dizisi olarak adlandırılmıştır.

Donanımı: Eserin donanımında “Si bemol 2” değıştirici işareti kullanılmıştır.

Yedeni: Analizi yapılan eserde yeden sesi olarak Sol (Rast) perdesi kullanılmıştır.

Genişlemesi: Analizi yapılan eserde genişleme bulunmamaktadır. Yalnız makamın dörtlüsü üzerinde seyir yapılmıştır.

Asma Kalış Perdeleri: Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde; eserin asma kalışları makamın kendi içerisinde Uşşâklı olarak görülmektedir. Çârgâh perdesinde bir asma kalış bulunmamaktadır. Yalnız Çârgâh perdesinin vurgulandığı görülmektedir. Ayrıca eser, makamın dörtlüsü ile A cümlesinin tekrarı şeklinde oluşmuştur.

A CÜMLESİ

GA YA LAR Dİ REK Dİ RE ÇI NA RO GI Zİ
GA YA DAN İN DI K DÜ ZE
HI NI SA GAR YA GI YO

NA NA SI
.. ..
.. ..

Eserin A cümlesi incelendiğinde, Çârgâh perdesinin vurgulandığı görülmektedir. Çârgâh makamının yeden sesi olan Segâh perdesinin kullanılıp hemen Çârgâh perdesinde kalış yapılması, eserde Çârgâh hissiyatını ortaya çıkartmıştır. Yalnız Çârgâh perdesindeki kalışlarda Çârgâh dizisi veya Çârgâh beşlisi ile bir çeşni görülmediğinden, buradaki kalışların Çârgâhlı asma kalış olduğunu söylemek mümkün olmayacaktır. Ayrıca eserde makamın dörtlüsü ile Uşşâklı tam kalış yapılmıştır.

P.T.M.İ: Eserde kullanılan perdeler Rast, Dügâh, Segâh, Çârgâh ve Nevâ'dır.

Seyir: Seyir'e güçlü perdesi ve civarından başlanmıştır. Eserde Çârgâh perdesinde Çârgâhlı asma kalış ve makamın seyir özellikleri gösterilip, La (Dügâh) perdesi

üzerinde Uşşâk dörtlüsü ile tam karar verilmiştir. Makamsal analizi yapılan eserin seyri, durağı, asma kalışları ve makamı oluşturan diğer özellikleri göz önünde bulundurularak, incelenen eserin Uşşâk karakterli olduğunu söylemek mümkün olacaktır.

9. TRT Repertuarında bulunan 1253 numaralı "Bahçayı Bellediler" isimli eserin Makamsal açıdan analizi

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T.H.M. REPERTUAR SIRA No: 1253
İNCELEME TARİHİ: 4-2-1976

DERLEYEN
ATEŞ KÖYOĞLU

YÖRESİ
HİHNİS

KİMDEN ALINDIĞI
OSMAN ELDENİZ

SÜRE: ♩ = 92

DERLEME TARİHİ
14-3-1974

NOTAYA ALAN
ATEŞ KÖYOĞLU

BAHÇAYI BELLEDİLER

— 1 —

BAHÇAYI BELLEDİLER, ÖMRÜM OY DİZ GIRMA YAR,
SUYUNU GÖLEDİLER,
BEN BİR YAR SEVMEYİNEN,
ADIMI DİLEDİLER. ..

— 2 —

BAHÇAYI GIRCİ DUTTU, ÖMRÜM OY DİZ GIRMA YAR, BAHÇAYA GUZU GİRDİ, ÖMRÜM OY DİZ GIRMA YAR,
GİBİNİ İNCİ DUTTU, TÛYÜ GİRMİZİ GİRDİ
BEN BİR YAR SEVMEYİNEN, BEN YARİ ARAR İKEN,
ALEMİ SANCI DUTTU, YARAMA SIZI GİRDİ,

— 3 —

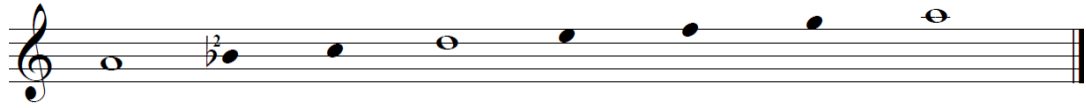
Şekil 63. Erzurum Yöresine Ait "Bahçayı Bellediler" Adlı Türkünün Notası

Karar Sesi (Durağı) : La (Dügâh) perdesidir.

Güçlüsü: Re (Nevâ) perdesidir.

Seyri: Eserde Uşşâk makamının karakteristik yapısına dayanılarak genel manadaki çıkıcılık arz edilip, seyrinin geniş açıklamada güçlü perdesi ve civarından başladığı belirtilmiştir.

Dizisi: Makamsal analizi yapılan eserin dizisi, GTM kaynaklarında Uşşâk Makamı Dizisi olarak adlandırılmıştır.

Donanımı: Eserin donanımında “Si bemol 2” değiştirici işareti kullanılmıştır.

Yedeni: Analizi yapılan eserde yeden sesi olarak Sol (Rast) perdesi kullanılmıştır.

Genişlemesi: Analizi yapılan eserde genişleme bulunmamaktadır. Yalnız makamın dörtlüsü üzerinde seyir yapılmıştır.

Asma Kalış Perdeleri: Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde; eserin asma kalışları makamın kendi içerisinde Uşşâklı olarak görülmektedir. Segâh perdesinin ise Çârgâh’a atıf yaptığı ve Çârgâh perdesinin vurgulandığı görülmektedir. Ayrıca eser, makamın dörtlüsü ile A cümlesinin tekrarı şeklinde oluşmuştur.

A CÜMLESİ

BAH ÇA YI BEL LE Dİ LE Rİ ÖM RÜ MO — Y
BAH ÇA YI GIR CI DUT TU —
BAH ÇA YA GU ZU GIR DI —

DİZ GIR MA YA Rİ SU YU NU GÖL LE Dİ LE Rİ ÖM RÜ
.. TŪ Bİ Nİ İN CI DUT TU —
TŪ YŪ Nİ GIR MI Zİ GIR DI

MO — Y DİZ GIR MA YAR
..

Eserin A cümlesi incelendiğinde, Çârgâh perdesinin vurgulandığı görülmektedir. Fakat buradaki vurguyu bir asma kalış olarak nitelendirmek mümkün değildir. İlgili makamın kendisine has bir özellik olduğu düşünülmektedir. Eserde Nevâ perdesi ise Uşşâk makamının güçlüsü olarak görülmektedir. Ayrıca eserde makamın dörtlüsü ile Uşşâklı tam karar yapılmıştır.

P.T.M.İ: Eserde kullanılan perdeler Rast, Dügâh, Segâh, Çârgâh ve Nevâ'dır.

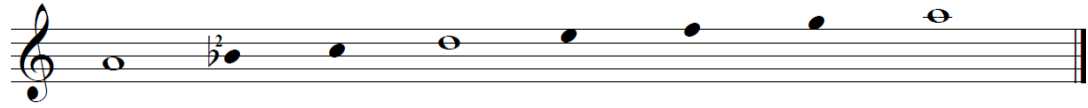
Seyir: Eserde seyire güçlü perdesi ve civarından başlanmıştır. Geleneksel Türk Müziği literatürü incelendiğinde, Uşşâk makamının çıkıcı bir seyir karakterine sahip olması sebebiyle seyre karar perdesi ve civarından başlamak durumundadır. Araştırmanın örnekleme alınan “Bahçayı Bellediler” adlı eserin, Uşşâk makamının literatürde belirtilen özelliklerinde kullanıldığı görülmektedir. Bu sebeple eser her ne kadar güçlü ve civarından başlamış olsa da, eserin bütünü göz önüne alındığında seyir karakterinin çıkıcı olduğu tespit edilmiştir. Eserin seyri incelendiğinde, Çârgâh perdesinin vurgulandığı görülmüştür. Ayrıca makamın güçlü perdesi olan Nevâ üzerindeki vurgular ve makamın seyrini oluşturan diğer özellikler gösterildikten sonra Dügâh perdesinde Uşşâklı tam karar yapılmıştır. Makamsal analizi yapılan eserin seyri, durağı, asma kalışları ve makamı oluşturan diğer özellikleri göz önünde bulundurularak, incelenen eserin Uşşâk karakterli olduğunu söylemek mümkün olacaktır.

Karar Sesi (Durağı) : La (Dügâh) perdesidir.

Güçlüsü: Re (Nevâ) perdesidir.

Seyri: Eserde Uşşâk makamının karakteristik yapısına dayanılarak genel manadaki çıkıcılık arz edilip, seyrinin geniş açıklamada güçlü perdesi ve civarından başladığı belirtilmiştir.

Dizisi: Makamsal analizi yapılan eserin dizisi, GTM kaynaklarında Uşşâk Makamı Dizisi olarak adlandırılmıştır.

Donanımı: Eserin donanımında “Si bemol 2” değiştirici işareti kullanılmıştır.

Yedeni: Analizi yapılan eserde yeden sesi olarak Sol (Rast) perdesi kullanılmıştır.

Genişlemesi: Analizi yapılan eserde genişleme bulunmamaktadır. Yalnız makamın dizisi üzerinde seyir yapılmıştır.

Asma Kalış Perdeleri: Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde; eserin asma kalışları makamın kendi içerisinde Uşşâklı olarak, Çârgâh perdesinde ise Çârgâh üçlüsü ile görülmektedir. Ayrıca eser A+B şeklindeki iki cümleden oluşmuştur.

A CÜMLESİ

ÇAY DA BA LİK YA N Gİ DER NA RI GÜ LÜM
ÇAY BA ŞI DU MA NO LUR
NA RI GÜ LÜM NA RI GÜ LÜ ME Yİ DOST GÜ LÜ
ME Yİ DOST GÜ LÜ ME Yİ

Eserin A cümlesi incelendiğinde, Çârgâh perdesine Segâh perdesinin atfı yaptığı ve Çârgâh perdesinin vurgulandığı görülmektedir. Ayrıca eserde Nevâ perdesinde yarım karar ve Dügâh perdesinde Uşşâklı tam karar yapılmıştır.

B CÜMLESİ

AC MA YA
HAL LE RI M

RA M KA N GI DE LU R
NAR GÜ LÜ ME Yİ

DOST GÜ LÜ ME Y

Eserin B cümlesi incelendiğinde, Çârgâh perdesinde, Segâh perdesinde ve Nevâ perdesinde vurgular tespit edilmiştir. Rast perdesine olan iniş ise Uşşâk makamının yedeni olarak düşünülebilir. Ayrıca eser içerisinde ilgili makamın dörtlüsü gösterilmiştir. Uşşâklı tam karar vermiştir.

P.T.M.İ: Eserde kullanılan perdeler Rast, Dügâh, Segâh, Çârgâh, Nevâ ve Hüseyinî'dir.

Seyir: Eserde seyir'e güçlü perdesi ve civarından başlanmıştır. Geleneksel Türk Müziği literatürü incelendiğinde, Uşşâk makamının çıkıcı bir seyir karakterine sahip olması sebebiyle seyir karar perdesi ve civarından başlamak durumundadır. Araştırmanın örneğine alınan "Çayda Balık Yan Gider" adlı eserin, Uşşâk makamının literatürde belirtilen özelliklerinde kullanıldığı görülmektedir. Bu sebeple eser her ne kadar güçlü ve civarından başlamış olsa da, eserin bütünü göz önüne alındığında seyir karakterinin çıkıcı olduğu tespit edilmiştir. Eserin seyri incelendiğinde, Çârgâh perdesinin Çârgâh üçlüsü ile vurgulandığı görülmüştür. Rast perdesine olan düşüşler Uşşâk makamının karakteristik yapısını daha da ön plana çıkarmıştır. Ayrıca makamın güçlü perdesi olan Nevâ perdesi üzerindeki vurgular ve makamın seyrini oluşturan diğer özellikler gösterildikten sonra Dügâh perdesinde Uşşâklı tam karar yapılmıştır. Makamsal analizi yapılan eserin seyri, durağı, asma kalışları ve makamı oluşturan diğer özellikleri göz önünde bulundurularak, incelenen eserin Uşşâk karakterli olduğunu söylemek mümkün olacaktır.

11. TRT Repertuarında bulunan 1285 numaralı "Ekdiğim Yonca" isimli eserin Makamsal açıdan analizi

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 1285
İNCELEME TARİHİ: 24_5_1977

DERLEYEN
YÜCEL PAŞMAKCI

YÖRESİ
ERZURUM

DERLEME TARİHİ
24_11_1966

KİMDEN ALINDIĞI
MUHARREM AKKUŞ

NOTAYA ALAN
YÜCEL PAŞMAKCI

SÜRE :

EK Dİ ĞİM YON CA BIÇ Dİ ĞİM YON CA
EK Dİ ĞİM DA RI BIÇ Dİ ĞİM DA RI
EK Dİ ĞİM AR PA BIÇ Dİ ĞİM AR PA

SEV Dİ ĞİM GON CA OY LE LE LE LE VAY LE LE
SEV Dİ ĞİM SA RI " " " " " " " " " "
SEV Dİ ĞİM KÖR PE " " " " " " " " " "

LE LE E Lİ NE Lİ ME KO LUN BOY NU MA
" " " " " " " " " " " " " "

YAR HA VA LAN MI... Ş GEL MEZ YA Nİ MA
" " " " " " " " " " " " " "

-1-
EK Dİ ĞİM YONCA
BIÇ Dİ ĞİM YONCA
SEV Dİ ĞİM GONCA
Bağlantı { OY LELE LELE
VAY LELE LELE
ELİN ELİME
KOLUN BOYNUMA
YAR HAVALANMIS
GELMEZ YANIMA

-2-
EK Dİ ĞİM DARI
BIÇ Dİ ĞİM DARI
SEV Dİ ĞİM SARI
Bağlantı

-3-
EK Dİ ĞİM ARPA
BIÇ Dİ ĞİM ARPA
SEV Dİ ĞİM KÖRPE
Bağlantı.

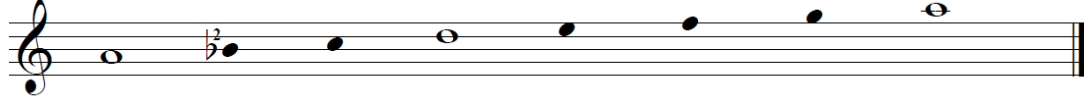
Şekil 65. Erzurum Yöresine Ait "Ekdiğim Yonca " Adlı Türkünün Notası

Karar Sesi (Durağı) : La (Dügâh) perdesidir.

Güçlüsü: Re (Nevâ) perdesidir.

Seyri: Eserde Uşşâk makamının karakteristik yapısına dayanılarak genel manadaki çıkıcılık arz edilip, seyrinin geniş açıklamada güçlü perdesi ve civarından başladığı belirtilmiştir.

Dizisi: Makamsal analizi yapılan eserin dizisi, GTM kaynaklarında Uşşâk Makamı Dizisi olarak adlandırılmıştır.

Donanımı: Eserin donanımında “Si bemol 2” değiştirici işareti kullanılmıştır.

Yedeni: Analizi yapılan eserde yeden sesi kullanılmamıştır.

Genişlemesi: Analizi yapılan eserde genişleme bulunmamaktadır. Yalnız makamın dizisi üzerinde seyir yapılmıştır.

Asma Kalış Perdeleri: Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde; eserin asma kalışları yalnız makamın kendi içerisinde Uşşâklı olarak ve Nevâ perdesinde yarım kararlı görülmektedir. Ayrıca eserin tamamının A şeklindeki bir cümleden oluştuğu tespit edilmiştir.

A CÜMLESİ

10/8

EK Dİ ĞİM YON CA BİÇ Dİ ĞİM YON CA
EK Dİ ĞİM DA RI PA BİÇ Dİ ĞİM DA RI PA
EK Dİ ĞİM AR PA BİÇ Dİ ĞİM AR PA

SEV Dİ ĞİM GON CA OY LE LE LE LE VAY LE LE
SEV Dİ ĞİM SA RI PE
SEV Dİ ĞİM KÖR PE

LE LE E Lİ NE Lİ ME KO LUN BOY NU MA
..

YAR HA VA LAN MI... S GEL MEZ YA NI MA
..

Eserin A cümlesi incelendiğinde, Segâh ve Çârgâh perdelerinin Nevâ perdesine atıfta bulunduğu görülmüştür. Segâh ve Çârgâh perdelerinin

güçlendirdiği Nevâ (güçlü) perdesinde ise kalışlar gösterilip, makamın dörtlüsü ile La (Dügâh) perdesinde Uşşâklı tam karar yapılmıştır.

P.T.M.İ: Eserde kullanılan perdeler Dügâh, Segâh, Çârgâh ve Nevâ'dır.

Seyir: Seyir'e güçlü perdesi civarından başlanmıştır. Nevâ perdesinde yarım kararlı kalış ve makamın seyir özellikleri gösterilip, La (Dügâh) perdesi üzerinde Uşşâk dörtlüsü ile tam karar verilmiştir. Makamsal analizi yapılan eserin seyri, durağı, asma kalışları ve makamı oluşturan diğer özellikleri göz önünde bulundurularak, incelenen eserin Uşşâk karakterli olduğunu söylemek mümkün olacaktır.

12. TRT Repertuarında bulunan 1363 numaralı "Ben Bir Kavak"
isimli eserin Makamsal açıdan analizi

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No : 1363
İNCELEME TARİHİ : 25_5_1977

DERLEYEN
SEYFETTİN SİĞMAZ

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
SEYFETTİN SİĞMAZ

BEN BİR KAVAK

SÜRESİ :
♩ = 50

NOTAYA ALAN
SEYFETTİN SİĞMAZ

BE...N BİR KA VA...K YO LÜS TÜ NE
GÜ...N NES VUR MU...Ş BO...Z TE PE NI...N
Bİ TE REM GE LİP Gİ DE...N LE
BA ŞI NA YE Nİ GİR Mİ...Ş O
RE GÖL GE E YA DE REM İR GA LAN
NÜC ÖN DÜR...T YA ŞI NA
MA KA VAK SE Nİ DE KE SE REM
BU DAR BU DAR O DU NE DER
SA TA RAM

-1-
BEN BİR KAVAK YOL ÜSTÜNE BİTEREM
GELİP GİDENLERE GÖLGE EDEREM
Bağlantı: { İRGALANMA KAVAK SENİ DE KESEREM
BUDAR BUDAR ODUN EDER SATARAM
-2-
GÜNEŞ VURMUŞ BOZ TEPENİN BAŞINA
YENİ GİRMİŞ ONÜÇ ÖNDÖRT YAŞINA.
Bağlantı:

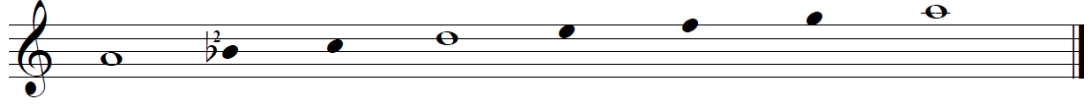
Şekil 66. Erzurum Yöresine Ait "Ben Bir Kavak" Adlı Türkünün Notası

Karar Sesi (Durağı) : La (Dügâh) perdesidir.

Güçlüsü: Re (Nevâ) perdesidir.

Seyri: Analizi yapılan eser çıkıcı bir seyre sahiptir.

Dizisi: Makamsal analizi yapılan eserin dizisi, GTM kaynaklarında Uşşâk Makamı Dizisi olarak adlandırılmıştır.

Donanımı: Eserin donanımında “Si bemol 2” değıştirici işareti kullanılmıştır.

Yedeni: Analizi yapılan eserde yeden sesi kullanılmamıştır.

Genişlemesi: Analizi yapılan eserde genişleme bulunmamaktadır. Yalnız makamın dizisi üzerinde seyir yapılmıştır.

Asma Kalış Perdeleri: Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde, eserin asma kalışları yalnız makamın kendi içerisinde Uşşâklı olarak görülmektedir. Ayrıca eserin tamamı A cümlesinin tekrarı şeklindedir.

A CÜMLEŞİ

Eserin A cümlesi incelendiğinde, ilgili makamın güçlü perdesi olan Re (Nevâ) perdesinde kalışlar tespit edilmiştir. Ayrıca eserde makamın dörtlüsü ile Uşşâklı tam karar yapılmıştır.

P.T.M.İ: Eserde kullanılan perdeler Dügâh, Segâh, Çârgâh, Nevâ ve Hüseyinî’dir

Seyir: Seyir’e karar perdesi civarından başlanmıştır. Eserde ilgili makamın güçlü perdesi olan Nevâ perdesi üzerindeki kalış ve seyir özellikleri gösterilip, La (Dügâh) perdesi üzerinde Uşşâk dörtlüsü ile tam karar verilmiştir. Makamsal analizi yapılan eserin seyri, durağı, asma kalışları ve makamı oluşturan diğer özellikleri göz önünde bulundurularak, incelenen eserin Uşşâk karakterli olduğunu söylemek mümkün olacaktır.

13. TRT Repertuarında bulunan 1518 numaralı “Denizin Kenarında Dönüyor Elek” isimli eserin Makamsal açıdan analizi

T R T MUZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 1518
İNCELEME TARİHİ : 15.2.1978

DERLEYEN
AHMET YAMACI

YÖRESİ
ERZURUM_Aşkale
KİMDEN ALINDIĞI
AĞA TAŞTAN
SÜRESİ : 92

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
AHMET YAMACI

DENİZİN KENARINDA DÖNÜYOR ELEK

DE Nİ ZİN KE NA RIN DA DÖ NÜ YO RE LEK DÖ NÜ YOR
Gİ DE RİM EY LE BE Nİ ZÜ L FU NE BAĞ LA BE Nİ
Gİ DE NE BAK Gİ DE NE BO YU BEN ZER Fİ DA NA

ÇAR SI DA BİR KIZ GÖR DÜM E LİN DE FE NER YA Nİ YOR
ZİL Fİ NEY LE ME Zİ SE GE R DA NA BAĞ LA BE Nİ
HEM SE NE GUR BA NO LAM HE M SE NİN LE Gİ DE NE

—1—
DENİZİN KENARINDA DÖNÜYOR ELEK DÖNÜYOR
ÇARŞIDA BİR KIZ GÖRDÜM ELİNDE FENER YANIYOR

—2—
GİDERİM EYLE BENİ ZİLFİNE BAĞLA BENİ
ZİLFİN EYLEMEZ İSE GERDANA BAĞLA BENİ

—3—
GİDENE BAK GİDENE BOYU BENZER FİDANA
HEM SENE GURBAN OLAM HEM SENİNLE GİDENE

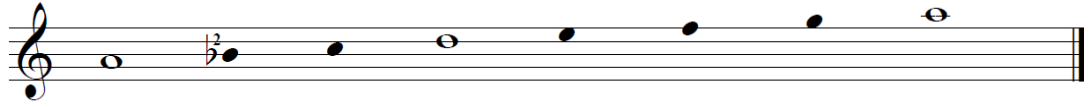
Şekil 67. Erzurum Yöresine Ait "Denizin Kenarında Dönüyor Elek" Adlı Türkünün Notası

Karar Sesi (Durağı) : La (Dügâh) perdesidir.

Güçlüsü: Re (Nevâ) perdesidir.

Seyri: Analizi yapılan eser çıkıcı bir seyre sahiptir.

Dizisi: Makamsal analizi yapılan eserin dizisi, GTM kaynaklarında Uşşâk Makamı Dizisi olarak adlandırılmıştır.

Donanımı: Eserin donanımında “Si bemol 2” değiştirici işareti kullanılmıştır.

Yedeni: Analizi yapılan eserde yeden sesi olarak Sol (Rast) perdesi kullanılmıştır.

Genişlemesi: Analizi yapılan eserde genişleme bulunmamaktadır. Yalnız makamın dizisi üzerinde seyir yapılmıştır.

Asma Kalış Perdeleri: Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde, eserin asma kalışları yalnız makamın kendi içerisinde Uşşâklı olarak görülmektedir. Ayrıca eserin tamamı A cümlesinin tekrarı şeklindedir.

A CÜMLESİ

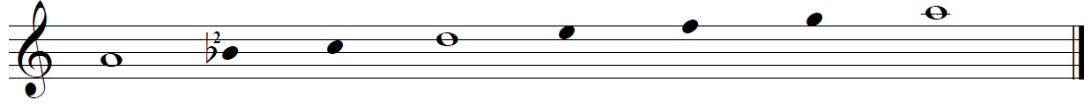
DE Nİ ZİN KE NA RIN DA DÖ NÜ YÖ RE LE K DÖ NÜ YOR
Gİ DE RİM Fİ LE BE Nİ ZÜ L FU NE BAĞ LA BE Nİ
Gİ DE NE BAK Gİ DE NE BO YU BEN ZER Fİ DA NA

Eserin A cümlesi incelendiğinde, Çârgâh perdesinde bir kalış görülmektedir. Yalnız buradaki kalışın Çârgâh çeşniyle yapılmadığı görülmüştür. Eserde Uşşâk makamının güçlü perdesi olan Nevâ perdesi de gösterilmiş ve makamın dörtlüsü ile Uşşâklı tam karar verilmiştir.

P.T.M.İ: Eserde kullanılan perdeler Rast, Dügâh, Segâh, Çârgâh, Nevâ ve Hüseyinî'dir.

Seyir: Seyir'e karar perdesi ve civarından başlanmıştır. Uşşâk makamının karakteristik özelliği olan çıkıcılık seyri eserin giriş bölümünde belirtilmiştir. Çârgâh perdesindeki kalış ve makamın seyir özellikleri gösterilip, La (Dügâh) perdesi üzerinde Uşşâk dörtlüsü ile tam karar verilmiştir. Makamsal analizi yapılan eserin seyri, durağı, asma kalışları ve makamı oluşturan diğer özellikleri göz önünde bulundurularak, incelenen eserin Uşşâk karakterli olduğunu söylemek mümkün olacaktır.

Dizisi: Makamsal analizi yapılan eserin dizisi, GTM kaynaklarında Uşşâk Makamı Dizisi olarak adlandırılmıştır.

Donanımı: Eserin donanımında “Si bemol 2” değıştirici işareti kullanılmıştır.

Yedeni: Analizi yapılan eserde yeden sesi olarak Sol (Rast) perdesi kullanılmıştır.

Genişlemesi: Analizi yapılan eserde genişleme bulunmamaktadır. Yalnız makamın dizisi üzerinde seyir yapılmıştır.

Asma Kalış Perdeleri: Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde; eserin asma kalışları yalnız makamın kendi içerisinde Uşşâklı olarak ve Nevâ perdesinde yarım kararlı görülmektedir. Eserde Segâh perdesinde Segâhlı bir kalış söz konusu değildir. Segâh perdesindeki vurguların Uşşâk makamının karakteristik yapısından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca eser A+B+C şeklindeki cümlelerden oluşmuştur.

A CÜMLESİ

Eserin A cümlesi incelendiğinde, Çârgâh perdesindeki vurgular Çârgâh hissiyatı doğurmuştur. Ancak tam anlamıyla Çârgâh makamına bir geçki ve asma kalış görülmemektedir. Ayrıca eserde makamın dörtlüsü ile Uşşâklı tam kalış yapılmıştır.

B CÜMLESİ

Eserin B cümlesi incelendiğinde, Segâh perdesi üzerinden Çârgâh perdesine atıfların bulunduğu ve bu perde üzerinde baskın bir şekilde durulduğu görülmüştür.

C CÜMLESİ

Eserin C cümlesi incelendiğinde, Çârgâh perdesinde Çârgâh üçlüsü ile bir kalış tespit edilmiştir. Ayrıca Uşşâk makamının güçlü perdesi olan Nevâ perdesi de gösterilip La (Dügâh) perdesi üzerinde Uşşâklı tam kalış yapılmıştır.

P.T.M.İ: Eserde kullanılan perdeler Rast, Dügâh, Segâh, Çârgâh, Nevâ, Hüseyinî ve Gerdâniye'dir.

Seyir: Seyir'e karar perdesi ve civarından başlanmıştır. Eserde Çârgâh perdesi üzerinde durulmuş ve güçlü perdesi olan Re(Nevâ) perdesi de gösterilmiştir. İlgili makamın seyir özellikleri gösterilip, La (Dügâh) perdesi üzerinde Uşşâk dördlüsü ile tam karar verilmiştir. Makamsal analizi yapılan eserin seyri, durağı, asma

kalışları ve makamı oluşturan diğer özellikleri göz önünde bulundurularak, incelenen eserin Uşşâk karakterli olduğunu söylemek mümkün olacaktır.

15. TRT Repertuarında bulunan 3644 numaralı "Durna Sesi Geliyor" isimli eserin Makamsal açıdan analizi

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI	
TİM REPERTUAR SIRA NO: 3644	
İNCELEME TARİHİ: 31.10.1991	
<u>YÖRESİ</u>	<u>DERLEYEN</u>
ERZURUM	MÜZİK DAİRESİ BAŞKANLIĞI
<u>KİMDEN ALINDIĞI</u>	<u>DERLEME TARİHİ</u>
FETHİ SİVEREKLİ	
SÜRESİ: ♪♪ = 80	<u>NOTALAYAN</u>
	ALTAN DEMİREL

DURNA SESİ GELİYOR

(SAZ -----)

DUR NA SE Sİ GE— Lİ YOR DAŞ LA RI NA RA— SIN DAN

E ĞİL BİR YOL Ö— PE YİM KAŞ LA RI NA— RA— SIN DAN

GE LO TUR GEL YA— Nİ MA DO LA KO LUN BO—Y NU MA

DURNA SESİ GELİYOR
DAŞLARIN ARASINDAN
EĞİL BİR YOL ÖPEYİM
KAŞLARIN ARASINDAN

GEL OTUR YANIMA B A Ğ L A N T I
DOLA KOLUN BOYNUMA

DURNAM YÜKSEKTEN UÇAR
TELLİ KANADINI AÇAR
HER GÜN GEZDİĞİM KIZLAR
ŞİMDİ DE BENDEN KAÇAR

B A Ğ L A N T I

BUGÜN AYIN ON DÖRDÜ
YAR SAÇINI KİM ÖRDÜ
ÖRDÜ İSE YAR ÖRDÜ
İSPAT EYLE KİM GÖRDÜ

B A Ğ L A N T I

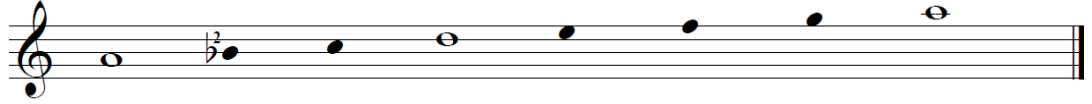
Şekil 69. Erzurum Yöresine Ait "Durna Sesi Geliyor" Adlı Türkünün Notası

Karar Sesi (Durağı) : La (Dügâh) perdesidir.

Güçlüsü: Re (Nevâ) perdesidir.

Seyri: Analizi yapılan eser çıkıcı bir seyre sahiptir.

Dizisi: Makamsal analizi yapılan eserin dizisi, GTM kaynaklarında Uşşâk Makamı Dizisi olarak adlandırılmıştır.

Donanımı: Eserin donanımında “Si bemol 2” değiştirici işareti kullanılmıştır.

Yedeni: Analizi yapılan eserde yeden sesi olarak Sol (Rast) perdesi kullanılmıştır.

Genişlemesi: Analizi yapılan eserde genişleme bulunmamaktadır. Yalnız makamın dizisi üzerinde seyir yapılmıştır.

Asma Kalış Perdeleri: Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde; eserin asma kalışları yalnızca makamın kendi içerisinde Uşşâklı ve Nevâ perdesinde yarım kararlı olarak görülmektedir. Ayrıca eserin tamamı makamın dörtlüsü ile A+B şeklindeki cümlelerin tekrarı şeklinde oluşmuştur.

A CÜMLESİ

Eserin A cümlesi incelendiğinde, Re (Nevâ) perdesinde yarım kararlı kalış tespit edilmiştir. Ayrıca makamın dörtlüsü ile La (Dügâh) perdesine ulaşılmış ve burada tam karar yapılmıştır.

B CÜMLESİ

Eserin B cümlesi incelendiğinde, Nevâ perdesi üzerinde yarım kararlı ve Dügâh perdesi üzerinde tam kararlı kalış yapıldığı tespit edilmiştir.

P.T.M.İ: Eserde kullanılan perdeler Dügâh, Segâh, Çârgâh ve Nevâ'dır.

Seyir: Seyir'e karar perdesi ve civarından başlanmıştır. Eserde Re (Nevâ) perdesi ile yarım kararlı kalış gösterilip, Uşşâk dörtlüsü ile karar perdesine ulaşılmıştır. Makamsal analizi yapılan eserin seyri, durağı, asma kalışları ve makamı oluşturan diğer özellikleri göz önünde bulundurularak, incelenen eserin Uşşâk karakterli olduğunu söylemek mümkün olacaktır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde bulgular ve yorum kısmından elde edilen verilere dayalı olarak sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir.

SONUÇLAR

- Doğu Anadolu Bölgesinde bulunan *Elazığ* ilinin TRT repertuarından alınan Uşşâk karakterli türküleri incelendiğinde, 2/4'lük usûl kalıbı ile 12/8'lik usûl kalıbı arasında, %35,29 oranında en fazla yüzde ile 10/8'lik ritm kalıbının birinci sırada, %29,41 oranında 4/4'lük ritm kalıbının ikinci sırada ve %11,76 oranında 2/4'lük ritm kalıbının üçüncü sırada kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Yörede 2/4 ve 4/4'lük ritm kalıplarının yaygın olarak kullanılmasının bir sonucunun da yöredeki düğün merasimi ve asker uğurlaması gibi topluluklarda oynanan halay kültüründen kaynaklandığı düşünülmektedir.
- Doğu Anadolu Bölgesinde bulunan *Erzurum* ilinin TRT repertuarından alınan Uşşâk karakterli türküleri incelendiğinde, 2/4'lük usul kalıbı ile 30/8'lik usul kalıbı arasında, %26,88 oranında en fazla yüzde ile 10/8'lik ritm kalıbının birinci sırada, %21,51 oranında 4/4'lük ritm kalıbının ikinci sırada ve %16,13 oranında 12/8'lik ritm kalıbının üçüncü sırada kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Erzurum yöresinde 4/4'lük ritm kalıbının kullanılmasının ülkemizin doğu bölgesindeki halay kültüründen kaynaklandığı ve bu kültürün bir sonucu olarak düşünülmektedir. 12/8'lik ritim kalıbının Erzurum yöresinde yaygın olarak kullanılması, bu şehrin ipek yolu ticaret hattı üzerinde bulunmasının, coğrafik açıdan bakıldığında ise Azerbaycan ile müzikal ve kültürel etkileşim içerisinde olmasının bir sonucu olarak düşünülmektedir.
- Doğu Anadolu Bölgesinde bulunan *Erzurum* ve *Elazığ* illerinin TRT repertuarında bulunan Uşşâk karakterli türküleri tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda Erzurum yöresinde Uşşâk karakterli 93 türküye rastlanırken, Elazığ yöresinde Uşşâk

karakterli 17 türküye rastlanmıştır. Bu da aynı bölgede bulunmasına rağmen, mevcut repertuar içerisinde Erzurum yöresine ait Uşşâk karakterli türkülerin Elazığ yöresine ait Uşşâk karakterli türkülere oranla daha fazla bir yer tuttuğunun sonucudur.

- *Elazığ* yöresine ait 1570 repertuar numaralı “Demedi Yar Demedi” adlı ve 3080 repertuar numaralı “Karanfil Ekilende” adlı 10/8’lik eserler incelendiğinde, eselerin 2+3+2+3 şeklindeki usûl kalıplarıyla yazıldığı tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular ışığında, araştırmanın örnekleme alınan bu eserlerin TSM’deki usûl kalıpları dâhilinde üretilmediği ancak TSM nazari kaynaklarında tasnifi yapılan 10 zamanlı usûl kalıplarıyla yakınlık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.
- *Erzurum* yöresine ait 807 repertuar numaralı “Suda Balık Yan Gider” adlı ve 2383 repertuar numaralı “Aşağı Mehlenin Allı Gelini” adlı 10/8’lik eserler incelendiğinde, eserlerin 2+3+2+3 şeklindeki usûl kalıplarıyla yazıldığı tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular ışığında, araştırmanın örnekleme alınan bu eserlerin TSM’deki usûl kalıpları dâhilinde üretilmediği ancak TSM nazari kaynaklarında tasnifi yapılan 10 zamanlı usûl kalıplarıyla yakınlık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.
- *Elazığ* yöresine ait 2563 repertuar numaralı “Yoğurt Koydum Dolaba” adlı eser hüseyini hissiyatı taşımasına rağmen Uşşâk dörtlüsü ile karar vermiştir. Eser detaylı bir şekilde incelendiğinde kullanılan makamın Uşşâk olduğu sonucuna varılmıştır.
- *Elazığ* yöresine ait Uşşâk karakterli 776 repertuar numaralı “Bebek” adlı türkü incelendiğinde, eser içerisinde 4/4 ve 9/8 şeklinde iki adet usûl kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu türkü için usûl değişkenliği sonucuna ulaşılmıştır.
- *Erzurum* yöresine ait Uşşâk karakterli 3851 repertuar numaralı “Ervah-ı Ezelde Levhi Kalemde” adlı türkü incelendiğinde, eser içerisinde 7/8, 8/8 ve 11/8 şeklinde üç adet usûl kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu türkü için usûl değişkenliği sonucuna ulaşılmıştır.
- *Erzurum* yöresine ait 1416 repertuar numaralı “Aşşaktan Gelirem” adlı türkü incelendiğinde, donanımda ve eser içerisinde herhangi

bir ses değiştirici işarete rastlanmamış, eserin dizisinin notada Bûselik olduğu görülmüştür. Ancak mevcut türkü “youtube” üzerinden 27.03.2019 tarihinde TRT Erzurum Radyosu ses sanatçısı Kenan Tuna tarafından dinlendiğinde, hem saz hem de söz kısmının Uşşâk makamı dizisi ile bire bir örtüştüğü tespit edilmiştir. Türkünün mevcut notası ile dinlenen ses kayıdı arasındaki farklılıkların nota yazımından kaynaklandığı düşünölmektedir. Buradaki problemin ortadan kaldırılması, türkünün kaynak kişisinden tekrar dinlenerek gözden geçirilmesi gerekmektedir.

- Uşşâk makamı dizisinin yöre Türkülerindeki kullanımının Türk Sanat Müziği’nde kullanılan Uşşâk makamıyla birebir örtüşmediği ve aralarında farklılıklar bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Elde edilen veriler ışığında, yörelere ait Uşşâk karakterli bazı eserlerin, Türk Sanat Müziği nazari kaynaklarında tasnifi yapılan Uşşâk makamına birebir uymadığı ancak eserlerin notaları bütün olarak incelendiğinde, örnekleme alınan eserlerin tamamının Uşşâk karakterli olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

ÖNERİLER

- Yapılan araştırmanın konusu dâhilinde Doğu Anadolu Bölgesinde bulunan *Erzurum* ve *Elazığ* yörelere ait Uşşâk karakterli türküler ritmik ve makamsal açıdan incelenip analiz edilmiştir. Yöre türkülerinin derleme çalışmaları kapsamında değerlendirilip diğer makamlarla da analiz edilmesi yöre kültürünün daha iyi anlatılıp, gelecek nesillere aktarımının doğru olabilmesi açısından önemlidir.
- Araştırmanın konusu itibarıyla güzel sanatlar liselerinde ve mesleki müzik eğitimi veren yüksek öğretim kurumlarında *Türk Halk Müziği* dersleri içerisinde konunun önemi anlatılmalıdır.
- *Türk Sanat Müziği* makamları ve *Türk Halk Müziği* makamları arasındaki dizisel ilişkiler öğrencilere anlatılmalı ve Türk Müziği makam dizileri ve usûlleri yörelere ile ilişkilendirilmelidir.
- Yörelere ait bazı türkülerin notaları ile icraları arasındaki farklılıkların ortadan kaldırılması için TRT *Türk Halk Müziği*

repertuarının tekrar gözden geçirilmesi gerekmektedir. Ele alınacak türkülerin makamı, usûlü ve türünün yeniden tasnif edilmesi, bu türkülerin gelecek nesillere daha doğru aktarılması açısından önemlidir.

- *Türk Halk Müziğinin* gelecek nesillere aktarılması kapsamında yörelerde yapılan derleme çalışmalarının devamının sağlanması ve mevcut repertuarımızın zenginleştirilmesi, Türk kültürünün ve geleneklerinin tanıtılması açısından önemlidir. Bu bağlamda unutulmaya yüz tutmuş türkülerimizin hızla derlenmesi ve repertuarımıza kazandırılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Abacı, T. (2000). *Harput-Elazığ Türküleri* (1.Baskı). İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Açar, Y. (2014). *TRT Türk Halk Müziği Repertuarında Bulunan Kına Türkülerinin, Makam Dizileri, Usûl ve Güfte yönünden Analizi*. (Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Ak, A.Ş. (2014). *Türk Mûsikîsi Tarihi* (3.Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Akdoğan, O. (1991). *Türk Musikisi Nazariyatı*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Arslan, K. (2006). *Elazığ-Harput Divan Eserleriyle Türk Sanat Müziğinde Bulunan Divan Formundaki Eserlerin Karşılaştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
<https://www.ulusaltezmerkezi.net/elazig-harput-divan-eserleriyle-turk-sanat-muziginde-bulunan-divan-formundaki-eserlerin-karsilastirilmesi-elazig/2/>
- Bayburtlu, A. S. (2017, Aralık) Erzurum Yöresi Halk Oyunları Müziğinin Müzikal Yapılarının İncelenmesi. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 3 (2), 272-281.
<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/395667>
- Canbay, A. (2015). Türkiye'deki Müzik Türleri ve Gelişimleri. Zeki Nacakcı & Alaattin Canbay (Ed.), *Müzik Kültürü* içinde (s. 199-227) (2.Basım). Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Doğan, A. S. (2011, Güz). Erzurum'un İlçelerinde Oynanan Halay Oyunlarında Bilinmeyen Garabet (Garampet). *Ekev Akademi Dergisi*, 15 (49), 129-139.
<http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423877946.pdf>
- Düzgün, D. (1994, Güz). Erzurum'da Âşık Kahvesi Geleneği. *Millî Folklor Dergisi*, 0 (23), 31-33.
<http://www.millifolklor.com/PdfViewer.aspx?Sayi=23&Sayfa=31>
- Ekici, S. (2009). *Elazığ Harput Müziği*. Ankara: Akçağ Yayınları.

- Emnalar, A. (1998). *Tüm Yönleriyle Türk Halk Müziği ve Nazariyatı*. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Ezgi, S. (1933). *Nazarî ve Amelî Türk Musikisi*(Cilt 1). İstanbul: Milli Mecmua Matbaası.
- Hayli, S. (1992). *Harput'un Tarihi Coğrafyası*. (Doktora Semineri). Fırat Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
https://www.researchgate.net/publication/321081858_HARPUT'UN_TARIHI_COGRAFYASI_-_HARPUT'S_HISTORICAL_GEOGRAPHY
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Karadeniz, M.E. (1982), Türk Musikisinin Nazariye ve Esasları. Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Karkın, A. M., İmik, Ü. (2010). Harput Müzik Kültürü. *Sanat Dergisi*, 0 (17), 1-6.
<http://dergipark.gov.tr/ataunigsfd/issue/2605/33526>
- Kaygısız, M. (2000). *Türklerde Müzik*. İstanbul: Kaynak yayınları.
- Kayserili, A. (2014). *Erzurum Şehri'nin Kültürel Coğrafyası (Maddi Kültür Öğelerine Göre)*. Erzurum: Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Köktürk, A. (2018). *TRT Türk Halk Müziği Repertuarındaki Trabzon Türkülerinin Türk Müziğindeki Makamsal Karşılıkları Açısından Analizi*. Atatürk Üniversitesi/Güzel Sanatlar Enstitüsü, Erzurum.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Küçük, C. (1995). Doğu Anadolu'da Şehir ve Bu Şehrin Merkez Olduğu İl. *TDV İslam Ansiklopedisi* içinde (Cilt.11, s.321-329). İstanbul: TDV Yayınları.
<https://islamansiklopedisi.org.tr/erzurum>
- Mazlum, M. M., Atalay Mazlum, A. (2017, 15 Haziran) Sosyal Bilimlerde Araştırma Yönteminin Belirlenmesi. *Route Educational and Social Science Journal*, 4 (4), 1-21. doi: 10.17121/ressjournal.705
https://www.researchgate.net/publication/317656800_SOSYAL_BILIMLE_RDE_ARASTIRMA_YONTEMININ_BELIRLENMESI/download

- Nacakcı, Z. (2015). İnsan-Kültür-Müzik (Varoluştan Müzik Kültürüne). Zeki Nacakcı & Alaattin Canbay (Ed.), *Müzik Kültürü* içinde (s. 3-31) (2.Basım). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Özarıslan, M. (2001). *Erzurum Âşıklık Geleneği* (1.Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Özdek, A. (2012, Ekim). *Müzikal-Kültürel Belleğin Bir Yansıması Olarak İlköğretim Müzik Ders Kitaplarında Halk Ezgileri (Azerbaycan-Türkiye Karşılaştırması)*. Müzik ve Kültürel Doku 1. Uluslararası Müzik Araştırmaları Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, KTÜ, Trabzon.
- Özkan, İ.H. (2013). *Türk Mûsikîsi Nazariyatı ve Usûlleri (Kudüm Velveleleri)* (8.Baskı). İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Öztürk, N.T. (2015). *TRT Repertuarında Yer Alan Adana Türkülerinin Tür ve Biçim Yönünden İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi) Fırat Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Pelikoğlu, M.C. (2012). *Geleneksel Türk Halk Müziği Eserlerinin Makamsal Açından Adlandırılması*. Erzurum: Mega Ofset Matbaacılık.
- Şengül, M. (2004). *TRT Repertuarında Bulunan Erzurum Türkülerinin Makam-Ayak, Tür-Biçim ve Usûl Yönünden İncelenmesi*. Ege Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Tuna, K. (2001). *Erzurum Türküleri ve Nazariyatı*. Ankara: Semih Ofset Matbaacılık.
- Tunç, Y. (2015). *Klarnet'in Elazığ-Harput Müziğindeki Yeri*. (Yüksek Lisans Tezi) Fırat Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Uçan, A. (2000). *Geçmişten Günümüze Günümüzden Geleceğe Türk Müzik Kültürü*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Yalçın, G. (2018, Bahar). Edvâr Kitaplarında Usûl-i Cedîd: İç İçe Daireli Usûller. *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi (bilig)*, 0 (85), 175-208.
<http://bilig.yesevi.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/2908-published.pdf>

Yener, S. (2005). *Müzik Lise (Müzik Alanı) 3 Ders Kitabı* (1.Baskı). İstanbul: MEB Yayınları.

Yener, S. (2005). *Müzik Lise 1 Ders Kitabı*. (5.Baskı). İstanbul: MEB Yayınları.

Yener, S. (2006). *Müzik Lise 2 Ders Kitabı*. (1.Baskı). İstanbul: MEB Yayınları.

İnternet Kaynakları

TRT THM repertuarı (2009-2018). <http://www.notaarsivleri.com/> adresinden erişilmiştir (02.10.2018).

Doğu Anadolu Bölgesi (2015). <https://alonot.com/dogu-anadolu-bolgesi-cografiozellikleri-ders-notu-yks-tyt/> adresinden erişilmiştir (23.12.2018).

Doğu Anadolu Bölgesi Coğrafi Konum (2013). <http://www.egitimhane.com/dogu-anadolu-bolgesi-cografikonumu-d104966.html> adresinden erişilmiştir (23.12.2018)

Doğu Anadolu Bölgesi Fiziki Özellikleri Ve Haritası (2013). <https://ilkertaskanmu.files.wordpress.com/2013/12/doguanadolu.jpg> adresinden erişilmiştir (23.12.2018)..

Elazığ Bölgesi Halk Oyunları. <http://elazigkulturturizm.gov.tr/TR-58545/halkoyunlari.html> adresinden erişilmiştir (05.03.2019).

Elazığ Bölgesi Haritası (2012). <https://www.uyduharita.org/elazig-haritasi-resimleri/> adresinden erişilmiştir (23.12.2018).

Elazığ İlçeleri. <https://www.elazig.bel.tr/ilcelerimiz-blog-218> adresinden erişilmiştir (23.12.2018).

Erzurumun Coğrafi Yapısı. <http://www.erzurum.gov.tr/cografiyapi> adresinden erişilmiştir (24.12.2018).

“Aşşahat Gelirem” adlı eserin ses kaydı. <https://www.youtube.com/watch?v=wpOsCcTl8Bo> adresinden erişilmiştir (27.03.2019).

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı-Soyadı	OĞUZHAN TÜRKYILMAZ
Doğum Yeri-Tarihi	GÜMÜŞHANE-02.10.1991
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	ORDU ÜNİVERSİTESİ MÜZİK VE SAHNE SANATLARI FAKÜLTESİ
Yüksek Lisans	ORDU ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜZİK ANABİLİM DALI
Bildiği Yabancı Diller (varsa)	
Bilimsel Faaliyetleri (varsa)	
İş Deneyimi	
Stajlar	FATİH ANADOLU LİSESİ- ALTINORDU/ORDU
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	ABİDİN İNAN GAYDALI İMAM HATİP ORTAOKULU- HİZAN/BİTLİS
İletişim	
E-Posta Adresi	oguzhan_53_3@gmail.com
Tarih	